

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО**
Кафедра українознавства

Тетяна Єщенко

ФАХОВЕ МОВЛЕННЯ ФАРМАЦЕВТА

завдання для **самостійної роботи** для студентів 1 курсу
денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої
освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 226 «**Фармація. Промислова фармація**»

Львів, 2023

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
Кафедра українознавства

Тетяна Єщенко
ФАХОВЕ МОВЛЕННЯ
ФАРМАЦЕВТА

завдання для самостійної роботи для студентів 1 курсу **денної**
форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 226 «**Фармація. Промислова фармація**»

Обговорено та ухвалено на засіданні
методичної комісії кафедри
українознавства (протокол № 10 від 31
травня 2023 року)

Затверджено профільною методичною
комісією факультету іноземних
студентів (протокол № 4 від 31 травня
2023 року)

Львів 2023

УДК 811.161.2 (072)

Є 96

Єщенко Т.А.

Фахове мовлення фармацевта: [завдання для самостійної роботи для студентів 1 курсу денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 226 «Фармація. Промислова фармація»] / Т.А. Єщенко. Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2023. 67 с.

Навчальний посібник містить вправи і завдання, орфографічні та стилістичні тренінги, які покликані забезпечити досконале володіння майбутніми фармацевтами нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного професійного мовлення; сформуванню навички оперування фаховою термінологією у стереотипних ситуаціях спілкування; оволодіти прийомами підготовки та презентації публічного виступу, а також укладання, редагування і коригування наукових фармацевтичних текстів, офіційно-ділової документації щодо особового складу, довідково-інформаційної та господарсько-договірної груп, професійної документації фармацевтичного працівника.

Завдання з кожного розділу спрямовані на розвиток і вдосконалення лексично-граматичних, комунікативних умінь і навичок. Значну увагу приділено аналізу специфіки функціонування омонімів, паронімів, синонімів, іменників, прикметників, числівників, займенників, дієслів і дієслівних форм у фаховому мовленні. У завданнях проаналізовано і відображено складні випадки керування, основні синтаксичні особливості простого і складного речення у наукових і офіційно-ділових текстах. Приділено увагу питанням етикету усного і писемного мовлення фармацевта. Низка вправ і завдань формують навички послуговування лексикографічними джерелами та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовної культури фахівця. До кожної теми вміщено список рекомендованої літератури (основної і додаткової).

Адресовано студентам закладів вищої освіти спеціальності 226 «Фармація. Промислова фармація».

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Вінтонів Михайло Олексійович, доктор філологічних наук, професор Київського університету імені Бориса Грінченка;

Тяпкіна Наталія Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент Запорізького національного університету.

Обговорено та ухвалено на засіданні методичної комісії кафедри
українознавства (протокол №10 від 31 травня 2023 року)

Затверджено профільною методичною комісією факультету іноземних студентів
(протокол №4 від 31 травня 2023 року)

© Львівський національний медичний
університет імені Данила Галицького, 2023
© Тетяна Єщенко, 2023

ПЕРЕДМОВА

Нині на університети України як на інтелектуально-культурні осередки покладено вкрай важливе завдання - формування суспільної еліти. Основним критерієм оцінки сучасного працівника будь-якої сфери є вивищена фахова майстерність, належний рівень володіння мовою професії. Це є основою його самореалізації, інтелектуально-духовного і фахового зростання. Мовна культура завжди є надійним фундаментом освіченості, інтелігентності, важливим складником особистості фармацевта (провізора). Мова підтримує в людині стан психологічної впевненості, рівноваги, дає відчуття життєвої перспективи, духовної опори, успішності. Знати мову професії – це вільно використовувати лексико-граматичні, стилічні засоби у конкретній ситуації, влучно добирати лексику свого фаху і вільно володіти нею, не допускати стильового і стилістичного дисонансу. Професійне мовлення є обов'язковим компонентом фахової готовності спеціаліста, від рівня його сформованості значною мірою залежать результати подальшої праці. Особливо це стосується працівників аптечних закладів, фармацевтичних компаній, які безпосередньо спілкуються з людьми під час виконання своїх службових обов'язків. Правильне, багате мовлення фармацевта, врахування ним психологічних особливостей пацієнта, контроль власної мовленнєвої поведінки, емоцій – необхідні складники його фахової майстерності. У структурі професійного мовлення фармацевтичних працівників виокремлюють компоненти: когнітивний (знання норм сучасної української літературної мови), комунікативно-операційний (вміння використовувати мовні засоби відповідно до мети, умов, ситуації спілкування), експресивний (мелодика, фразовий наголос, пауза, ритм, тембр, темп, сила голосу).

«Українська мова (за професійним спрямуванням)» як навчальна дисципліна має на меті закласти основи підготовки фахівців із високим лінгвістичним рівнем грамотності, бездоганним володінням нормами сучасної української літературної мови та дотриманням культури усного й писемного професійного мовлення.

Пропонований навчальний посібник містить вправи і завдання, які покликані забезпечити досконале володіння майбутніми фармацевтами нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного професійного мовлення; сформувати навички оперування фаховою термінологією у стереотипних ситуаціях спілкування; оволодіти прийомами підготовки та презентації публічного виступу, а також укладання, редагування і коригування наукових фармацевтичних текстів, офіційно-ділової документації, професійної документації фармацевтичного працівника аптечних установ. Практичні завдання з кожного розділу спрямовані на розвиток і вдосконалення лексико-граматичних, комунікативних умінь і навичок, етикету усного і писемного мовлення лікаря.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

«Українська мова (за професійним спрямуванням)»

Дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є курсом за вибором ВНЗ і вивчається на 1 курсі у першому семестрі відповідно до Стандарту вищої освіти *другого (магістерського) рівня* галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 226 «Фармація», освітньої програми *магістра* фармації. На вивчення відводиться 3 кредити (90 годин), з яких 30 год – практичні заняття, 60 год. - самостійна робота студента (далі – СРС). Підсумковим контролем є залік.

Мета та завдання навчальної дисципліни - продовження формування національно-мовної особистості, комунікативних навичок

майбутніх фахівців, студювання особливостей мови фармацевта / провізора. Основними завданнями вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є: 1) засвоєння основних понять з курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)»; 2) усвідомлення значущості державної мови у професійному спілкуванні; 3) опанування основами фахової мови фармацевта; 4) вироблення умінь застосовувати лексико-граматичні категорії сучасної української літературної мови для вироблення оптимальної мовної поведінки в професійній сфері; 5) оволодіння термінологічною лексикою, навичками роботи з вузькоспеціалізованими словниками; 6) аналіз доцільності використання лексичних, морфологічних, синтаксичних мовних засобів відповідно до комунікативних намірів; 7) опанування усними та писемними нормами мовленнєвого етикету в професійній діяльності фармацевта; 8) здатність диференціювати функціональні стилі сучасної української літературної мови загалом та ознайомитись з ознаками наукового фармацевтичного тексту; 9) розвиток навичок укладання основних адміністративно-канцелярських та фармацевтичних документів, а також редагування перекладних текстів.

2. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

«Українська мова (за професійним спрямуванням)»

Тема 1. Сучасна українська мова як засіб професійного спілкування. Стильові особливості професійного спілкування. Професійна мова фармацевта як особливий функціональний різновид літературної мови.

Тема 2. Лексичний аспект професійної мови фармацевта. Лексико-стилістичні норми. Фразеологічні одиниці у фаховому мовленні.

Тема 3. Термінологія у професійному спілкуванні. Лексико-семантичні відношення в науковій термінології. Особливості української фармацевтичної термінології. Терміни, професіоналізми і номенклатурні одиниці у професійному мовленні фармацевта. Лексико-семантичні відношення у науковій термінології.

Тема 4. Словники у професійному спілкуванні. Типи словників, їх функція та роль у підвищенні мовленнєвої культури.

Тема 5. Морфологічний аспект професійної мови фармацевта.

Тема 6. Синтаксичний аспект професійної мови фармацевта.

Тема 7. Особливості українського мовленнєвого етикету. Комунікативні ознаки культури мовлення. Усне спілкування у сфері професійної діяльності фармацевта. Особливості українського мовленнєвого етикету. Комунікативні ознаки культури мовлення.

Тема 8. Публічний виступ та його жанри. Види публічних виступів та їхня структура. Функції публічних виступів. Основні вимоги до публічного виступу. Ефективність усної мови фармацевта під час просування (рекламування) лікарських препаратів та засобів медичного призначення. Труднощі публічного виступу. Загальні вимоги до публічного виступу. Способи підготовки до усного виступу. Робота над усною формою виступу. Простота викладу тексту виступу. Конкретність змісту тексту виступу. Різноманітність номінативних засобів. Риторичні фігури. Передача графічних знаків в усному мовленні. Виразність мовлення. Структура публічного виступу. Вибір теми. Позначення структурних частин виступу. Місце важливої інформації. Види планів та виступу.

Тема 9 Стилістичний аспект фахової мови фармацевтичних працівників.

Тема 10. Науковий стиль у фаховому мовленні. Типові конструкції наукового стилю. Структура та види наукового тексту. Тези доповіді на конференцію. Анотація.

Тема 11. Офіційно-діловий стиль у фаховому мовленні фармацевта. Культура писемного ділового мовлення: загальна характеристика.

Тема 12. Вимоги до укладання й оформлення адміністративно-канцелярських документів.

Тема 13. Професійна документація фармацевта. Особливості її укладання та оформлення. Сталі мовні конструкції.

Самостійна робота до теми №1
СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ.
ПРОФЕСІЙНА МОВА ФАРМАЦЕВТА ЯК ОСОБЛИВИЙ ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ
РІЗНОВИД ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ (2 год.)

Рекомендована література

- Щенко Т. А. Фахове мовлення фармацевта: [практикум] / Щенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 123 с.
- Щенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [вправи і завдання для самостійної роботи студентів] / Щенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 78 с.
- Щенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [збірник тестових завдань для поточного контролю] / Щенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 81 с.
- Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням): [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, Л.І. Сілевич. – Івано-Франківськ: Видавництво ІФНМУ, 2023. 212 с.
- Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2023. – 544 с.
- Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник, за програмою МОН]. 5-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. Київ: Алерта, 2022. 696 с.
- Шутак Л.Б. Культура усного спілкування медичного працівника: [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, Г.В. Навчук. Чернівці: Видавництво БДМУ, 2021. 177 с.

Завдання для самостійної роботи студентів

Завдання 1. Підготуйте презентацію професії фармацевта, яку ви опановуєте в університеті, вказавши, що вам відомо про цю професію, яка історія її виникнення, наскільки вона важлива сьогодні.

Завдання 2. Укладіть есе «Моя професія – фармацевт». У чому полягає своєрідність вказаного тексту?

Завдання 3. Укладіть зв'язне висловлювання, використовуючи мовні одиниці: *працювати за спеціальністю, відповідно до обраного фаху, згідно з*

Цікаві факти про українську мову

- 1** Сучасна українська мова має близько **256** тисяч слів.
- 2** Іменник в українській мові має **7** відмінків і один з кличний, який відрізняє нашу мову від інших східнослов'янських мов.
- 3** Найдовшим словом в українській мові є слово "дихлордифенілтрихлорметилметан".
- 4** Найбільше наших слів починаються з літери "п". Букви "ф" і "г" використовуються найрідше.
- 5** Найбільшу кількість синонімів має слово "бити".
- 6** Українська мова має "напівофіційний" статус в американському окрузі Кук.
- 7** Загалом у світі до **45 мільйонів** людей вільно володіють українською.

обраним фахом, стосовно обраного фаху; рівень професійної компетенції, рівень культури, рівень професійної культури.

Питання до теми

1. Як розрізнити поняття «мова» та «мовлення»?
2. Які функції мови ви знаєте? Яка функція мови найдавніша?
3. Які риси притаманні українській мові? У чому полягає її неповторність?
4. До якої сім'ї (групи, підгрупи мов) належить українська мова? Яке місце посідає українська мова з-поміж інших мов світу?
5. Які існують концепції визначення поняття «рідна мова»?
6. Хто став основоположником сучасної української літературної мови?
7. Що таке «професійне мовлення»? Яка сфера функціонування фахової мови фармацевта (провізора)?

Самостійна робота до теми №2
ЛЕКСИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВИ ФАРМАЦЕВТА.
ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ НОРМИ.
ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ У ФАХОВОМУ МОВЛЕННІ

Рекомендована література

- Єщенко Т. А. Фахове мовлення фармацевта: [практикум] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 123 с.
- Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [вправи і завдання для самостійної роботи студентів] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 78 с.
- Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [збірник тестових завдань для поточного контролю] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 81 с.
- Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням): [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, А.І. Сілевич. – Івано-Франківськ: Видавництво ІФНМУ, 2023. 212 с.
- Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2023. – 544 с.
- Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник, за програмою МОН]. 5-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. Київ: Алерта, 2022. 696 с.
- Шутак Л.Б. Культура усного спілкування медичного працівника: [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, Г.В. Навчук. Чернівці: Видавництво БДМУ, 2021. 177 с.

Завдання для самостійної роботи студентів

Завдання 1. У наведених нижче реченнях підкресліть архаїзми на позначення хвороб. Користуючись словником, поясніть їхнє значення, доберіть літературний відповідник.

1. «Кому чи трясцю одігнати, / Од заушниць чи пошептати, / Або і волос ізігнать...» (Іван Котляревський). 2. « - І ось він розповів, - продовжував лікар, - що змолоду перехворів на такі хвороби: кір і пліснявку, пристрїт і пропасницю...» (Василь Минко «Ясні зорі»). 3. « - Та чого се ви такі на виду жовті? Чи не жовтяниця?» (Марко Вовчок). 4. «Може, в цих місцях лютує якась із жахливих і нерозгаданих південних пошестей... - Проказа! Лепра! - здригнулася Сахно на свою здогадку...» (Юрій Смолич).

Завдання 2. Відредагуйте подані словосполучення. Поясніть своєрідність уживання у професійному мовленні суржикових слів.

Лікарство допомагає проти насморку; приймайте жарознижуючі лікарства; дробне харчування; препарат лічить любую травму; приміняйте цю мазь; прийміть заказ на кислород; спасти від смерті; треба вскрити нарив; гематома розсосалася; розіжміть зуби; закрийте очі; є відслоєння сітчатки; хрусталик ока; шелушіння шкіри; потрібна сиворотка крові; кормити дитину груддю; хворий чистоплотний; замовте костилі; хворий очнувся, хворий дрижить від холоду; ліки від ознобу.

Завдання 3. До запозичених лексичних одиниць доберіть синонім власне українського походження.

Ангіна, афазія, вібрація, вена, інфаркт, інфекція, кардіограма, конденсація, лейкемія, адаптація, тонус, дефект, вакцинація, гіпноз, модифікація, трансплантація, натуральний, циркуляція, перманентний, мембрана, ембріон, токсичність, компресія, ін'єкція, абсорбація.

Довідка: *напруження, оболонка, зівниця, навіювання, безмовність, жила, крововилив, всмоктування, зараження, щеплення, природний, серцева крива (крива серця), стискання, отруйність, зародок, пересадка, згущування, постійний, уведення, білокрів'я, пристосування, коливання, вада.*

Завдання 4. Підберіть доречні слова з-поміж синонімів сучасної української мови. Обґрунтуйте свій вибір.

1. Ми створили аптеки комплексної кліматотерапії, таким чином забезпечується (*комфортабельна, комфортна*) вологість, рух повітря, температура; іонізація, повітря збагачується фітонцидами. 2. Коли одного відомого фармацевта запитали, що потрібно читати, щоб стати (*добрим, гарним*) провізором, він відповів: «Читайте «Дон Кіхота». 3. Не всі розуміють, що добра лагідна (*усмішка, посмішка*), сміх – найкращі ліки для душі, найкращий запобіжний клапан.

Завдання 5. Поясніть значення (відтінки значень) і стилістичні умови використання кожного слова з наведених рядів слів. Виділіть кальковані слова.

1. Відправляти – відсилати – факсувати. 2. Просити пробачення – вибачатись – перепрошувати. 3. Повідомляти – сповіщати – ясити. 4. Стежити – вистежувати – пазити – пантрувати. 5. Твердити – тлумачити – толкувати – втовкмачувати. 6. Радити – давати пораду – раяти. 7. Зустріти – натрапити – спіткати – надибати – трафити. 8. Позбутися – збутися – скараскатися – вивільнитися. 9. Гордитися – чванитися – хизуватися – гоноритися – фудулитися. 10. Знецінюватися – девальвувати – обезцінюватися.

Завдання 6. Доберіть до поданих нижче діалектних назв відповідні нормативні слова лексико-тематичної групи «Здоров'я».

Лікарниця, рамена, іункури, кадук, курація, карк, базилика, бігунка, брух, вирва, лікарник, гойник, глуха, дзюбаний, болячка, летячка, бухкати, кашлюк, гила, легенниця, бистряк, гондзоляк, пістрячка, задавлячка, мудзуля, желви, заїди, жога, здриги, болячки, бруд, скуло, осечниця.

Довідка: *живіт; біль у суглобах; аптекар; плечі; рід хвороби; медична; шия; дизентерія; пневмонія; рябий від віспи; жила на руці; допомога; перелом; фармація; хірург; тиф; нарив; вітряна віспа; кашляти (глухо і сильно); коклюш; грижа; висипання на шкірі; прищ; хвороба шкіри; ангіна; мозоль; збільшені лімфатичні вузли; виразки в кутиках рота; печія; тремтіння; невеличкі виразки, що покриті струпами; гній з нариву рани; невралгія підочного нерва; перицистит.*

Завдання 7. Доведіть, що назви понять сфери охорони здоров'я є одним із джерел поповнення української фразеології, пояснивши значення усталених висловів.

Розбиратися як баран в аптеці, давати рецепти, робити вливання, тонка кишка, сушити мозок, покласти руку на серце, поламати хребта, заморозити кров у жилах, поставити на ноги, гаряча голова, псувати кров, ламати зуби, як більмо на оці, вилити жовч, валити з хворої голови на здорову, вивернути киши.

Завдання 8. Розробіть у програмі PowerPoint 3 мотиваційні картинки для розрізнення семантичного значення слів, які уживаються у сфері фармації. Чи допомагають креолізовані тексти (з візуальним зображенням) запам'ятати правильний варіант слововжитку?

Питання до теми

1. Як розрізнити слова «лексикологія», «лексика», «лексикон»?
2. Чи доцільне використання запозичених слів в українській мові? За яких умов іншомовна лексика є засобом збагачення словникового складу мови?
3. Чи можуть вступати в антонімічні відношення слова, які мають заперечну частку «не»?
4. Яка різниця між вільним та стійким словосполученням? Як розрізнити фраземи за злитістю компонентів?
5. Що таке штампи та кліше? Наведіть приклади, що пов'язані із вашим майбутнім фахом.
6. У яких стилях мови не використовують фразеологізми?
7. Яка специфіка використання стійких словосполучень у професійному мовленні?

Самостійна робота до теми № 3
ТЕРМІНИ, ПРОФЕСІОНАЛІЗМИ І НОМЕНКЛАТРНІ НАЗВИ
У ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ ФАРМАЦЕВТА.

Рекомендована література

- Єщенко Т. А. Фахове мовлення фармацевта: [практикум] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 123 с.
- Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [вправи і завдання для самостійної роботи студентів] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 78 с.
- Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [збірник тестових завдань для поточного контролю] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 81 с.
- Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням): [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, Л.І. Сілевич. – Івано-Франківськ: Видавництво ІФНМУ, 2023. 212 с.
- Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2023. – 544 с.
- Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник, за програмою МОН]. 5-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. Київ: Алерта, 2022. 696 с.
- Шутак Л.Б. Культура усного спілкування медичного працівника: [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, Г.В. Навчук. Чернівці: Видавництво БДМУ, 2021. 177 с.

Завдання для самостійної роботи студентів

Завдання 1. Ілюструйте прикладами утворення термінів за допомогою суфіксів іншомовного походження:

Зразок: ин, ін, їн/ *аспірін, інсулін, нуклеїн, кокаїн, протейн, туберкулін.*

аці(я)/..., изм/..., лог/ ..., ізм/..., аз (а)/..., оз(а)/ ..., ит/..., атор/..., ятор/..., ист/..., ант/..., ом(а)/...

Завдання 2. Проілюструйте прикладами утворення термінів за допомогою суфіксів слов'янського походження:

Зразок: ість/ *млявість, нервовість, непритомність, сонливість.*

асть/..., ин(а)/..., ін(а)/..., ок (чок)/..., нок/..., ств(о)/..., цтв(о)/..., зтв(о)/..., иц(я)/..., юк/..., ак/..., як/..., ищ(є)/..., нн(я)/..., ик/..., ік/..., овик/..., ець/...

Завдання 3. Замініть запозичені терміни власне українськими синонімами-відповідниками. Із трьома словами складіть речення (на вибір).

Анестезія, анемія, аномалія, мацерація, екстрений, маніпуляція, тонізувати, ін'єкція, рентабельний, пролонгація, лімітувати, дискусія, імітація, ресурси, гучність, асиміляція, трансформація, аргументувати, дистилювати, лейкомія, паритет, локалізувати, інтенсивність, контрастний, стабільний, екстрагувати, аборт, дегенерація, дезінфекція, дисперсія, діуретичний, експірація, епідемія, лейкоз.

Завдання 4. Подані терміни згрупуйте в дві колонки: перша - загальнонаукові; друга - галузеві.

Нафтизин, гіпотеза, аналог, кисень, палеоліт, чинник, кореляція, пухлина, аргуменет, точка, еквівалент, конвеєр, прогресувати, проміжок, ангіна, гіпотенуза, гіпотеза, сонет, лимон, експеримент, епідемія, матерія, кредит, синус, проблема, знаменник, глюкоза, скальпель.

Завдання 5. Яке лексико-семантичне явище ілюструють наступні терміни: *гіперплазія – гіпоплазія, гіпертонія – гіпотонія, гіпертрофія – гіпотрофія, гіперфункція – гіпофункція.*

Завдання 6. Доберіть запозичені терміни до питомо українських висловів.

Запалення очеревини, відсутність дихання, м'язова пухлина, бокове викривлення хребта, розширення вен, внутрішня оболонка серця, дихальне горло, сполучна оболонка (ока), запалення слизової оболонки шлунка, переливання крові.

Довідка: *міома, перитоніт, апное, сколіоз, варикоз, епідидиміт, ендокард, трахея, кон'юнктива, гастрит, гемотрансфузія.*

Завдання 7. Проілюструйте прикладами утворення термінів за допомогою префіксів слов'янського походження:

Зразок: між/міжвузля, міжключиця, міжцентр.

без/..., над/..., під/..., при/..., о(б)/..., от/..., за/..., пере/..., напів (пів)/..., про/..., роз/...

Завдання 8. Проілюструйте прикладами утворення термінів за допомогою префіксів іншомовного (греко-латинського) походження:

а/..., анти/..., архі/..., де/..., диз/..., дис/..., екзо/..., екто/..., енто/..., гіпер/..., гіпо...

Завдання 9. Випишіть із поданих варіантів слів кодифіковані: *інородний – чужорідний, антиспазматичний – антиспастичний, ядуха – задшишка, пропасниця – лихоманка – гарячка, важкий хворий – тяжкий хворий, горб – бугор, кульшівка – панівка, рубець – шрам, мертвець – труп, надимання – надування, нагромодження – накопичення, незалежний – самостійний – автономний, піклування – турбування, травмування – пошкодження, сіткоподібний – сітчастий, вада – порок (серця), здавлювання – стискання, мускул – м'яз, скабка – скалка – скіпка, осколок – уламок, відсікання – відтинання, нагноєння – нагнивання, галузь – гілка, вивищення – випуклина, напад – приступ, пришвидшений – прискорений.*

Завдання 10. Визначте значення префікса в кожній групі слів. Доберіть декілька своїх прикладів до кожної групи.

Антимікробний, антисанітарний, протираковий, протихолерний; безжиттєвий, безсимптомний, передозування, передекзаменаційний.

Завдання 11. Визначте у наведених термінах способи творення.

Асептичний, нефроптоз, операційна, кардіографія, етимологія, дугоподібний, компенсація, дезінфекція, педіатрія, ін'єкція, антиоксидант, біологія.

Завдання 12. Наведіть кілька власних прикладів професіоналізмів. Наприклад: *труба – інкубаційна трубка, стукнути – провести електроімпульсивну терапію, дефібриляцію; посадити на трубу – перевести на штучну вентиляцію легенів.*

Завдання 13. З'єднайте стрілками семантичні відповідники термінів та їхніх значень. Поясніть відмінності між словами: *активація/активатор, інгаляція/інгалятор, ізоляція/ізолятор, стимуляція/стимулятор.*

абдукція	відвідний м'яз
абдуктор	здійснюване рецепторами сприйняття і перетворення енергії подразників на нервові збудження
рецепція	відведення кінцівки від середньої лінії тіла
рецептор	кінцевий утвір нервів, здатний сприймати подразнення

Завдання 14. Згрупуйте у дві колонки фармацевтичні терміни власне українського походження і запозичені з інших мов: *мазь, панкреатин, відвар, настоянка, фурункул, присипка, набряк, еліксир, під'язичниця, заногтиця, заушниця млявість, гранула, формальдегід, отруйність, силікат, препарат, бальзам, оболонка, кропив'янка, короста, вогник, воло, полімер, перколяція, нориця, волос, вовчак, пліснявка, лишай, масаж, вдавлювання, перколяція, відстоювання, мікстура, кон'юктива, вливання, драже, непритомність, карбонат, вітерник, інсульт, остуда, простуда, застуда, заїди, проказа, переляк, біполімер, автокланування, ампула, жовтяниця, інфузія, золотуха, багрянець, казеїн, пістряк, канцероген, більмо, червінка.*

Завдання 15. Перегляньте поданий нижче список лексикографічних праць з фармацевтичної галузі. Якими галузевими словниками доводилося користуватися? Які Вам відомі електронні ресурси? Підготуйте невелику (до 5хвилин) презентацію одного, на вибір, термінологічного чи енциклопедичного словника за схемою: *а) вихідні дані про словник (повна назва словника, його автор чи колектив авторів, упорядник (редактор), місце видання, видавництво, рік видання); б) тип аналізованого словника; в) завдання цього типу словника; г) принцип організації словникового матеріалу (алфавітний, алфавітно-гніздовий, ідеографічний); д) коротка оцінка словника, визначення*

його практичної цінності (зі вступної статті); е) приклад однієї - двох словникових статей.

Завдання 16. У поданих нижче словах-термінах визначте спосіб їхнього утворення.

Розпад, зріз, нанесення, обмін, закис, придатність, настій, пристінковий, жировий, окислення, розчинний, кисневий, десорбція, напівфабрикати, антибактеріальний, легкоплавкий, інактивація, іннервація, імунодепресивний, метиленхлорид, склотара, жовчогінний, атомої будови стебел, медичне мило, фруктові кубики, кофеїн, порошоканий, порталний, олеїн, мікстура Карташова, розчин Люголя, АП, перколяція, йодобензол, відвар, емульсія, Y-хромосома.

Питання до теми

1. Як розрізняються поняття «термін», «терміносистема», «номенклатурна назва», «терміноелемент», «терміни-епоніми», «терміни-аббревіатури»?
2. Як класифікуються фармацевтичні терміни за значенням та за будовою?
3. Назвіть основні способи творення фармацевтичних термінів.
4. Що таке лексикографія? Які ви знаєте типи словників?
5. Які словники із фармацевтичної галузі Ви знаєте?
6. Що таке словникова стаття і яку вона має будову?
7. Які ви знаєте перекладні словники з фармації?

Самостійна робота до теми №4

СЛОВНИКИ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ. ТИПИ СЛОВНИКІВ, ЇХНЯ ФУНКЦІЯ ТА РОЛЬ У ПІДВИЩЕННІ МОВЛЕННЕВОЇ КУЛЬТУРИ

Рекомендована література

Єщенко Т. А. Фахове мовлення фармацевта: [практикум] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 123 с.

Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [вправи і завдання для самостійної роботи студентів] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 78 с.

Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [збірник тестових завдань для поточного контролю] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 81 с.

Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням): [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, А.І. Сілевич. – Івано-Франківськ: Видавництво ІФНМУ, 2023. 212 с.

Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2023. – 544 с.

Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник, за програмою МОН]. 5-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. Київ: Алерта, 2022. 696 с.

Шутак Л.Б. Культура усного спілкування медичного працівника: [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, Г.В. Навчук. Чернівці: Видавництво БДМУ, 2021. 177 с.

Вправи і завдання до теми

Завдання 1. Прочитайте статтю про фахові терміни з «Фармацевтичної енциклопедії». Випишіть основні ознаки термінів. Укладіть план до тексту і стисло перекажіть його.

ФАРМАЦЕВТИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ - сукупність термінів, пов'язаних з відповідною системою понять. Нею користуються всі фахівці фармацевтичної галузі. Формування фармацевтичної термінології зумовлено науковим поступом, а її рівень відповідає рівню сучасного розвитку галузі. Отже, термінологія історично змінюється й може збагачуватися з різних джерел. Так, багато базових фармацевтичних термінів запозичені з грецької й латинської мов, а пізніше - з хімії, біології, медицини та інших наукових напрямків. *Терміном* (лат. *Terminus* - межа, кордон) може бути як одне слово (таблетка, екстракт), так і словосполучення (активна речовина). Основна функція терміна - бути спеціальним, обмежувальним позначенням характерного для фармацевтичної галузі предмета, явища, його властивостей. Хоча терміни використовуються в межах певної термінологічної системи, їм притаманний інтернаціоналізм, тому вони можуть використовуватися в інших термінологічних системах, а також у загальнонавчальній лексиці. Проте терміну

притаманна однозначність (моносемія), тоді як літературним словам властива багатозначність (полісемія). Водночас, у термінології існують синоніми (напр. *активна речовина, субстанція*). Проте тенденція до однозначності позначення того чи іншого поняття є найбільш характерною властивістю терміна. Час від часу відбувається перегляд, часткове видалення синонімів або уніфікація термінів. Наукове поняття (зміст) терміна розкривається в дефініції (лат. *Definitio* - визначення). *Дефініція* - стисле, точне описання характерних ознак поняття, визначеного терміном. Усі поняття термінів у межах однієї класифікації взаємопов'язані родовими відношеннями і утворюють систему понять, або термінологію. Основи фармацевтичної термінології засвоюються фахівцями одночасно із засвоєнням цілої низки фахових дисциплін, які належать до фармації (грец. *pharmakeia* — створення ліків). Тому наукова суть фармацевтичної термінології підвладна тільки спеціалісту. В термінологічній системі розрізняють власне терміни - назви базових понять, напр.: *ліки, лікарська форма, фармацевтичний або лікарський препарат*, що потребують наукового визначення дефініцій, та *номенклатурні назви*, які відображають ознаки будь-яких (поодиноких) предметів, що зустрічаються масово, напр., асортимент продукції, яка виробляється фармацевтичною промисловістю (*валідол, норсульфазол, парацетамол* і под). Фармацевтична термінологія не недостатньо ізоморфна (грец. *Isos* - рівний, однаковий, подібний та *morphe* - вид, форма). Це пов'язано з використанням у ній деяких інших термінологій, які склалися самостійно раніше (хімічної, ботанічної, фармакологічної, технологічної, фармакологічної та ін.). Така різноманітність термінологічних систем і зумовлює слабку ізоморфність структури фармацевтичної термінології та складність її засвоєння. Цьому також сприяють практика довільного створення термінів (назв) лікарських препаратів та їхній великий асортимент на фармацевтичному ринку, а також зневажливе ставлення до фармацевтичної термінології.

Завдання 2. Перевірте за словником, чи є подані нижче терміни синонімами? Чи бажане явище синонімії у фаховій термінології фармацевта?

Фармацевтичний препарат → лікарський препарат, фармакологічний препарат, хіміко-фармацевтичний препарат, терапевтичний препарат, медикаментозний препарат, лікарський засіб; *активний фармацевтичний інгредієнт* → активна речовина, діюча речовина, лікарська речовина, лікарська субстанція.

Завдання 3. Ознайомтесь із поданими нижче словниковими статтями. Визначте, із яких саме лексикографічних праць узято статті «Птека».

I. **АПТЕКА**, и, ж. 1. Медично-санітарний заклад, в якому виготовляють ліки за рецептами, а також продають готові лікувальні засоби та інші медичні товари. *Нетрудно дістати [морфій]. В сільській аптеці.. напевно знайдеться* (Коцюб., II, 1955, 263); *Ніколи досі в нас не було аптеки. А тепер – дивіться - є* (Вільде, Ти мене не любив, 1958, 3). ♦ **Як в аптеці**, жарт. - дуже точно. *Давид Мотузка поклав два мішки на ваги й дивіться. Ні, - фунт у фунт, «як в аптеці»* (Головко, II, 1957, 30). 2. Набір ліків для надання першої допомоги хворому або для домашнього лікування.

II. **АПТЕКА** (грец. *Apotheke* - склад, сховище і лат. *Officina* - майстерня) - заклад охорони здоров'я, що функціонує на підставі ліцензії і в якому здійснюється роздрібна реалізація лікарських препаратів, виробів медичного призначення та інших товарів, виготовлення лікарських препаратів за правилами, встановленими чинним законодавством. Завданням аптеки є своєчасне забезпечення населення якісною фармацевтичною допомогою згідно з чинним законодавством та міжнародними стандартами. Функції аптеки: виготовлення ліків за індивідуальними рецептами та вимогами лікувально-профілактичних закладів (виробнича функція); реалізація рецептурних та безрецептурних ліків та виробів медичного призначення населенню та лікувально-профілактичним закладам, іншим організаціям і підприємствам відповідно до нормативних актів (торгова функція); організація санітарно-просвітницької діяльності серед населення, фармацевтичної опіки пацієнтам та надання інформаційної допомоги лікарням із фармацевтичних питань

(інформаційна функція); надання першої медичної допомоги та відпуск ліків за пільговими та безоплатними рецептами (соціальна функція).

III. Знатися, як баран в АПТЕЦІ – 1. як (мов, ніби і т. ін.) баран в аптеці, зі сл. розбиратися, ірон., зневажл. Уживається для повного заперечення змісту зазначеного слова; зовсім не (розбиратися). *Розбирається, як баран в аптеці* (Укр. присл.); - *Я в цій ділі розбираюся приблизно так, як баран в аптеці* (Д. Міщенко). 2. як в аптеці, жарт. 1. Дуже точно. *Давид Мотузка поклав два мішки на ваги і дивиться. Ні, - фунт у фунт, «як в аптеці».* (А. Головка); *Рівно двісті п'ятдесят грамів. Точно, як в аптеці* (М. Стельмах). 3. Дуже правильний, точний. *Сидір Павлович перевірів терези - вони були як в аптеці* (Є. Гребінка); // Дуже велика (про точність). *Нам робити своє. І закінчити треба нам з вами це своє через десять-дванадцять днів, не пізніше. - Точність як в аптеці. - Обставини вимагають* (Л. Дмитерко).

Самостійна робота до теми № 5 МОРФОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ ФАРМАЦЕВТА

Рекомендована література

Єщенко Т. А. Фахове мовлення фармацевта: [практикум] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 123 с.

Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [вправи і завдання для самостійної роботи студентів] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 78 с.

Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [збірник тестових завдань для поточного контролю] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 81 с.

Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням): [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, А.І. Сілевич. – Івано-Франківськ: Видавництво ІФНМУ, 2023. 212 с.

Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2023. – 544 с.

Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник, за програмою МОН]. 5-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. Київ: Алерта, 2022. 696 с.

Шутак Л.Б. Культура усного спілкування медичного працівника: [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, Г.В. Навчук. Чернівці: Видавництво БДМУ, 2021. 177 с.

Завдання для самостійної роботи студентів

Завдання 1. Утворіть словосполучення. (*Прибулий*) месье, (*стрункий*) міс, (*мій*) імпресаріо, (*справедливий*) рефері, (*сміливий*) тореро, (*відомий*) шансонье, (*елегантний*) маестро, (*несамовитий*) тифозі, (*активний*) япі, (*австралійський*) кенгуру, (*проводовий*) радіо, (*овочевий*) рагу, (*шотландський*) поні, (*заповзятий*) папараці, (*екстравагантний*) кутюр'є, (*усміхнений*) фрейліна, (*люб'язний*) портье, (*літній*) мадам, (*серйозний*) фрау, (*крикливий*) какаду, (*яскравий*) ара, (*галасливий*) жако, (*швидкий*) ему, (*маленький*) шимпанзе, (*крихтний*) колібрі, (*потішний*) маго, (*неповороткий*) гризлі, (*новий*) табло.

Завдання 2. Запишіть слова у три колонки за родами. Батумі (*місто*), Арагві (*річка*), Ай-Петрі (*вершина*), Хоккайдо (*острів*), Страмболі (*вулкан*), Батумі (*місто*), карт-бланш (*бланк*), гризлі, аташе, тореро, шансонье, кепі, пюре, алое, кольє, жалюзі, цунамі, драже, кредо, ему.

Завдання 3. Наведені власні географічні назви запишіть у формі родового відмінка. Буг, Кавказ, Хорол, ирятин, Донбас, Миргород, Новгород, Житомир, Дунай, Чернігів, Конотоп, Дністер, Кременчук, Гадяч, Коростень, Іванків.

Завдання 4. Запишіть слова в три колонки: 1) разом, 2) окремо, 3) через дефіс. *Взаємно/ізолюваний, високо/технічний, високо/калорійний, глибоко/водний, військово/зобов'язаний, народно/пісенний, далеко/глядний, червоно/гарячий, добре/відшліфований, східно/український, медико/санітарний, суспільно/шкідливий, різко/протилежний, історико/археологічний, робітничо/селянський, садово/городній, фінансово/промисловий, народно/визвольний, військово/полонений, всесвітньо/історичний.*

Завдання 5. Утворіть складні прикметники. Поясніть їхнє написання.

Науково/дослідний, фантастичний, достовірний, пояснений; мало/істотний, відомий, досліджений, вивчений; суспільно/економічний, трудовий, небезпечний, необхідний; соціально/свідомий, небезпечний, побутовий, корисний; прямо/рослий, протилежний, душний; швидко/плинний, діючий; ясно/блакитний, лиций, вельможний.

Завдання 6. Запишіть займенники в три колонки: разом, окремо, через дефіс. Поясніть їхній правопис. *Будь/який, будь/хто, хтозна/який, казна/що, який/небудь, казна/з/ким, будь/на/чому, чий/небудь, ні/що, аби/хто, де/хто, хтозна/хто, хтозна/чий, який/сь, де/який, будь/що, хто/будь, хто/небудь, будь/у/кого, казна/при/кому, будь/котрий, аби/з/ким, де/в/чому, ні/до/чого, ні/при/кому, де/який, казна/чий, що/небудь, де/хто, де/кого, в/де/кого, ні/про/що, скільки/небудь, де/в/кого, аби/хто, будь/що, ні/до/кого, будь/на/кому, будь/з/ким, аби/ким, аби/з/ким, із/хтозна/яким, хтозна/з/яким, хтозна/який, ні/про/що, будь/хто, ні/що, будь/кого, до/будь/кого, будь/до/кого, казна/що, де/що, чий/небудь, хтозна/чий, ні/хто, ні/від/кого, хтозна/в/чому, на/ні/що, який/небудь, у/якому/небудь, хто/сь, у/кому/сь.*

Завдання 7. Запишіть правильно складні прислівники. Поясніть їхнє написання. *В/основному, на/швидко/руч, по/перше, по/юнацьки, в/середині, тяжко/важко, по/новому, на/сьогодні, з/під/споду, час/від/часу, на/гора, кінець/кінцем, високо/високо, не/ждано/не/гадано, тільки/тільки, по/господарськи, близько/близько, з/краю/вкрай, до/в/подобі, за/рахунок, на/відмінно, на/славу, по/сусідськи, на/вкрузи, на/весні, у/тричі, на/швидко, з/далека, з/годом, по/одинці, з/верху, від/нині, до/дому, в/ряди/годи, по/іншому, на/довго, на/добридень, в/смак, поза/торік, на/льоту, де/не/де, по/заду, от/таки, с/переду, без/уваги, під/силу, по/середині, на/сміх, уві/сні, швидко/плинно, один/в/один, рано/в/ранці, аби/як, по/трое, ось/ось, тим/часом, в/цілому, екстра/вагантно.*

Завдання 8. Утворіть усі можливі форми ступенів порівняння від нижчеподаних прикметників, де неможливо це зробити, поясніть чому.

Солодкі таблетки, дорогий препарат, гостре отруєння, гострий інструмент, ефективні ліки, неінгаляційні наркотики, хімічні речовини, легка процедура, мертві клітини, відповідальний фармацевт, тяжка хвороба, здоровий організм, хворі нирки, лікувальні олії, бронхіальні гілки, завелика доза, маленька голка, лікарські засоби, артеріальна кров, терплячий пацієнт, малий тюбик, кривавий мозоль, великий шприц, пом'якшувальні засоби, результативний метод лікування, складне завдання, низька температура, тихий пацієнт, гірка мекстура, багатий пацієнт, дорогий препарат, цілющі рослини, красиві брекети, бадьорий провізор, рідкісна хвороба, білосніжні зуби, темно-синій халат, відважний аптекар, довжелезна черга, здібний студент-фармацевт.

Завдання 9. Розгляньте комунікативні можливості частки «АЖ». Укладіть три речення з поданими нижче словосполученнями (на вибір).

Можливості
частки

аж

до самого ранку – аж до ранку;
до такої міри, настільки – аж так;
цілих п'ять років – аж п'ять років;
абсолютно нічого – аж нічого;
просто диво бере – аж диво бере;
нарешті одного дня – аж одного дня;
мало не улесливо – аж улесливо;
просто таки проситься – аж проситься;
не скоріше, як через рік – аж через рік.

Питання до теми

1. Які частини мови найчастіше використовують в офіційно-діловому мовленні фармацевта? Чому?
2. В яких стилях доречно використання вигука? Чи бажаним є використання цієї частини мови у мовленні фармацевтів?
3. Як правильно утворити ступені порівняння прикметника?
4. Як правильно поєднати іменники із числівниками?
5. Чим кличний вімінок відрізняється від інших відмінків?
6. Як перевірити правильність дієвідмінюваних форм?
7. Чи правильно вживати «по аптеках», «давайте купимо ліки», «пацієнтів – більше ста осіб»?

Самостійна робота до теми № 6 СИНТАКСИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ ФАРМАЦЕВТА (2 год.)

Рекомендована література

1. Єщенко Т. А. Фахове мовлення фармацевта: [практикум] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 123 с.
2. Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [вправи і завдання для самостійної роботи студентів] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 78 с.
3. Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [збірник тестових завдань для поточного контролю] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 81 с.
4. Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням): [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, А.І. Сілевич. – Івано-Франківськ: Видавництво ІФНМУ, 2023. 212 с.
5. Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2023. – 544 с.
6. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник, за програмою МОН]. 5-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. Київ: Алерта, 2022. 696 с.
7. Шутак А.Б. Культура усного спілкування медичного працівника: [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації] / А.Б. Шутак, Г.В. Навчук. Чернівці: Видавництво БДМУ, 2021. 177 с.

Завдання для самостійної роботи студентів

Завдання 1. Виправте синтаксичні помилки у поданих нижче реченнях.

1. Купуйте ліки по ціні преїскуранта. 2. Я ділився своїм враженням про виставку ліків зі своїми колегами. 3. Із-за хвороби пропустила цілий семестр. 4. Завдяки запаленню легенів він не складав зимову сесію. 5. Скільки можна знущатися над літнім відвідувачем аптеки?! 6. Провізор прийде до вас по моєму дорученню. 7. Годин по хімії стало менше. 8. Близько аптеки було приміщення архіву. 9. Біля двадцяти відсотків прибутку з продажу ліків беруть як податок. 10. Читаючи рецепт, мені так хотілося, щоб пацієнт все ж зостався живим. 11. Вийшовши з лекцій, надворі стало вже поночі. 12. Навчавшись в університеті, він залишається для мене кращим другом. 13. Готуючи останній номер фармацевтичного журналу, нашу увагу привернув своїми статтями молодий студент вашого університету. 14. Я шануюся і пишаюся кращими людьми нашої аптеки. 15. І в наші дні віруси приховують у собі загрозу, яку не завжди можна передбачити, викликаючи десятки інфекційних захворювань. 16. Ми заглянули у кабінет завідувача головного лікаря, який був у кінці коридора. 17. Наприкінці виступаючий подякував присутніх за увагу. 18. По закінченні школи я вступатиму в медичний університет на фармацевтичний факультет. 19. По неухважності аптекар зробив багато помилок. 20. Хочу до вас звернутися по приватній справі. 21. Ми знайомимося і вивчаємо передовий досвід колег. 22. Більше за все я люблю і захоплююся фармацією. 23. Завтра ми зустрінемося в аптеці без чверті одинадцять.

Завдання 2. Виправте помилки у нижчеподаних словосполученнях.

Прийняти участь, скоріше всього, по тій причині, знати по назві, по даному факту, по вимозі населення, по заказу, називати по фамілії, по святах зустрічаємось, відпуск по сімейним обставинам, відпуск по хворобі, відпуск по догляду за дитиною, по цілим дням, зміни по заступниках, рекомендації по

покращенню умов, ввиду того, що, в силу можливого рішення, в залежності від, згідно закону, на рахунок проблеми, не дивлячись на закон, більше ніж досить, в залежності, вести свою політику, вжити (що) заходи, вірна копія, завірити документ, займати посаду, поступила заява, поступити в лікарню, поступити по закону, пред'явити позов, пред'явити рахунок, пред'явити вимогу, прийняти міри, прийняти до відома, прийняти за основу, прийняти рішення.

Завдання 3. Відредагуйте подані речення.

1. Порекомендуйте мені щось від зубного болю. 2. Вам уже поставили діагноз? 3. Включіть Оксана в кабінеті світло. 4. Ваш організм чуйний до такого препарату? 5. Фармацевте, поговорімо по душах. 6. Не мішайте провізору. 7. Кожна хвилина часу дорога. 8. Складність взаємовідношення фармацевта з хворими заключається в тому, що в аптеку звертаються всі, тоді як до лікаря тільки хворі по його спеціальності. 9. Називаючи склад і вживання ліків провізор зобов'язаний пояснити хворому правила вживання і зберігання лікарських засобів, особливо якщо вони призначені для дітей, похилого віку людей або виписані вперше. 10. Отримати всі необхідні інформації і відповіді на запитання виникнені при роботі з лікарськими засобами можна у медичних представників компаній. 11. Краще всього не купуй це лікарство. 12. Будьте готові до будь-якої ситуації. 13. Висказуватися пацієнт не має права! 14. Уникайте лишньої шттовханини в аптеці. 15. У цьому лікарстві невизиваюча етикетка. 16. Я завжди рахуюся з думкою моїх пацієнтів. 17. На даний момент я дуже зайнятий. 18. Бути хорошим провізором мій обов'язок. 19. Як вийти з цього положення? 20. До кого я можу звернутися по цьому приводу? 21. Я дам вам візитку.

Завдання 4. Знайдіть і виправте порушення логічності викладу думок. Прокоментуйте свій вибір.

1. Шановний Олександрє Івановичу! Випускники 2010 року запрошують Вас на традиційну зустріч з дружиною, яка відбудеться в актовій залі медінституту 25 травня о 10 годині (запрошення). 2. Велике зацікавлення викликала лекція фармацевта про біологічні властивості лікарських засобів. 3. На сказ хворіють всі домашні тварини та дикі: вовки, лисиці, шакали, гризуни, а також і люди. 4. Кабінет № 37 проводить медогляд для поселення в гуртожитки і в басейн (оголошення).

Завдання 5. Визначте, які з поданих граматичних форм займенника є ненормативними і недоречними в діловому мовленні.

Біля їх будинку; вами запрошено; всьо навкруги; всякі сертифікати; в цей день; до інших студентів; спитав ні в кого; самі беруть участь; своєму товаришеві; тамті власники; тамтого року; твої справи; у моїм розпорядженні; у своїх інтересах; у твоему розпорядженні.

Завдання 6. Випивати 2-3 літра настоя, на лікування потрібно від сили два місяця, обезболюючі засоби, направлення на аналізи, результати аналіза, сердечний приступ, сили убувають, смертність нижча офіційних показчиків, треба пити шиповник, хворий туберкульозом, хворого лихорадить, ці лікарства принімати по годинам, взнайте про це в регістратурі поліклініки, прийом починається в вісім годин, лікар приймає по понеділкам, лікар приймає згідно графіка, родильний будинок, прийміть визов, приймати роди, сильні схватки, дуже вибачаюсь, що вас побеспокоїв, мені потрібна справка про стан здоров'я, присядьте, будь ласка, чи зроблені прививки?, хворобу легше попередити, ніж лічити, потрібно більш серйозніше відноситись до свого здоров'я, вам поставили невірний діагноз, різка біль в області серця, біль в поясниці, серечно-сосудисте захворювання, пульс частить, болять сугасти, маю сильне головокружіння, страдаю частим головокружінням, отравилися грибами, у дитини сильна тошнота, є відчуття горючі.

Завдання 7. Відредагуйте подані словосплучення.

Часто падаю в обморок, я простигла, мене знобить, маю язву шлунку, болить позвончик, у хворго жовтуха, у хворого часта рвота, маю сип на шкірі, заплєння піджолудочної, поражєння печінки, спазм кишечника, рани

зажили, синяк в ділянці правого виска, ушиб бедра, ушиб м'язової ткани, запалення суглава, сильний удар в висок, в ділянці лівого виска, маю шкірний зуд, дрябла шкіра, я підлічив ногу, у прошлому році лічила легки, не рахуйте себе такою хворою, маєте лишню вагу тіла, вам потрібно лягати на обслідування, нічого не поробиш - потрібна операція, для вас корисні овочі в сирому вигляді, вам шкодить сире приміщення, паління наносить уцерб здоров'ю, малоподвижний спосіб життя вредний, ця хвороба має скритий період, легке недомогання, у нього сильна нежить, чи приймаєте снотворні засоби?, не вживайте свинного жиру, дозировка ліків, приймайте це лікарство по годинам.

Завдання 8. Зазначте синтаксичні особливості наукового стилю на прикладі запропонованого тексту; зверніть увагу на синтаксичну залежність між реченнями, синтаксичні засоби логічної послідовності між висловленнями, відсутність ліричних відступів, чіткість визначень, наявність пояснювальних конструкцій

Структурно-семантичні особливості фармацевтичних текстів-інструкцій

Медичні препарати, які реалізуються в аптеках, мають при собі супровідні листівки - інструкції до правильного вживання. У науці інструкцію визначають як текст, що є певним видом дискурсу, а отже, має його основні характеристики. Інструкція включає певні макроструктури, котрі визначають її тематичний зміст. Вона належить до тих типів дискурсів, які мають яскраво виражену схематичну структуру.

Тексти інструкцій, описуючи різні препарати, виявляють, проте, спільні риси структурної організації. Простежується чітке структурне членування текстового корпусу на окремі ділянки. Розмежування здійснюється за допомогою системи заголовків та підзаголовків. Тому в аналізі фармацевтичного тексту не виникає потреби здійснювати його додаткову сегментацію, адже заголовки та підзаголовки розподіляють текст на окремі блоки і підблоки. Така сегментація становить загальну ознаку всіх фармацевтичних текстів. Система заголовків та підзаголовків утворює структурний каркас тексту, а виокремлені в межах каркасу блоки мають певне семантичне наповнення і прагматичну настанову.

Крім того, привертає увагу той факт, що аналізовані тексти дуже різняться за своїм обсягом. Так, інструкція «Бесалолу» містить 14 сегментів: *Склад, Лікарська форма, Фармакотерапевтична група, Показання, Протипоказання, Застереження при застосуванні, Взаємодія з лікарськими засобами, Спосіб застосування та дози, Побічні ефекти, Термін придатності, Умови зберігання, Упаковка, Правила відпуску, Назва й адреса виробника.* А інструкція препарату «Глюренорм» – 24 сегменти: *крім зазначених вище, додаються Передозування, Застосування у період вагітності або годування груддю, Діти, Особливості застосування, Здатність впливати на швидкість реакції при керуванні автотранспортом або іншими механізмами, Фармацевтичні характеристики, Категорія відпуску, Виробник, Заявник, Дата останнього перегляду* (за В. В. Ставнійчук)

Питання до теми

1. У чому полягає особливість уживання різних типів речень у рекламних текстах лікарських засобів?
2. Яка специфіка питальних речень у професійному діалогові фармацевта?
8. У чому особливість керування у дієслівно-іменникових словосполученнях професійного мовлення фармацевта?
9. Які існують типи порушень синтаксичних норм у фаховому мовленні фармацевта?
10. За допомогою яких синтаксичних одиниць реалізується так звана комунікативна технологія «Діалог Сократа»? У чому їхня специфіка?

Самостійна робота до теми № 7
ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЄВОГО ЕТИКЕТУ.
КОМУНІКАТИВНІ ОЗНАКИ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ПРАЦІВНИКА АПТЕЧНОЇ
ГАЛУЗИ

Рекомендована література

- Єщенко Т. А. Фахове мовлення фармацевта: [практикум] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 123 с.
- Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [вправи і завдання для самостійної роботи студентів] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 78 с.
- Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [збірник тестових завдань для поточного контролю] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 81 с.
- Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням): [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, А.І. Сілевич. – Івано-Франківськ: Видавництво ІФНМУ, 2023. 212 с.
- Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2023. – 544 с.
- Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник, за програмою МОН]. 5-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. Київ: Алерта, 2022. 696 с.
- Шутак А.Б. Культура усного спілкування медичного працівника: [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації] / А.Б. Шутак, Г.В. Навчук. Чернівці: Видавництво БДМУ, 2021. 177 с.

Завдання для самостійної роботи студентів

Завдання 1. Прочитайте текст «Телефонна розмова». Назвіть, з яких композиційних компонентів складається Ваш телефонний діалог про працевлаштування. Проаналізуйте, що не враховано Вами? Яких помилок Ви припустилися?

Телефонна розмова

Значне місце у діловому спілкуванні посідає телефонна розмова. Телефонна розмова – це контактне в часі, але дистантне в просторі й опосередковане спеціальною апаратурою спілкування співбесідників. Типові теми ділових телефонних розмов – отримання різноманітних довідок, здійснення замовлень, передача певної інформації, проведення переговорів про зустрічі, консультації, поздоровлення й привітання ділового партнера з нагоди визначних подій і под. Етикет телефонної розмови – частина загального мовленнєвого етикету, яка має свою специфіку і особливі мовленнєві формули.

Композиційно телефонна розмова може складатися з наступних компонентів: 1) встановлення контакту з абонентом; 2) початок розмови; 3) розвиток теми; 3) завершення розмови. Встановлення телефонного контакту, пряме чи опосередковане (через третю особу), вважається здійсненим, коли

співрозмовники впевнилися в наявності зв'язку, добрій чутності (*Алло! Я Вас слухаю! Ви мене чуєте ?*) і відрекомендувалися один одному.

Композиція телефонної розмови

1. **Початкові фрази** у службовій розмові повинні вказувати не лише на те, що зв'язок між сторонами встановлений: *Алло – Я слухаю!* Вас слухають, але й визначити ці сторони. Службова особа, знявши трубку, називає прізвище або місце роботи: Кафедра. Аптека. Секретаріат. Той, хто починає розмову, називає своє прізвище, ім'я по батькові, а також установу чи особу. Від чийого імені він говорить. У відповідь теж називають себе й установу або себе й свою посаду. При цьому сторони вітаються.

Якщо ініціатор розмови не впевнений у правильності набраного номера, він послуговується формулою: *Пробачте, це аптека? Пробачте, це Світлана Олексіївна?* Якщо ви помилились номером, припиніть розмову словами: *Пробачте, це помилка.* До речі, якщо до вас подзвонили помилково, не треба сердитись і ображати людину на другому кінці міста чи країни.

Якщо хочуть розмовляти не з тим, хто взяв трубку, кажуть:

– *Добрий день. Чи можу я попросити до телефона Миколу Петровича?*

На це відповідають:

– *Добрий день! Одну хвилину, я зараз передаю трубку.*

Або:

– *Прошу зачекати.*

Або:

– *На жаль, Микола Петрович вийшов, буде о третій. Чи можу я йому щось переказати?*

Або:

– *Є його колега (заступник). Будете розмовляти?*

Ось фрази на ознаку особливої ввічливості:

– *Чи можна попросити...*

– *Чи не можна покликати...*

– *Ви можете покликати...*

– *Чи не важко попросити...*

В офіційному звертанні по телефону неприпустиме: *"Мені Кононенко"* без привітання, *«будь ласка»* чи *«прошу»*, без посади або імені по батькові.

Існує й низка ввічливих форм відмови:

– *Вам не складно буде зателефонувати ще раз?*

– *На жаль, його немає, ви не змогли б зателефонувати через годину?*

2. **Для викладу справи** варто добирати короткі фрази, які легше сприймаються на слух. Крім того, варто пам'ятати, що довгі телефонні розмови формують у людей мовну нечіткість, неділовитість фрази.

Розмова по телефону не повинна перетворюватись у монолог: викладаючи багатоаспектне питання, слід передавати інформацію частинами, щоб міг включитися співрозмовник.

3. **Ініціатива закінчення** розмови належить, звичайно, тому, хто потелефонував, але якщо співрозмовник значно старший за віком або службовим становищем, слід дати можливість закінчити розмову йому. Розмову закінчує старший, але при всій віковій чи службовій відстані між співрозмовниками вони однаково повинні вживати обов'язкові формули ввічливості: *Добрий день! Прошу! Будь ласка! Будьте люб'язні! Пробачте за турботу! Дякую за увагу! До побачення!*

Бувають випадки, коли з якихось причин зв'язок під час розмови переривається. Існує правило, за яким і при розмові по службовому телефону й по домашньому знову набирає ініціатор розмови.

Поздоровити по телефону зі святом чи сімейною подією можна лише близьких друзів і знайомих. Людей, з якими ви підтримуєте офіційні стосунки,

поздоровляти варто особисто. Висловлювати співчуття по телефону неприпустимо, лише особисто або листом. Просити про послугу по телефону можна лише людину, близьку вам або рівну вам за своїм службовим становищем. Подякувати за послугу по телефону можна. Але при нагоді подяку варто повторити в особистій розмові. При розмові двох у присутності третього не говорити: «він казав», «вона ось чула» тощо. Цю третю людину варто певним чином називати.

Потрібно узгоджувати підмет із присудком: *ви прийшла? ви подзвонив? ви ранком їла? ви принесли заяву?* і под. При розмові не повчайте, не нарікайте на свої неприємності, хворобу, родичів. Починайте фразами:

– *Як усі ви добре знаєте ... Я, мабуть, не скажу вам нічого нового...*

Таким чином, телефонна бесіда – це сполучення правил етикету, правильного тону, чіткої артикуляції, вимови й точного добору слів.

Завдання 2. Проведіть телефонну розмову, мета якої: 1) укладання важливої для вашої аптеки угоди; 2) отримання роботи в аптечному закладі; 3) одержання грошей на благодійні проекти.

Доведіть, що вислови на кшталт: «*З ким я говорю?*»; «*Турбує вас такий-то*»; «*Хто там?*», «*Куди я потрапив?*», «*А коли вона прийде?*», «*Дайте мені Конопленка*», є не нормативними в діловій комунікації.

Завдання 3. Доповніть низку мовленнєвих висловів, якими можна скористатися у разі, якщо з різних причин необхідно припинити розмову по телефону:

- *Не хочу вас зупиняти, але я мушу йти.*

- *Вибачте, але я спізнююся на зустріч.*

- *Дуже приємно з вами спілкуватися, але мені необхідно терміново зателефонувати (...).*

Завдання 4. У поданій нижче телефонній розмові відновіть пропущені репліки.

1. ...
2. Слухаю Вас.
3. ...
4. Так. Хто Вам потрібен?
5. ...
6. На жаль, його немає. Що йому переказати?
7. ...
8. Так, записую. Перекажу.
9. ... Будь ласка.

Завдання 5. Ознайомтеся з моделями усталених фраз мовленнєвого етикету.

Мовленнєвий етикет – це набір або спектр фраз, якими ми користуємося у щоденних ситуаціях: знайомства, звертання, вітання, прощання, подяки, співчуття, відмови, компліменту тощо. Діловий стиль реалізується також в усній формі у ділових нарадах, публічних виступах, телефонних розмовах. На зборах, нараді, засіданні кафедри показником культури ділового мовлення є правильне називання головуючим прізвищ тих, хто виступає.

Слово надається професору (-ові), (фармацевтові), (провізору).... А далі? Потрібна форма давального відмінка.

Якщо виникає побоювання, чи правильно утворена форма давального відмінка, то можна використати інший варіант цього речення:

- *зараз виступає професор Салій (називний відмінок);*
- *за ним виступатиме декан Ковалів (називний відмінок);*
- *готується до виступу фармацевт Сьомченко (називний відмінок).*

При використанні фрази:

- *Підготуватися...(кому?)* знову виникає потреба у давальному відмінку.

Фрази, якими користується посередник:

- Я хочу познайомити вас з ...; Дозвольте познайомити вас з ...
- Дозвольте відрекомендувати вам ...

Без посередника:

- Я хотів би з вами познайомитися.
- Мені хотілося б з вами познайомитися.
- Дозвольте з вами познайомитися.
- Дозвольте відрекомендуватися.
- Дуже приємно. Я радий з вами познайомитися.
- Дуже радий, що знайомство нарешті відбулося.

Вітання:

- Добрий ранок. Доброго ранку. - Добрий день. Доброго дня.
- Добрий вечір. Доброго вечора. - Добридень. Привіт.
- Доброго здоров'я. Моє шанування. - Радий вас бачити. Як справи? Здоров'я? Дякую. Добре. Прекрасно.

Прощання і побажання:

- До побачення. Бувайте здорові. - На все добре. Добраніч. До завтра.
- До швидкої зустрічі. Прощавайте.
- Ідіть здорові. Щасливої дороги. Хай щастить.
- В добру годину. З Богом.

Виходячи ненадовго:

- Я не прощаюсь. Ми ще побачимось. - До вечора. До зустрічі.

Прохання – подяка:

- Прошу вас ... Будьте люб'язні ... Будь ласка ...
- Дозвольте ... Мені хотілося би попросити Вас ...
- Чи можу я попрохати Вас ...
- Вам не важко буде ... Чи не могли б Ви ...
- Добре, що ми про все домовилися.
- Дякую за цінні поради, за нову інформацію.
- Дякую, що вислухали мене.
- Дякую, що знайшли час зустрітися зі мною.

Категоричне прохання:

- Я попросив би вас ... Прошу. Будьте ласкаві.
- Цілком можливо. Спробуємо.

Прохання-відмова:

Відмова потребує значно складнішої формули:

- На жаль, не можу ...
- Мені дуже шкода, але ...
- Шкодую, що не зміг ...
- З задоволенням би, але ...
- Охоче, але ...
- Мені незручно відмовляти, але ...
- Я радий би дозволити, але ...

При цьому можна дати пораду:

- Дозвольте порадити Вам ...
- Дозвольте дати Вам пораду ...
- Я порадив би Вам ...
- Чи можу я дати Вам пораду ...
- Може, Вам слід було б ...

Якщо не почули сказаного:

- Пробачте, що Ви сказали?
- Прошу!
- Пробачте, я не почув Ваших останніх слів.

Формули пробачення:

- Пробачте! Вибачте! Даруйте!

- Прости мені. Друже! Я хочу попросити у вас пробачення.
Формула: Я вибачаюсь! – помилкова.

Подяка:

- Прийміть мою щирю вдячність ...
- Дозвольте висловити Вам подяку ...
- Дуже вдячний за Вашу турботу ...
- Щиро вдячний і зворушений Вашою увагою ..
- Це дуже люб'язно з Вашого боку. Спасибі ...
- Не знаю, як Вам і подякувати ...
- Спасибі, Ви дуже люб'язні ...
- Дякую. Ви так багато зробили для мене!
- Спасибі. Я Вам так зобов'язаний!
- Як же мені віддячити за Вашу допомогу? Спасибі Вам велике.

Співчуття:

- Прийміть моє найщиріше співчуття:
- Дозвольте висловити Вам ...
- Прошу прийняти мої найщиріші ...
- Я хотів би висловити Вам ...
- Я розумію Ваше горе.
- Я сумую разом з Вами.
- Дякую за співчуття!

Комплімент:

- З тобою так цікаво розмовляти!
- Ти сьогодні так чудово виступив!
- Приємно бачити, як Ви посвіжішали, відпочили ...
- Дякую за комплімент. Це Вам тільки так здається.
- Спасибі, Ви явно перебільшуєте!
- Я радий це чути.
- Мені приємно почути це від вас.
- Те саме можу сказати про Вас.

Завдання 6. Укладіть телефонний діалог розмови про працевлаштування. Поясніть, у чому полягає його відмінність від безпосереднього контакту.

Завдання 7. Укладіть словесне ціле (5 – 6 речень) з метою висловлення скарги, несхвалення і докору. Використовуйте такі формули етикету: 1. Прошу зауважити... 2. У мене є претензії до... 3. Так тривати більше не може... 4. Прошу мене уважно вислухати щодо... 5. Вибачте, я не схвалюю... 6. Шкода, я категорично проти. 7. Дозволю собі вам нагадати... 8. Вважаю, що це недоречно. 9. Перекоаний, що це нераціонально.

Завдання 8. Укладіть зв'язне висловлювання, використовуючи мовні одиниці: працювати за спеціальністю, відповідно до обраного фаху, згідно з обраним фахом, стосовно обраного фаху; рівень професійної компетенції, рівень культури, рівень професійної культури.

Завдання 9. Прочитайте мікротекст. Доберіть заголовок.

Однією з найважливіших колективних форм усного професійного спілкування є ділова нарада. Її ефективність залежить не лише від змісту, професіоналізму учасників, а й рівня їх культури, дотримання службовцями норм службового етикету.

Більш швидкому й ефективному вирішенню обговорюваних питань сприяють доброзичливе ставлення до кожного промовця, увага до будь-якої пропозиції, дотримання норм регламенту, лаконізм викладу думок, спокійний, рівний тон, використання необхідних етикетних формул у ході дискусії (я підтримую погляд...», «На жаль, не можу погодитися з думкою...» і под.).

Завдання 10. Робота у парах. Усно укладіть діалог між пацієнтом і фармацевтом, обравши один із різновидів комунікації. Який тип є не прийнятливий у професійній діяльності?

Види комунікації: 1) *інформативна* комунікація – передавання інформації про лікарські засоби, способи лікування; 2) *афективно-оцінна комунікація* – вираження почуттів, емпатичне сприймання людей; 3) *рекреативна* комунікація – спілкування з метою відпочинку (веселі історії, дискусії, конкурси); 4) *переконувальна* комунікація – вираження порад, прохань, рекламувань лікарських засобів і товарів медичного призначення; 5) *імперативна* комунікація – комунікація, яка ґрунтується на підпорядкуванні інших людей, «волі до влади»; 6) *ритуальна* комунікація – дотримання та виконання мовцями соціально прийнятих форм поведінки (етикет, рекомендаційні правила, законодавство щодо ведення аптечного бізнесу тощо); 7) *провокаційна* комунікація – особливий тип спілкування, внутрішньо розрахований не на передавання, а на отримання інформації, ставлення мовця в незручне становище.

Завдання 11. Ознайомтеся з існуючими комунікативними тактиками. Проілюструйте три тактики на ваш вибір.

Комунікативні тактики: 1) тактика «перевтілення» - тимчасово, аби здобути інформацію, перевтілитися у «дилетанта»; 2) тактика «перенесення» - якщо інформація є негативна, аби зняти відповідальність із себе і не поставати її джерелом, використовують фразу: *«Кажуть, що...»*; 3) тактика «узагальнення» - її використовують, щоб показати типовість наведеної інформації. Мовні формули: *«З цим можна стикатися щодня...»*; *«Так завжди...»*; *«Це повторюється безкінечно...»*; 4) тактика «наведення прикладу» - загальна думка ґрунтується на конкретних фактах (досвіді). Мовні фрази: *«Наприклад, минулого тижня...»*; *«Візьміть наших студентів...»*; *«Ось приклад...»*; 5) тактика несподіванки – використання у мовленні невідомої або несподіваної інформації; 6) тактика «внесення елемента неформальності» - розповідь про власні помилки, хибні кроки, упередження та їхні наслідки; 7) тактика «пряме включення» - відмова від поширеного вступу; 8) тактика «так-так-так» (автор Сократ) - партнеру ставлять одне за одним три питання, які передбачають відповідь «так», це допомагає на основне питання мати стверджувальну відповідь; 9) тактика «чорний опонент» - партнеру ставлять кілька питань, на які він не зможе відповісти, що є підставою звинувачень на кшталт: *«Ось бачите, питання не підготовлене»*; 10) тактика «свої-чужі» - маніпулювання соціальним самопочуттям людини. Вживання займенника «ми» замість «я». Мовна формула: *«Ми всі хочемо бути здоровими»*; 11) тактика «навіювання неспокою» - викликання страху, гніву, навіювання; 12) тактика «обачливості» - виклад інформації за допомогою пом'якшувальних мовних засобів: метафор, евфемізмів, парифраз тощо, аби уникнути екстремального формулювання; 13) тактика «маскування» - приховування своєї необізнаності, професійної некомпетентності, аби не зіпсувати позитивну самопрезентацію; 14) тактика «за себе» - варто щодо вчинків інших говорити за себе. Пор.: *«Ти завжди спізнюєшся (не розумієш, не виконуєш завдань)»* і *«Коли ти приходиш пізно, я хвилююся»*; *«Мені шкода, що ти спізнюєшся»*; 15) тактика лестоштів під час наведення аргументу – слабкий доказ, що може бути легко спростований, супроводжується компліментом, як-от: *«Ви, як людина розумна, не будете заперечувати...»*; *«Усім відомі Ваші чесність і компетентність, тому...»*; *«Людина недостатньо освічена не розуміє, не цінить наведеного аргументу, але Ви...»*; 16) тактика «доказ від протилежного» - спочатку не заперечувати аргументи співрозмовника, а потім навести аргументи, які посилюють протилежну позицію.

Завдання 12. Доберіть відеофрагменти монологічного мовлення, які б ілюстрували певний тип мовної особистості: 1) *раціонально-евристичний* – демонструє здоровий глузд, іронію; 2) *авторитарний* – презентує відносини підкорення, жорстокої імперативності; 3) *куртуазний* – демонструє тяжіння до етикетності;

4) *інвективний* – схильний до прямої вербальної агресії; 5) *акцентуований* – тип, який перебуває на межі психологічної норми і паталогії; 6) *депресивний* – характерна самокритика, самозвинувачення, роль жертви у вербальних конфліктах; 7) *демонстративний* (істеричний) – надмірне вживання гіпербол і інтенсифікаторів; 8) *паранояльний* – узуальна агресивність.

Завдання 13. Робота в парах. Змоделюйте ситуацію діалогу фармацевта і так званого «прикрого співбесідника (пацієнта, іншого працівника аптечного закладу)», який вдається до однієї або кількох маніпуляцій в усному мовленні: 1) маніпулятивна технологія «*Мене розривають на шматки...*» - працівник звалює на себе багато роботи, але коли хочуть одержати результат, захисною реакцією є нарікання на преревантаження; 2) маніпулятивна технологія «*Не з Вашими можливостями*» - відвідувач аптеки просить прості таблетки від кашлю, а фармацевт відповідає: «*Не з вашими можливостями купувати надешевше. Лазолван, хоч і дорожчий, – підійде для вас краще*»; 3) технологія «казанська сирота» - створення образу жертви; 4) маніпуляція «*А тобі це під силу?*»; 5) маніпулятивна технологія «Інфантильний працівник» - розігрування ролі безпорадності, нетямущості; 6) «Товстошкірий» - драгування співбесідника, а коли він вийде з себе, реакція: «*Я не буду слухати Ваші образи*», покидання зали тощо; 7) технологія «подвійна етика» – власні дії сприймаються як припустимі, а дії опонента – як недозволені; 8) маніпулятивна технологія «пошук порошинки в оці іншого» - перебільшене уявлення про похибки іншої людини; 9) маніпулятивна технологія «ілюзія власної шляхетності» - істина і мораль на вашому боці, а порушником є сторона співбесідника; 10) технологія «Все зрозуміло...» - небажання вислухати співбесідника.

Питання до теми

1. Що таке культура професійного мовлення фармацевта?
2. Які Ви знаєте комунікативні якості мовлення працівника аптечних закладів?
3. Які Ви знаєте невербальні засоби спілкування фармацевта? Яку роль у професійному спілкуванні провізора відіграють інтонація, міміка, жести, дистанція спілкування? Що Ви можете сказати про обов'язковість культури мовлення у фаховій діяльності фармацевта?
4. Як Ви ставитеся до суржикового мовлення і мовних помилок у професійному мовленні фармацевтів? Які Ви знаєте культуромовні моделі фахової діяльності фармацевта?

Самостійна робота до теми № 8 ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП ТА ЙОГО ЖАНРИ. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВИСТУП ПРО ЛІКАРСЬКІ ПРЕПАРАТИ ТА ЗАСОБИ МЕДИЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ПРОЕКТІВ

Рекомендована література

- Єщенко Т. А. Фахове мовлення фармацевта: [практикум] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 123 с.
- Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [вправи і завдання для самостійної роботи студентів] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 78 с.
- Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [збірник тестових завдань для поточного контролю] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 81 с.
- Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням): [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, А.І. Сілевич. – Івано-Франківськ: Видавництво ІФНМУ, 2023. 212 с.
- Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2023. – 544 с.
- Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник, за програмою МОН]. 5-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. Київ: Алерта, 2022. 696 с.

Завдання для самостійної роботи студентів

Завдання 1. Прочитайте текст «Мова тіла під час публічного виступу». Які жести варто використовувати фармацевтові (провізоріві)?

Класифікують жести за трьома рівнями: 1) нижній (від попереку донизу); 2) середній (від попереку до плечей включно); 3) високий (від плечей вгору). Жести нижнього рівня виражають ненависть, опір. Жести на верхньому рівні супроводжують висловлювання про величне, святе, прекрасне в житті й мистецтві. Найбільше значень виражають жести середнього рівня. Наприклад, вказівним пальцем ми вказуємо на певний напрямок, предмет, особу; стиснутим кулаком підкріплюємо наголос на чомусь важливому; долонею, обернутою догори, пропонуємо щось обміркувати, зважити, оцінити; а долонею, оберненою донизу, виражаємо незгоду, заперечення, презирство; знизуванням плечей, розведенням рук даємо знати про свою невпевненість чи необізнаність у чомусь тощо. Отже, жести, поза, рухи, міміка роблять наше мовлення зрозумілішим, природнішим, виразнішим. Голос і темп мовлення Основний зміст виступу має донести до слухачів голос промовця, який має бути досить сильним, щоб його чули усі в залі, чітким, виразним, приємним для слухачів. Перша вимога досить легко розв'язується, якщо в залі є підсилювальна апаратура, а органи дихання здорові. У зв'язку з цим слід завчасно перед виступом дізнаватися, чи є в приміщенні така апаратура, а також оберігатися від простуди, не бувати довго в накурених приміщеннях тощо. Щодо чіткості, то вона залежить передусім від правильної артикуляції, яка передбачає ретельну вимову всіх звуків відповідно до орфоепічних норм, а також від правильного дихання, яке має бути досить глибоким і ритмічним. Недбала вимова є неприпустимою вадою, від якої слід позбавитися з допомогою відповідних вправ. Усім відомий приклад Демосфена, який виправив ваду у вимові завдяки наполегливому вправлянню. Виразність голосу зумовлюється врахуванням змісту виголошеної промови, яка передається силою голосу і його тоном. Так, важливіші думки виділяються з-поміж інших посиленням голосу або навпаки: його ослабленням. Різноманітність помислів і почуттів передається відповідною тональністю голосу, яка не повинна бути одноманітною, як і робота. Розрізняють також тон приятельський і ворожий, агресивний і миролюбний, розмовний і театральний, урочистий і саркастичний, діловий і повчальний, лекційний тощо. Тон має відповідати змісту й характеру промови. Так, найбільше симпатій у слухачів може викликати приятельський тон і найменше — повчальний. Виступу про досягнення науки і техніки у невеликому колі слухачів відповідає розмовний тон, а в великому залі — лекційний. Під час свят, зустрічі високих гостей, з нагоди відкриття нової аптеки, фармацевтичного з'їзду доречним є урочистий тон і недоречним - ворожий чи саркастичний тощо. Немонотонним має бути також темп мовлення, який потрібно міняти під час виступу, а також дотримуватися пауз:

коротких між окремими реченнями, довгих - між абзацами, ще довгих, що зветься драматичними,— для збудження уваги слухачів. Корисно також заздалегідь уявляти різні несподівані ситуації під часі власного виступу і знаходити правильну реакцію на них, щоб у разі виникнення такої ситуації бути готовим до неї і справити враження дотепної і винахідливої людини.

Рухи, поза, жести й міміка – поняття, що відображають важливі складники виступу, від яких також залежить його успіх. Насамперед варто запам'ятати, що будь-які рухи, поза, міміка, жести мають бути природними, інакше вони привертатимуть надмірну увагу й відволікатимуть слухачів від змісту виступу. На них треба звертати увагу, уже йдучи до трибуни. Хо́да має бути ані надто квапливою, ані вайлуватою, недбалою, бо це справить неприємне враження на слухачів. Почавши промову, оглядайте увесь зал, щоб слухачі впевнились, що Ви звертаєтеся до кожного з них. При цьому стійте спокійно, не роблячи різких рухів і час від часу природно міняючи позу, скупю жестикаляцією підкреслюючи сказане. Жести, міміка, рухи тіла мають значення не лише для слухачів, але й для промовця, бо вони знімають у нього нервові напруження, виражають, певні почуття, впливаючи відповідно на аудиторію, зближують її з виступаючим, увиразнюють сказане і дуже багато говорять про особистість промовця.

Завдання 2. Ознайомтеся з рекомендаціями як підготувати виклад, щоб виступ зацікавив слухачів?

По-перше, не вживайте надто довгих речень, бо їх набагато важче зрозуміти, ніж короткі. Проте укласти гарну промову із самих лише коротких речень також не можна. Чергуйте довгі речення з короткими.

По-друге, не зловживайте третьою особою однини і множини (наприклад, «було проведено», «були заплановані дальші заходи»). Не бійтеся вживати форму першої особи. Тим самим ви наблизите виклад до рівня знань слухачів.

По-третьє, не переобтяжуйте свою мову іншомовними словами, професійними термінами, абстрактними поняттями. Можливо, слухачі не мають достатнього рівня професійних знань, і повідомлення залишається для них незрозумілим.

По-четверте, намагайтеся включити до виступу приклади, порівняння й висновки, доречний дотеп.

По-п'яте, не зловживайте зайвими подробицями, які заступають головне у розповіді. Надмірна стислість також вадить. Якщо висловити якусь важливу думку лише кількома реченнями і не обґрунтувати її, то вона пройде повз увагу слухачів. Особливо це стосується переліку по пунктах. Слухач не в змозі запам'ятати, якщо доповідач просто перелічує пункти. Треба знайти шляхи поживлення інформації. Приклад або порівняння легше запам'ятати, ніж просто назване твердження чи думку. Не забувайте про це ніколи і намагайтеся для доведення кожної важливої думки свого виступу знайти практичні приклади, порівняння. Зацікавлення слухачів можна посилити, навівши несподівані факти. Щоб збудити увагу, доповідач може також поставити слухачам ряд за питань, на які поступово сам відповідає. Один із способів пояснення матеріалу полягає в тому, що фармацевт-промовець узгоджує цей матеріал з рівнем знань слухачів.

Завдання 3. Укладіть реферативне повідомлення поданого нижче тексту.

Від часів Аристотеля розрізняють три основні фази діяльності оратора – *докомунікативну, комунікативну та посткомунікативну*. Докомунікативна фаза – підготовча, вона складається з таких елементів:

- визначення мети, виду та теми виступу;
- добір матеріалу з урахуванням аудиторії,
- композиційно-логічне оформлення тексту виступу,
- робота над стилем виступу,

- репетиція виступу.

Комунікативна фаза – це діяльність оратора перед аудиторією, тобто виголошення промови. Посткомунікативна триває після виступу. Це аналіз сказаного, пошук засобів удосконалення матеріалів виступу.

Тема виступу якнайтісніше пов'язана з його метою. Таким чином, лише з'ясувавши, з якою метою він говоритиме, оратор може вибирати тему свого майбутнього виступу.

Мета виступу може бути така: *поінформувати, розважити, надихнути, переконати, спонукати* до певних дій або вчинків. Часом один виступ може підпорядковуватись поєднанню двох або й трьох завдань. Наприклад, у виступі з метою розважити слухачів рідко вдається обійтися без їх інформування. У виступі заради переконання часто наявне спонукання до чогось.

Залежно від мети виступу визначають його *вид*.

Інформаційний виступ. У інформаційну добу такий вид виступу є найпоширенішим. Певною мірою до цього виду можна віднести і пояснення вчителя, і відповідь школяра, і лекцію у ВНЗ, і повідомлення тележурналіста. В основу такого виступу, як правило, покладено конкретне, точне й правдиве повідомлення слухачам фактів, явищ, подій.

Розважальний виступ. Його можна почути на концертах, вечорах, святкових банкетах, тобто там, де люди зустрічаються, щоб відпочити в приємному товаристві. Це популярна весела лекція, тост, слово на веселі або святкуванні ювілею. У такому виступі жарт має поєднуватися з серйозною думкою, правда з вигадкою, об'єктивність із перебільшенням. Тут може бути і гумор, і іронія, і самоіронія, і карикатура. В основу такого виступу може бути покладене оповідання про пережиту подію, випадок, свідком якого довелось бути. У такому виступі має бути конкретність, новизна, добре, якщо у виступі присутній конфлікт, контрасти. Якщо виступ задуманий як гумористичний, потрібно поміркувати, над якими звичками, вадами, помилками людей можна покепкувати, не забувши передовсім самого себе. Наприклад, можна пожартувати з людини, яка не розуміє анекдотів, покепкувати із сучасних донкіхотів, які спрямовують свої зусилля на змагання проти вітряків, тоді як існують більш реальні супротивники, про дівчат, які за зовнішньою привабливістю чи непривабливістю своїх ровесників не звикли помічати їх внутрішньої суті тощо. Тема розважального виступу може звучати так: *Як виховувати своїх батьків. Як стати модним, не витративши й гривні. Як затьмарити Шварценегера. Як скласти ЗНО, до нього не готуючись.*

Надихаючий виступ. Такими є більшість виступів на політичних зібраннях та різноманітних зборах. Вони вміщують привітання когось, визнання чийхось досягнень та заслуг, визначення суспільної та моральної цінності певних вчинків конкретних осіб. Сюди можна віднести виступи політичних діячів у переддень виборів. Матеріал, який використовується у таких виступах, дібрано та скомпоновано таким чином, щоб привернути увагу слухачів, підкреслити значення певних традицій чи звичаїв, увиразнити значимість певних осіб. Такі виступи звернені до почуттів. Промовець намагається заторкнути особисті почуття кожного слухача, зосереджуючи увагу на наболілому. Виступи можуть надихати на почуття вдячності, відданості, виконання обов'язку. Характерними для таких виступів є теми: *Вічна пам'ять героям. Продовжимо традиції школи. Чи повернеться до нас колишня доблесть. Подвиг материнства. Людина, яка зможе нас врятувати.*

Виступ з метою переконати. Мета виступу – за допомогою логічних доказів довести або спростувати певну думку. Такий виступ звернений і до роздуму, і до почуттів. Суть справи викладають, оперуючи логічними міркуваннями, намагаючись вплинути на емоції та почуття аудиторії. Тема такого виступу зазвичай дискусійна. Мета оратора – досягти того, щоб слухачі

погодилися з його думкою щодо спірного питання. Проте такий виступ ніколи не має на меті заклик до безпосередніх вчинків.

Оратор завжди ставить перед слухачами два питання: *Кому вірити?* та *Що робити?* Тема такого виступу має бути винятково актуальною, проблема значною і такою, що піддається вирішенню. Успіх такого виступу найбільше залежить від добору переконливих аргументів.

Виступ з метою спонукати. Спонування до певних дій може бути прямим (у такому випадку лунають недвозначні заклики) і опосередкованим (коли заклики приховано в підтексті сказаного). Заклики можуть носити політичний характер (стосуватися голосування за певного кандидата), економічний (подорожчання послуг міського), стосуватися релігійного життя (заклики відвідувати богослужіння, ходити до сповіді, читати Біблію), благодійництва (організувати боротьбу проти розповсюдження СНІДу, туберкульозу, у зв'язку з проведенням кампаній на допомогу потерпілим від стихійних лих тощо). Успіх виступу залежить від забезпечення таких умов: сказане повинне знайти відгук у душах людей; слухачі мають бути спроможними до дій чи вчинків, до яких їх закликають (скажімо, надати матеріальної підтримки біженцям із затоплених повинню місцевостей).

Після визначення мети виступу слід вибрати його тему. Від чого залежить такий вибір?

По-перше, тема виступу повинна *відповідати рівневі освіти та обізнаності з проблемою самого оратора*: стосовно вибраної проблеми він повинен бути обізнаним набагато більше за своїх слухачів.

По-друге, тема має *бути суспільно значимою і актуальною*, тільки тоді вона зможе зацікавити слухачів. Проте є ще одна умова: аудиторія слухатиме оратора з цікавістю лише в тому випадку, якщо слухачі підготовлені до сприйняття сказаного, тобто володіють необхідними для цього знаннями. Потрібно врахувати ставлення аудиторії до обговорюваних питань, а також спрогнозувати можливі з боку слухачів контраргументи (їх можна завбачливо попередити, значно зміцнивши цим свою позицію). Отже, готуючись до виступу, оратор має добре знати людей, до яких промовлятиме: коло їхніх інтересів, рівень загальної освіти і готовність сприйняти певну конкретну інформацію. Необхідно заздалегідь проаналізувати контингент слухачів.

По-третє, тема виступу повинна зацікавити слухачів своєю *новизною*. Проте якою б новою та оригінальною тема не була, вона повинна бути пов'язана з тим, що слухачам уже відомо, і з тим, що є для них важливим. Буває так, що виступати доводиться на звичні теми, у такому разі увагу аудиторії може привернути нестандартне трактування обговорюваного питання або принципово нові висновки.

По-четверте, найкраще сприймаються виступи, у яких *передбачено розв'язання певної проблеми, вирішення конфлікту*. Адже найбільшу зацікавленість викликають зіткнення інтересів та боротьба.

Звідки добирати матеріал для виступу? Існують такі джерела: *особистий досвід, спостереження та роздуми, спілкування з людьми, читання*. До цих традиційних джерел слід додати новітні інформаційні технології, передовсім використання Інтернету.

Більшість ораторів радить у процесі підготовки до виступу робити виписки на картках однакового формату. Унизу під цитатою або переказаною своїми словами думкою обов'язково зазначається її джерело.

Привести дібрану до виступу інформацію до певної системи, тобто надати *змістові* необхідної *форми* можна за допомогою складання конспекту.

Конспект може складатися з *ключових слів*, вміщувати *пункти плану* виступу і, нарешті, являти собою *повний текст виступу* (За П. Сопером).

Завдання 4. Як сформулювати мету виступу? Можна зробити це *прямо* – чітко і недвозначно, а можна *опосередковано*, щоб активізувати увагу слухачів або послабити їхнє упередження проти мети.

Прямо: Моя мета – розповісти про унікальну аптеку-музей.

Опосередковано: Запрошую вас здійснити разом зі мною уявну подорож вулицями старого міста, де народився аптечний бізнес.

Вже у формулюванні мети виступу можна торкнутися зацікавлень аудиторії. Наприклад:

Створити враження конфлікту. Що сьогодні важливіше – з чималим вкладанням коштів упорядковувати аптеки міста чи подбати про рівень життя їхніх відвідувачів (пацієнтів)?

Продемонструвати контраст. Жоден з попередніх керівників аптеки не докладав такої уваги і не вкладав стільки коштів в благоустрій закладу.

Пробудити цікавість. Одна з найбільш дивних подій останнього часу – відкриття аптек з автоматизованим управлінням.

Пробудити практичний інтерес. Незабаром буде відкрито аптеку майбутнього, де можливим буде здійснити комп'ютерну діагностику типу шкіри, де обслуговування буде напівавтоматизованим.

Звернутися до злободенних інтересів. У нашому місті незабаром з'явиться спеціалізована аптека для мам та малюків «Мамина турбота».

Звернутися до альтруїстичних почуттів. Безкорисливо допомагати своїм пацієнтам – характерна риса аптеки «Мамина турбота». Відтепер у закладі можна буде поміряти тиск, діагностувати рівень цукру у крові тощо.

Викликати стан драматичної напруги. Ніколи фармацевтичні проблеми не заганяли мешканців міста в настільки глухий кут...

Звернутися до афоризмів, цитат видатних особистостей і пов'язати їх з темою доповіді. Наприклад, Артур Шопенгауер свого часу писав: «Здоров'я наскільки переважає решту благ життя, що здоровий жебрак щасливіший, ніж хворий король». Тож тема виступу....

Повторення основних думок. Варто пам'ятати, що те, що є цілком зрозумілим для оратора, зовсім не обов'язково мають відразу зрозуміти слухачі. Для осягнення нових думок необхідний час, а також повна зосередженість на цих думках. Тому головні положення промови протягом виступу варто повторити кілька разів (не менше трьох), уникаючи одних і тих самих слів. Якщо одну й ту думку повторити слово в слово, це може образити аудиторію. Якщо ж для висловлення тієї ж думки вибрати інші слова – слухачі не вважатимуть це повторенням. Наприклад: «Вам ніколи не вдається змусити людей зрозуміти якесь питання, якщо ви самі як слід його не збагнули». Чим ясніше ви уявлятимете собі питання, тим зрозуміліше ви зможете розтлумачити його іншим». Друге речення є повторенням думки, висловленої реченням першим. Проте якщо уривок сприймається на слух, у слухача не буде часу, щоб помітити таке повторення. Тим часом висловлена думка стала для нього зрозумілішою.

Завдання 5. Поєднайте назву одого із різновидів презентацій з її функціональним призначенням. Який із типів презентацій найчастіше використовується у професійному мовленні фармацевта (провізора)?

№	Різнovid презентації	№	Призначення
1	Презентація-брифінг		Інформування про майбутні заходи аптеки
2	Презентація результатів		Привертання уваги громадськості та фахівців до нових медичних товарів і ліків
3	Презентація плану майбутніх робіт		Презентація винятково для фахівців і професіоналів у сфері аптечної галузі про нововведення у фармацевтичній компанії
4	Презентація ексклюзив		Представлення значущості результатів діяльності аптеки

5	Презентація-конференція		Залучення нових пацієнтів через презентацію лікарських засобів і товарів медичного призначення
6	Презентація-шоу		Підвищення престижу та підтримка іміджу фармацевтичної компанії

Завдання 6. Ознайомтеся з вимогами до структури та змісту презентації. Підготуйте презентацію у програмі PowerPoint з теми «Онлайн-інформування як новітній спосіб комунікації між фармацевтом і пацієнтом».

Вимоги до структури та змісту презентацій

1. Стислий виклад матеріалу, максимальна інформативність тексту. 12-18 слайдів (powerpoint).
2. Ретельно структурована інформація з акцентом на проблеми, завдання, тощо. Наявність коротких та лаконічних заголовків, маркованих та нумерованих списків.
3. Важливу інформацію (наприклад, висновки, визначення, правила тощо) треба подавати великим та виділеним шрифтом і розміщувати в лівому верхньому кутку слайда. Другорядну інформацію бажано розміщувати знизу слайда.
4. Кожному положенню (ідеї) треба відвести окремий абзац. Головну ідею треба викласти в першому рядку абзацу.
5. Використовуйте табличні форми подання інформації (діаграми, схеми) для ілюстрації найважливіших фактів, що дасть змогу подати матеріал компактно й наочно.
6. Графіка має органічно доповнювати текст. Пояснення треба розміщувати якнайближче до ілюстрацій, із якими вони мають з'являтися на екрані одночасно. Усю текстову інформацію потрібно ретельно перевірити на відсутність орфографічних, граматичних і стилістичних помилок.

Питання до теми

1. Які існують види публічних виступів? Яка їхня структура?
2. Які основні вимоги до публічного виступу? У чому полягає ефективність усної мови фармацевта під час просування (рекламування) лікарських препаратів та засобів медичного призначення? У чому полягають труднощі публічного виступу?
3. Які існують загальні вимоги до публічного виступу? Які ви знаєте способи підготовки до усного виступу? Які види планів та виступу ви знаєте?

Вправи і завдання до теми

Завдання 1. Правильно проінтонуйте формули вираження співчуття.

Прийміть мої співчуття. Я Вас розумію. - Я відчуваю ваш біль. - Я співпереживаю Вам. Треба триматися. - Я теж перейнялася (перейнявся) Вашим болем. - Не впадайте у відчай. Я Вас розумію.

Завдання 2. Метод «Запрошуємо до мікрофону». Поміркуйте, яке значення має культура мовлення у повсякденній професійній діяльності фармацевта і поділіться своїми роздумами з одногрупниками. Чи можна назвати культурним того, хто не вміє правильно та точно говорити? Чому ви так думаєте? Що потрібно робити для того, щоб дотримуватися норм культури мовлення?

Завдання 3. Ознайомтеся з порадами професора В. І. Шульженко провізорам. Доповніть цей перелік:

1. Нерідко в аптеку телефонують нервові люди і в різкій формі висловлюють свої зауваження, наберіться терпіння і не відповідайте тим самим. Намагайтесь зрозуміти мотиви поведінки співрозмовника, навіть тоді, коли ставиться під сумнів ваша професійна компетентність.

2. Необхідно пам'ятати: телефон підкреслює недоліки усного мовлення. Швидке чи повільне мовлення ускладнює сприйняття інформації. Особливо слідкуйте за вимовою, називаючи лікарські засоби.

3. Якщо людина, що зателефонувала до аптеки, ставить вам декілька запитань, послідовно закінчіть відповідь на одне і переходьте до відповіді на наступне. Намагайтесь відокремлювати одне запитання від іншого за допомогою стандартних фраз, наприклад: «Отже, щодо цього лікарського засобу ми з вами все з'ясували?», «Чи можу я вважати, що стосовно цього лікарського засобу у вас більше немає запитань?». Розмова з кожної теми повинна закінчуватись запитанням, що вимагає конкретної відповіді.

4. Починаючи розмову, не варто ставити запитання «З ким я розмовляю?» чи «Що вам потрібно?».

5. Ви повинні уникати висловів, які можуть вплинути на імідж вашої аптеки: «Я не знаю». Якщо ви не спроможні дати відповідь співрозмовнику на поставлене запитання, краще йому сказати: «Це одне з тих питань, яке вимагає особливої уваги. Дозвольте, я з'ясую його спеціально для вас».

6. Діловий етикет вимагає особливої поведінки в спілкуванні з відвідувачами аптек. Якщо клієнтів багато, то звичайно намагаються в першу чергу обслуговувати жінок і літніх людей. Але в будь-якому разі з відвідувачами аптек треба бути ввічливими. Завжди треба пам'ятати, що головний принцип: пацієнт - найдорожча і найбажаніша людина в аптеці.

Завдання 4. Укладіть на основі наведеного монологічного інформаційного тексту діалог між фармацевтом і журналістом. Поясніть відмінність між словесними цілими.

Дефіцит лікувальних препаратів – неабияка загроза для хворої людини. А надто тієї, щоденне самопочуття, якої перебуває у прямій залежності від наявності тих чи інших медикаментів. Стосується це і хворих на діабет. Ін'єкції інсуліну необхідні їм кожного дня. Хоч нестачі цього життєво необхідного препарату у Львівській області поки що не було, але певна напруга з постачанням відчувалась, адже з ліквідацією об'єднання, що займалося закупівлею і постачанням ліків в Україні, планомірне нахождение їх припинилось. Враховуючи ситуацію, що склалася, з ініціативи представників обласної організації Червоного хреста була укладена угода з Українським товариством медиків у Відні, яке сприяло у придбанні партії пролонгованого інсуліну. Львівський міськвиконком виділив на це певну суму (з газети).

Завдання 5. Відредагуйте поданий текст. Які норми порушено?

Користувачі сучасних гаджетів можуть робити пошук і онлайн-резервацію товарів у мережі аптек «Мамина турбота» з любого мобільного пристрою! У сучасному світі все відбувається онлайн. Пошук товарів для здоров'я і краси в інтернеті – не виключення. А використання з цією метою мобільного додатку «Мережа аптек «Мамина турбота» дозволяє ще й суттєво економити час і гроші. Мобільний додаток «Мережа аптек «Мамина турбота» доступний для користувачів мобільних пристроїв усіх операційних систем – iOS, Android, Windows - і забезпечує наступні зручності: 1) швидкий пошук ліків та аптечних товарів у вашому місці; 2) перевірка наявності в аптеках вашого міста потрібної продукції у режимі реального часу; 3) перегляд цін і пошук самої нижчої ціни; 4) відображення міста знаходження аптек на картах Google, прокладання оптимального маршрута; 5) можливість зарезервувати потрібну продукцію у обраній аптеці онлайн (щоб невдовзі забрати готове замовлення поза чергою); 6) перегляд історії закупівель і бонусних балів за Карткою клієнта «Мамина турбота». Приємно, що цей спосіб пошуку інформації та резервації товарів аптечного асортимента в аптеках «Мамина турбота» подобається нашим клієнтам - про це свідчить кількість скачувань додатка, яка сягнула уже біля 10 000!

Завдання 6 Укладіть рекламний текст з порадами для пацієнтів найкращої аптеки (на вибір). У чому полягає своєрідність вказаного жанру мовлення?

Завдання 7. Прочитайте текст «Характерні риси усної форми мовлення». Дайте відповіді на запитання: 1) Чому в усному мовленні багато «штампів»? 2) Яким чином виявляється надлишковість інформації в усному мовленні? 3) Чому усне мовлення вважається ситуативним?

Характерні риси усної форми мовлення

Термін «усне мовлення» означає комплексне вміння розуміти мову, яка звучить, й водночас вміння відтворювати мову в звуковій формі. Усне

мовлення орієнтоване на безпосереднє сприйняття, в ньому виражається все, що хочуть повідомити комуні канти один одному. Спілкування співрозмовників в усній формі обмежено у часі і відрізняється від писемного мовлення матеріальною формою реалізації: усне мовлення створюється мовним апаратом людини й сприймається на слух.

Для того, щоб відбулося спілкування, необхідна наявність щонайменше двох партнерів (відправника мовлення – адресанта і отримувача мовлення – адресата). Тому усне мовлення, яке завжди має співрозмовника, відбувається у формі діалогу, а одиницею такого мовлення є діалогічна єдність, яка складається із запитання та відповіді на запитання.

Усне мовлення миттєве, спонтанне, не зберігається в просторі і обмежене у часі, за винятком тих ситуацій, коли промову записують на диск. В усному мовленні мало уваги приділяється формі висловлення, усю увагу сконцентровано на тому, що сказати, а не тому, як сказати. Ось чому в усному мовленні чимало «штампів», повторювань.

Характерною рисою усної форми реалізації мови є наявність надлишкової інформації, яка міститься в інтонації, жестах, міміці, паузах і перш за все – в обставинах живого спілкування мовців. Іноді пауза в розмові несе більше інформації, ніж те, що було сказано раніше. Надлишковість інформації виявляється також у вживанні так званих слів з «порожньою» семантикою, тобто слів, які мають мінімальне смислове навантаження. Наприклад, *ось, так, такий, якийсь, таким чином, як бачите, так от* та інші (з підручника).

На відміну від писемного мовлення, в усному мовленні дозволяється деяка недбалість у граматичному оформленні. Тому й виникає в усній формі стільки готових синтаксичних конструкцій, типових мовних зворотів. Сюди належать формули привітання, поздоровлення, прощання. Наприклад: *будемо вдячні, щиро вітаємо, зичимо успіхів, слід додати, варто зауважити* та інше. Усне мовлення супроводжується жестами, мімікою інтонацією. Як вважає В.О. Топорков, «Уся складність, тонкість, усі вияви почуттів, внутрішніх переживань мають своє зовнішнє вираження в інтонації голосу людини».

Таким чином, відмінність між усною та писемною формами носить функціональний характер. Усне мовлення – ситуативне, а писемне – контекстуальне, тематичне.

Завдання 8. Доповніть текст sms-повідомлення, що містить привітання з нагоди професійного свята – Дня фармацевта. Які мовні ознаки вказаного тексту?

*Професія провізора (...),
На жаль без ліків жити (...).
У цьому світі, щоб довго жити,
Потрібно щось вколоти, щось попити...
Ліками й добрим словом лікувати
Покликані ми з вами. Так (...)!
Тому здорові будьте і (...),
А ваші вчинки мудрі і (...).*

Завдання 9. Проведіть спостереження над мовленнєвою діяльністю публічної особи (на вибір) й охарактеризуйте її мовлення з погляду культури мовлення, не називаючи прізвища й імені. Студентам необхідно буде встановити людину за Вашим словесним описом.

Зразок: Мовна особистість здебільшого дотримується норм літературної української мови. Часто вдається у звертаннях до таких ключових слів: «дорогі колеги», «друзі», «шановні фармацевти». Під час усних політичних промов використовує паузи, притаманну тільки йому жестикуляцію. Домінантними темами текстів є реформи у фармації, добробут аптечних закладів, модернізація фармацевтичних установ. Мовленнєвому почерку зовсім не притаманна ненормативна, лайлива чи згрубіла

лексика. Слововжиток мовця здебільшого репрезентує високий або середній експресивні стилі.

Завдання 10. Доповніть репліки діалогу, в якому фармацевт повинен ввічливо відповісти на недолугі, а почасти й агресивні фрази пацієнта, як-от:

- 1) - Дайте таблетки від тиску, такі жовтенькі, на «П» починаються, вони найпопулярніші зараз. Мені сусідка порадила ці таблетки.
- 2) - А що більше 5 мг чи 10 мг?
- 3) - Мені для дитини таблетки. – А скільки дитині? – 30.
- 4) - Дайте верапаміл. – 40 мг чи 80 мг? – Мені для дорослого. – Вам упаковку чи блистер? – Так.
- 5) - А де ще один продавець (касир)?
- 6) - А Ви мені 200 грн. не розмінєте? – Ні? Тоді дайте цитрамон.
- 7) - Чому немає цих таблеток? Може десь все ж завалялися? А в якій аптеці є?
- 8) - Дайте мені, прошу, траву дуба.
- 9) - Який рецепт? А що, антибіотики тепер відпускають по рецепту?
- 10) - Якщо свічка від геморою на ніч, зранку її потрібно діставати?
- 11) - Дайте мені щось від епілепсії, травичку якусь.
- 12) - Дайте мені (листочок, планшетку, плиточку, трафаретку) парацетамола.

Завдання 10. Зробіть «переклад» невербальної поведінки співрозмовника під час професійного спілкування

Невербальна поведінка співрозмовника	Трактування
Схрещення або зчеплення рук, ніг	
Підняття рук догори	
Нахиляння тулубу вперед	
Легке постукування по столу	
Складання долонь із незчепленими пальцями	
Потирання очей	
Легкий нахил голови набік	
Розслабленість окремих частин тіла, руки та ноги не схрещені	
Відвертання, відхиляння від співрозмовника	
Підняття високо голови	
Похилення плечей, сутуління голови	
Рух голови та насуплення брів	
Погляд убік	
Погляд у підлогу	
Тривалий і нерухомий погляд співрозмовникові прямо у вічі	
Ритмічне кивання головою	

Завдання 12. Наведіть приклад діалогу-переконування між клінічним фармацевтом і так званим «прикрим пацієнтом», який відмовляється пройти повний курс лікування, під час фармацевтичної опіки. Враховуйте: черговість наведених аргументів впливає на їхню переконливість, тому наводьте: 1) сильний аргумент; 2) середньої сили аргумент; 3) один, але найсильніший аргумент.

Завдання 13. Подискутуйте: 1) про те, що впливає на вибір професії; 2) про те, які професії на сьогодні є найпрестижніші; 3) про значущість вашої майбутньої професії (фармацевт, провізор).

Завдання 14. Визначте у висловах: 1) авторське «ми» («множинна скромність»); 2) величальне «ми», яке існувало в українській мові до XVIII ст.; 3) гіперпошанне «Ви»; 4) пошанне «Ми».

1. Де завідувач аптеки? Вони затримуються... 2. Нами встановлено... 3. Ви правильно вчинили... 4. Я від завідувача аптеки. Вони дозволили... 5. Ми з'ясували... 6. Нам було важливо встановити... 7. На нашу думку... 8. У нашому звіті... 9. Зауважимо, що... 10. Ви гідні... 11. Вашою пропозицією присутні ознайомилися... 13. Ви (брате, сестро, мати, батько)...

Завдання 15. Прокоментуйте, чи правильно вжито слова-регулятиви «Пан, пані, добродій» і под.

1. Пане Гнате Прокоповичу. 2. Пропоную до складу президії пана Аркадія Козицького, пана Віталія Скакуна, пана Святослава Кобзаря, пана Василя Холодницького. 3. У матеріалах «Нові інформаційні технології у фармації» допущено помилки. Просимо вибачення у шановних пані. 4. Шановна громада! 5. Шановні панно і панове! 6. Шановно панство! 7. Добродій міністр! 8. Паничу секретар! 9. Шановна приятелька! 10. Пані Сардарчук, знайомтеся з добродієм Лук'янцем. 11. Вельмишановна колега!

Завдання 16. Випишіть окремо у дві колонки етикетні конструкції, які належать до розмовного і книжного стилів.

Добрий ранок! Доброго ранку! Добрий день! Доброго дня! Добридень! Добрий вечір! Здрастуйте! Здоров був! Доброго здоров'я! Мое шанування! Вітаю Вас! Радий вітати Вас! Скільки літ, скільки зим! Яким вітром? Салют! Радий (рада) вас бачити (вітати)! Кого я бачу! Добрий полуденок! Дай, Боже! Дай, Боже, щастя! Боже, помагай! Помагайбі! З неділею святою будьте здорові! Здоровенькі були! Добрий досвіток! Добри вечір! Добраніч! Драстуйте! Слава Україні! Слава Йсу! Як ся маєте?

Завдання 17. Прочитайте речення, спишіть їх. Розкрийте дужки, обираючи правильний варіант відповіді.

1. Вітаючись, (не)/добирайте ту вітальну формулу, яка (не)/доречна для даної ситуації. 2. Вітаючись, (не)/привітно (не)/посміхайтесь. 3. (Не)/дивіться людині у вічі. 4. Вітаючись, (не)/ тримайте руки в кишенях. 5. (Не)/зніміть рукавички (у рукавичках (не)/ може дозволити собі вітатися жінка). 6. Якщо ви молодший, (не)/вітайтеся першим. 7. Якщо ви кудись зайшли (до установи, до квартири), (не)/вітайтеся першим (першою). 8. Жінку (не)/повинен вітати чоловік (руку для вітання першою подає жінка). 9. Підлеглий (не) повинен привітати свого керівника (а руку (не)/ може подати першим керівник). 10. Незалежно від віку, статі, посади тощо першим (першою) (не)/вітається той (та), хто заходить до кімнати (кабінету). 11. Ідучи в гості, не забудьте, що першою (не) маєте привітати господиню, потім господаря, потім гостей ((не)/у тому порядку, як вони сидять).

Завдання 18. Утворіть діалогові форми, використовуючи мовні конструкції знайомлення: *Будьмо знайомі! Я хотів би з Вами познайомитися. Ви б не проти, щоб ми познайомилися? Дозвольте відрекомендуватися. Знайомтеся. Рекомендую Вам (...). Маю за велику шану рекомендувати Вам (...). Дозвольте познайомити Вас. Мое ім'я (...). З ким маю честь розмовляти? Ми, здається, не знайомі? Перепрошую, з ким я розмовляю?*

Завдання 19. Прочитайте речення, розкрийте дужки, обираючи правильний варіант відповіді щодо гендерних відмінностей професійного спілкування.

1. В мовленні (чоловіків / жінок) частіше трапляються актуалізатори (Так? Ти що? Га?), сигнали наявності зворотного зв'язку і уваги до слів співбесідника (так, ага, угу, о!). 2. (Чоловіки / жінки) спокійніше реагують на переривання мовлення, їх мовний код містить більшу кількість засобів ввічливості, меншу кількість грубих і лайливих висловів. 3. У мовленні

(чоловіків / жінок) частіше спостерігається явище неточного називання предметів (штука, пироги), вживання слів із значенням невпевненості (мабуть, напевне, думаю, вважаю), описи почуттів, настроїв емоцій. 4. У конфліктних ситуаціях (чоловіки / жінки) частіше, ніж (чоловіки / жінки), відмовляються від своїх поглядів, позицій. 5. У комунікуванні (чоловіків / жінок) найважливішою є інформація, факти, цифри. 6. (Чоловіки / жінки) формулюють пропозиції не прямо, у вигляді запитань.

Завдання 20. Кожен тип діалогу проілюструйте прикладами.

Зразок: діалог – розпитування, який передбачає практичні вміння запитувати і повідомляти потрібну інформацію:

– Пані, перепрошую, Ви не підкажете, як дістатися до аптеки «Добрий день!»?

– Так, звичайно, із задоволенням. Вам необхідно скористатися маршрутним таксі №15 і вийти на зупинці «Львівська обласна клінічна лікарня».

1. Діалог – домовленість, що використовується в розв'язанні співрозмовниками питання про їх плани, наміри.

2. Діалог – обмін враженнями, котрий передбачає розгляд якихось подій, явищ, жваве висловлювання своїх думок, аргументів для доказу власної позиції.

3. Діалог – обговорення, який постає внаслідок прагнення співрозмовників виробити якесь рішення, дійти певних висновків

Завдання 21. Доберіть формули мовленнєвого етикету, які стосуються ситуацій: 1) запрошення; 2) згоди; 3) заперечення; 4) співчуття.

Зразок: Ситуація прощання – До побачення! На все добре! На добраніч! До зустрічі! Хай вам щастить! Всіх тараздів! Бувайте! Щастя! Побачимося! Успіхів! Побачимося!

Завдання 22. Доповніть перелік мовних формул на висловлення вдячності по- українськи.

1. Висловлюємо свою найщирішу вдячність за... 2. Щиро дякуємо Вам за... 4. Насамперед (передусім) дозвольте подякувати Вам за... 4. Прийміть нашу найщирішу подяку за... 5. Ми щиро вдячні Вам за те, що... 6. Дозвольте висловити свою вдячність... 7. Вдячні Вам за... 8. Дякуємо за надану пропозицію.

Завдання 23. Робота в парах. Змодельуйте діалог між фармацевтом і пацієнтом, враховуючи зміст інформації, яку фахівець аптечного закладу повинен надати відвідувачеві, а також інструкцію для медичного застосування препарату.

Зміст інформації, яку фармацевт повинен надати пацієнтові

Напрямки інформації	Зміст питан, на які повинен відповісти фармацевт
Дія лікарського засобу	Навіщо потрібен цей препарат? Які симптоми хвороби зникнуть, а які - ні? Коли і як виявлятиметься дія препарату? Що станеться при неправильному прийомі препарату або відмові від нього?
Побічні ефекти	Які побічні ефекти можуть виникнути? Як їх виявити? Який час вони будуть зберігатися? Наскільки вони серйозні? Яких засобів необхідно вжити?

Умови раціонального прийому	Як приймати лікарський препарат? Коли його приймати? Скільки часу повинно тривати лікування? Як зберігати лікарський препарат? Що необхідно робити із залишками препарату?
Застереження	Коли не можна приймати лікарський засіб? Яка максимальна разова і добова доза препарату? Чому потрібно пройти повний курс лікування? Чому на третій день лікування за відсутності результатів потрібно проконсультуватися з лікарем?
Контроль засвоєння пацієнтом інформації про лікарський препарат	Чи все зрозуміло про те, як приймати лікарський препарат? Чи не міг би пацієнт повторити найбільш важливу інформацію? Чи є ще які-небудь питання? Чи все з'ясовано?

ІНСТРУКЦІЯ

для медичного застосування препарату ІСЛА-МООС (ISLA-MOOS®)

Загальна характеристика:

Основні фізико-хімічні властивості: плоскі, нерівномірно округлі, лінзоподібні, коричневі гумоподібні пастилки; **склад:** 1 пастилка містить 80 мг водного екстракту ісландського моху (0,4 – 0,8 : 1); допоміжні речовини: гуміарабік, парафін рідкий, сахароза, карамелізований цукор (карамель Е 150 с), вода очищена; 1 пастилка містить 424 мг сахарози, що відповідає 0,035 хлібної одиниці.

Форма випуску. Пастилки. **Фармакотерапевтична група.** Препарати, що застосовуються при захворюваннях горла. Код АТС R02A.

Фармакологічні властивості. Фармакодинаміка. У препараті Ісла-Моос міститься екстракт лікарської рослини *Cetraria islandica* (ісландський мох). Лікувальний ефект препарату Ісла-Моос при катаральних захворюваннях дихальних шляхів ґрунтується в першу чергу на антимікробній активності та імуностимулюючих властивостях рослинного екстракту, який міститься в ньому, що доведено результатами наукових досліджень. Оскільки препарат Ісла-Моос має ще й захисні властивості, його можна застосовувати з метою профілактики інфекційно-запальних захворювань ротової порожнини та глотки. Коли існує небезпека застуди, профілактичне застосування препарату Ісла-Моос, здатного захищати слизові оболонки, значно знижує схильність дихальних шляхів до різного роду інфекцій. Препарат Ісла-Моос також застосовується при підвищеному навантаженні на голосові зв'язки удорослих і дітей з лікувально-профілактичною метою. Полісахариди, що містяться в препараті, обволікають слизові оболонки повітроносних шляхів і ефективно захищають їх від дії шкідливих зовнішніх факторів і різного виду подразників. Фармакокінетика. На сьогодні дослідження не проводилися.

Показання для застосування. Інфекційно-запальні захворювання горла: фарингіт, ларингіт, у т. ч. алергічного генезу; симптоматична терапія сухого кашлю при гострих та хронічних бронхітах і бронхіальній астмі у складі комплексної терапії; підвищене навантаження на голосові зв'язки (у співаків, вчителів, лекторів). Сухість та подразнення слизових оболонок ротової порожнини і глотки (вдихання сухого, недостатньо зволоженого повітря в приміщеннях під час опалювального періоду, у приміщеннях, що оснащені кондиціонером; при обмеженому носовому диханні, а також під час спортивних занять).

Спосіб застосування та дози. Дорослим і дітям старше 12 років приймати по 1 пастильці щогодини (до 12 пастилок на день), дітям від 4 до 12 років - по 1 пастильці кожні 2 години (до 6 пастилок на день), даючи їм повільно розчинитися в роті. Завдяки добрій переносимості лікарського засобу Ісла-Моос його можна застосовувати без усяких побоювань протягом тривалого часу. Якщо після 10 днів застосування препарату покращання стану пацієнта не настає, то необхідно змінити тактику лікування. Крім того, навіть після зникнення симптомів захворювання препарат слід приймати ще 2–3 дні з метою досягнення стійкого терапевтичного ефекту.

Профілактика. Коли існує небезпека застуди, Ісла-Моос можна застосовувати з метою профілактики в зазначених вище дозах. З метою захисту при особливій чутливості дихальних шляхів або при підвищеному навантаженні на них (відчуття перхоти в горлі або підвищене навантаження, наприклад мовлення, спорт) Ісла-Моос приймати по 1 пастильці кілька разів на день, даючи їм повільно розчинитися в роті. При цьому враховувати максимальні добові дози, що вказані вище.

Побічна дія. Побічна дія на сьогодні не відома.

Протипоказання. Підвищена чутливість до будь-якого інгредієнта препарату.

Передозування. Повідомлень про випадки передозування не надходило.

Особливості застосування. Вагітність і лактація. Відомостей про негативний вплив препарату в періоди вагітності і лактації не надходило. Однак спеціальні дослідження у цієї категорії пацієнтів не проводилися. Тому перед застосуванням препарату слід зважити співвідношення ризик/користь для цієї групи пацієнтів. Не рекомендовано застосовувати препарат у дітей молодше 4 років, оскільки пастилки треба тримати у роті, даючи їм повільно розчинитися.

Рослинні екстракти, що містяться в препараті Ісла-Моос, можуть бутииноді причиною відхилень у кольорі і смаку цього лікарського засобу, що, однак, ніяк не позначається на його терапевтичній дії. З обережністю приймати хворим на цукровий діабет.

Взаємодія з іншими лікарськими засобами. На сьогодні не відома.

Умови та термін зберігання. Зберігати при температурі не вище 25 °С в сухому, недоступному для дітей місці. **Термін придатності** 4 роки. Не застосовувати після зазначеної на упаковці дати закінчення терміну придатності.

Самостійна робота до теми №9 СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ФАХОВОЇ МОВИ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Вправи і завдання до теми

Завдання 1. Укладіть на основі наведеного монологічного інформаційного тексту діалог між фармацевтом і журналістом в офіційно-діловому стилі мовлення. Поясніть відмінність між словесними цілими.

Дефіцит лікувальних препаратів – неабияка загроза для хворої людини. А надто тієї, щоденне самопочуття, якої перебуває у прямій залежності від наявності тих чи інших медикаментів. Стосується це і хворих на діабет. Ін'єкції інсуліну необхідні їм кожного дня. Хоч нестачі цього життєво необхідного препарату у Львівській області поки що не було, але певна напруга з постачанням відчувалась, адже з ліквідацією об'єднання, що займалося закупівлею і постачанням ліків в Україні, планомірне нахождение їх припинилось. Враховуючи ситуацію, що склалася, з ініціативи представників обласної організації Червоного хреста була укладена угода з Українським товариством медиків у Відні, яке сприяло у придбанні партії пролонгованого

інсуліну. Львівський міськвиконком виділив на це певну суму (з газети).

Завдання 2. Визначте стиль тексту. 5. Відредагуйте поданий текст. Які норми порушено?

Користувачі сучасних гаджетів можуть робити пошук і онлайн-резервацію товарів у мережі аптек «Мамина турбота» з любого мобільного пристроя! У сучасному світі все відбувається онлайн. Пошук товарів для здоров'я і краси в інтернеті – не виключення. А використання з цією метою мобільного додатку «Мережа аптек «Мамина турбота» дозволяє ще й суттєво економити час і гроші. Мобільний додаток «Мережа аптек «Мамина турбота» доступний для користувачів мобільних пристроїв усіх операційних систем – iOS, Android, Windows - і забезпечує наступні зручності: 1) швидкий пошук ліків та аптечних товарів у вашому місці; 2) перевірка наявності в аптеках вашого міста потрібної продукції у режимі реального часу; 3) перегляд цін і пошук самої нижчої ціни; 4) відображення міста знаходження аптек на картах Google, прокладання оптимального маршрута; 5) можливість зарезервувати потрібну продукцію у обраній аптеці онлайн (щоб невдовзі забрати готове замовлення поза чергою); 6) перегляд історії закупівель і бонусних балів за Карткою клієнта «Мамина турбота». Приємно, що цей спосіб пошуку інформації та резервації товарів аптечного асортимента в аптеках «Мамина турбота» подобається нашим клієнтам - про це свідчить кількість скачувань додатка, яка сягнула уже біля 10 000!

Завдання 3 Укладіть рекламний текст публіцистичного стилю з порадами для пацієнтів найкращої аптеки (на вибір). У чому полягає своєрідність вказаного жанру мовлення?

Завдання 4. Доповніть текст sms-повідомлення, що містить привітання з нагоди професійного свята – Дня фармацевта. До якого функційного стилю він належить? Які мовні ознаки вказаного тексту?

*Професія провізора (...),
На жаль без ліків жити (...).
У цьому світі, щоб довго жити,
Потрібно щось вколоти, щось попити...
Ліками й добрим словом лікувати
Покликані ми з вами. Так (...)!
Тому здорові будьте і (...),
А ваші вчинки мудрі і (...).*

Завдання 5. Визначте функційний стиль мовлення. Доповніть репліки діалогу, в якому фармацевт повинен ввічливо відповісти на недоугі, а почасти й агресивні фрази пацієнта, як-от:

13)- Дайте таблетки від тиску, такі жовтенькі, на «П» починаються, вони найпопулярніші зараз. Мені сусідка порадила ці таблетки.

14)- А що більше 5 мг чи 10 мг?

15)- Мені для дитини таблетки. – А скільки дитині? – 30.

16) - Дайте верапаміл. – 40 мг чи 80 мг? – Мені для дорослого. – Вам упаковку чи блистер? – Так.

17)- А де ще один продавець (касир)?

18)- А Ви мені 200 грн. не розмінєте? – Ні? Тоді дайте цитрамон.

19)- Чому немає цих таблеток? Може десь все ж завалялися? А в якій аптеці є?

20)- Дайте мені, прошу, траву дуба.

21)- Який рецепт? А що, антибіотики тепер відпускають по рецепту?

22) - Якщо свічка від геморою на ніч, зранку її потрібно діставати?

23) - Дайте мені щось від епілепсії, травичку якусь.

24) - Дайте мені (листочок, планшетку, плиточку, трафаретку) парацетамол.

Завдання 6. Поясніть функційну відмінність уживання мовних конструкцій.

Добрий ранок! Доброго ранку! Добрий день! Доброго дня! Добридень! Добрий

вечір! Здрастуйте! Здоров був! Доброго здоров'я! Мое шанування! Вітаю Вас! Радий вітати Вас! Скільки літ, скільки зим! Яким вітром? Салют! Радий (рада) вас бачити (вітати)! Кого я бачу! Добрий полуденок! Дай, Боже! Дай, Боже, щастя! Боже, помагай! Помагайбі! З неділею святою будьте здорові! Здоровенькі були! Добрий досвіток! Добривечір! Добраніч! Драстуйте! Слава Україні! Слава Йсу! Як ся маєте?

Завдання 7. Кожен тип діалогу розмовно-побутового стилю проілюструйте прикладами.

Зразок: діалог – розпитування, який передбачає практичні вміння запитувати і повідомляти потрібну інформацію:

– Пані, перепрошую, Ви не підкажете, як дістатися до аптеки «Добрий день!»?

– Так, звичайно, із задоволенням. Вам необхідно скористатися маршрутним таксі №15 і вийти на зупинці «Львівська обласна клінічна лікарня».

4. Діалог – домовленість, що використовується в розв'язанні співрозмовниками питання про їх плани, наміри.

5. Діалог – обмін враженнями, котрий передбачає розгляд якихось подій, явищ, жваве висловлювання своїх думок, аргументів для доказу власної позиції.

6. Діалог – обговорення, який постає внаслідок прагнення співрозмовників виробити якесь рішення, дійти певних висновків.

Завдання 8. Визначте, до якого функційного стилю належить текст. Доберіть заголовок.

Однією з найважливіших колективних форм усного професійного спілкування є ділова нарада. Її ефективність залежить не лише від змісту, професіоналізму учасників, а й рівня їх культури, дотримання службовцями норм службового етикету.

Більш швидкому й ефективному вирішенню обговорюваних питань сприяють доброзичливе ставлення до кожного промовця, увага до будь-якої пропозиції, дотримання норм регламенту, лаконізм викладу думок, спокійний, рівний тон, використання необхідних етикетних формул у ході дискусії (я підтримую погляд...), «На жаль, не можу погодитися з думкою...» і под.).

Завдання 9. Укладіть діалог між пацієнтом і фармацевтом, обравши один із різновидів функційного стилю. Який тип є не прийнятливий у професійній діяльності?

Види комунікації: 1) *інформативна* комунікація – передавання інформації про лікарські засоби, способи лікування; 2) *афективно-оцінна* комунікація – вираження почуттів, емпатичне сприймання людей; 3) *рекреативна* комунікація – спілкування з метою відпочинку (веселі історії, дискусії, конкурси); 4) *переконувальна* комунікація – вираження порад, прохань, рекламувань лікарських засобів і товарів медичного призначення; 5) *імперативна* комунікація – комунікація, яка ґрунтується на підпорядкуванні інших людей, «волі до влади»; 6) *ритуальна* комунікація – дотримання та виконання мовцями соціально прийнятих форм поведінки (етикет, рекомендаційні правила, законодавство щодо ведення аптечного бізнесу тощо);

7) *провокаційна* комунікація – особливий тип спілкування, внутрішньо розрахований не на передавання, а на отримання інформації, ставлення мовця в незручне становище.

Самостійна робота до теми № 10 **НАУКОВИЙ СТИЛЬ У ФАХОВОМУ МОВЛЕННІ ФАРМАЦЕВТА (2 год.)**

Рекомендована література

Єщенко Т. А. Фахове мовлення фармацевта: [практикум] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 123 с.

Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [вправи і завдання для самостійної роботи студентів]

/ Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 78 с.

Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [збірник тестових завдань для поточного контролю] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 81 с.

Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням): [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, А.І. Сілевич. – Івано-Франківськ: Видавництво ІФНМУ, 2023. 212 с.

Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2023. – 544 с.

Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник, за програмою МОН]. 5-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. Київ: Алерта, 2022. 696 с.

Шутак А.Б. Культура усного спілкування медичного працівника: [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації] / А.Б. Шутак, Г.В. Навчук. Чернівці: Видавництво БДМУ, 2021. 177 с.

Завдання для самостійної роботи студентів

Завдання 1. Прочитайте текст. Поділіть його на абзаци. Укладіть план і конспект.

Форми репрезентації писемної мови наукової інформації:

конспект, анотація, реферат, рецензія, наукова стаття, тези доповіді

Поряд із вивчаючим (мета якого вичерпно передати зміст прочитаного) і ознайомлюваним (з метою зрозуміти основний зміст тексту) читанням помітне місце займає *реферативне читання*. Головною метою реферативного читання є вибирання основної інформації тексту і відтворення його у письмовій формі (конспект, анотація, реферат, резюме). Розглянемо основні види стислого письмового викладення тексту. Найбільш поширеним видом роботи над текстом у навчанні є *конспектування*. Конспект (від латинського conspectus – огляд) – це короткий письмовий виклад або короткий запис змісту прослуханого чи прочитаного. Уміння скласти конспект, як правило, набувається в перший рік навчання у вищій школі. Під час роботи з науковим текстом важливо, крім уміння стисло викласти зміст джерела інформації, уміти відобразити структуру тексту і хід думок автора, вказати на характер, методу і результати дослідження, тобто *реферувати* (від лат. reffere – доповідати, повідомляти) текст. Розрізняють такі основні види рефератів. За повнотою викладення змісту реферати поділяються на *інформативні* (реферати-конспекти), що містять в узагальненому вигляді всі основні положення первинного документа, і *індикативні* (вказівні, або реферати-резюме), що містять лише основні положення, які тісно пов'язані з темою реферованого документа, все другорядне в індикативному рефераті випускається. За кількістю реферованих первинних документів реферати поділяються на *монографічні*, складені за одним документом, і *оглядові* (або огляди), складені за кількома документами на одну тему. За читацьким призначенням реферати поділяються на *загальні*, що викладають зміст документа в цілому і розраховані на широке коло читачів, і *спеціалізовані*, у яких викладення змісту зорієнтоване на фахівців певної галузі знань. Також виділяються реферати, складені авторами (автореферати), реферати, складені професіоналами референтами (у тому числі перекладачами-референтами). Укладання рефератів (*реферування*) є процесом аналітико-синтетичної переробки первинних документів з метою їх аналізу і вилучення необхідних відомостей. Ця діяльність завершується складанням реферату – вторинного документа, який дає скорочений виклад змісту первинного документа, методу дослідження і його результати, а також час і місце проведення

дослідження. Реферуванню підлягає переважно наукова і технічна література, в якій міститься нова інформація, на інші види публікацій, як правило, складаються тільки анотації. Анотація - (від лат. *annotatio* – зауваження) - стисла характеристика друкованого твору, що переказує його зміст у вигляді переліку найголовніших питань, дозволяє отримати (або поновити в пам'яті) загальне уявлення про роботу, мати думку про її цінність і необхідність подальшого знайомства з нею. Сутність і призначення анотації полягає в тому, що вона дає стислу характеристику самого джерела інформації і відповідає на питання, про що говориться у первинному документі. Анотація, на відміну від реферату, не розкриває зміст документа, а лише інформує про існування документа певного змісту і характеру, дає найзагальніше уявлення про його зміст. Розрізняють такі види анотацій. За змістом і цільовим призначенням анотації поділяються на *довідкові* (такі анотації ще йменуються *описові* або *інформаційні*), що характеризують тематику документа, але не дають його критичної оцінки, і *рекомендаційні*, характеризують документ і дають оцінку документа щодо його придатності для певної категорії споживачів, з урахуванням їх особливостей. За повнотою охоплення анотованого документа і читацького призначення анотації поділяються на *загальні*, що характеризують документ в цілому і розраховані на широке коло фахівців, і *спеціалізовані*, які характеризують документ лише за окремими аспектами і розраховані на вузьке коло фахівців. Різновидом спеціалізованої анотації є *аналітична анотація*, що характеризує певну частину або аспект змісту документа. Анотації можуть бути і *груповими*. Групова анотація – це анотація, яка містить узагальнену характеристику двох і більше документів. Знання правил складання анотацій і вміле користування ними сприяють адекватному вилученню основних положень джерела за темою дослідження і їх оформленню відповідно до вимог нормативних документів. Анотування становить собою процес укладання коротких відомостей про надрукований твір. При анотуванні не потребується такого точного розуміння тексту й виділення усіх важливих положень джерела, як при реферуванні. Написання анотації містить у собі: 1) оглядове або ознайомлювальне читання роботи з метою одержання уяви про загальний зміст; 2) повторне вивчаюче читання окремих частин, речень тексту, які виражають основну інформацію; 3) смисловий аналіз указаних вище частин тексту з метою визначити найважливішу інформацію і підсумувати її; 4) мовна обробка й викладення інформації у вигляді стислої характеристики; 5) текст анотації повинен складатися із трьох частин: *вступної*, у якій вказуються вихідні дані; *описової*, до якої входять загальні відомості про зміст (2-3 основні положення роботи, найбільш характерні для неї); *заключної*, яка містить один-два висновки і які-небудь окремі особливості викладення змісту тексту, що анотується. Характерними рисами тексту анотації є стислість (не більше 3-4 речень) й уривчастість викладення. Результатом аналізу тексту з метою виділити найбільш важливу інформацію і підсумувати її (особливо в тих випадках, коли текст має значний обсяг) є резюме (франц. *Resumé* - стисле підсумкове викладення суті сказаного, написаного або прочитаного).

Завдання 2. Поділіть фрагмент тексту автореферату дисертації на здобуття наукового ступеня доктора фармацевтичних наук Пестун І.В. «Теоретичні та науково-прикладні засади маркетингового управління в системі лікарського забезпечення населення» на абзаци. Вкажіть на смислові відношення між частинами інформації у словесному цілому.

Маркетингове управління поведінкою споживачів лікарських засобів

Сучасна діяльність аптек під впливом різновекторних чинників набуває потреби змістовного впливу на поведінку споживача, орієнтованого значною

мірою на самолікування та профілактику захворювань. Нами досліджено ставлення до проблеми самолікування населення шляхом анкетного опитування 800 фахівців фармації. За відповідями фахівців, вони здебільшого дотримуються необхідного алгоритму спілкування зі споживачем, проте на відміну від спеціалістів, опитані споживачі відзначили, що провізори (фармацевти) ставлять обмежене коло питань при придбанні ЛЗ без рецепту. У ході дослідження було також виявлено, що майже 30% споживачів доводилося стикатися з негативними наслідками самолікування; 39% відповіли, що не мали негативних наслідків, і досить великий відсоток (32%) – нічого не помічали. З метою отримання чітких класифікаційних ознак розподілу споживачів та провізорів за ставленням до процесу самолікування нами був проведений статистико-математичний аналіз із побудовою дерев рішень. Встановлено, що найбільшу значущість при класифікації працівників аптек за їх відношенням до відповідальності за відпуск ЛЗ для самолікування має думка з приводу необхідності стандарту рекомендацій до фармацевтичної опіки у разі окремих захворювань. На другому місці за важливістю йдуть наявність і дотримання стандартів обслуговування в аптеці та обсяги добового товарообігу. У підсумку встановлено, що є висока готовність провізорів до відповідальності за рекомендації ЛЗ при самолікуванні споживачів в аптеках зі значним обсягом товарообігу, нижча - в аптечних закладах, де використовуються стандарти обслуговування, в інших організаціях провізори не схильні брати на себе відповідальність. Виходячи з загальноринкових тенденцій та сучасного рівня діяльності конкурентоспроможних аптек, сьогодні аптечне підприємство можна характеризувати як торговельно-сервісний заклад системи охорони здоров'я та фармацевтичного ринку, що виконує свої соціально-економічні завдання шляхом поєднання торгових функцій з наданням належного рівня фармацевтичної допомоги, дотриманням принципів фармацевтичної опіки, впровадження додаткових послуг та підвищення рівня сервісу в цілому. Нами визначені порівняльні особливості діяльності аптек, орієнтованих на товарне та сервісне управління, а також принципи сервісної складової аптечних закладів при клієнтоорієнтованому підході. Варто зазначити, що засади аптечного сервісу становить концепція GPP, положення якої використовуються при розробці стандартів обслуговування в аптеках. З огляду на доцільність розвитку сервісної діяльності аптечних підприємств, нами проведені дослідження структури запитів на професійні та додаткові послуги для клієнтів аптек з використанням методу анкетування. Встановлені найбільш розповсюджені види послуг аптеки. Визначено, що лише деякі з них вносять свою частку в товарообіг аптеки: консультування лікаря, доставка ЛЗ додому, наявність залу самообслуговування у фармамаркетах. Такі послуги, як фірмовий стиль обслуговування, професійні поради провізора, подовжений режим роботи аптеки, наявність автозупинки та довідкова служба аптеки сприяють формуванню постійного кола клієнтів і створенню торгової марки, іміджу підприємства. Аптечні заклади повинні надавати сервіс належного рівня й за логістичними параметрами – часом, оперативністю, зручністю обслуговування. Тому нами розроблена імітаційна модель обслуговування черги покупців в аптеці, комп'ютерний варіант якої дозволяє визначити такі логістичні характеристики обслуговування населення в аптеці: наявність черг, час очікування, завантаженість провізорів тощо.

Завдання 3. Подайте переклад латинським фразеологічним висловам, уживаним у науковому мовленні, українською мовою.

Pro et contra, Verba magistri, Ab ovo, A priori, Contra spem spero, De facto, De jure, De visu, Dictum-factum, Et cetera (etc.), Meo voto, Modus vivendi, Terra incognita, Post factum, Veni, vidi, vici.

Завдання 4. У поданих тезах доповіді на наукову конференцію відсутні

складники: 1) актуальність теми; 2) висновки. Доповніть текст вказаними структурними елементами і відновіть його цілісність.

ТЕРМІНИ З КОМПОНЕНТОМ «ФАРМ» У НАКОВОМУ ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Іванець Соломія

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Кафедра українознавства

Завідувач кафедри - доц. Єщенко Т. А.

Науковий керівник – доц. Єщенко Т. А.

Актуальність. .....

Мета. Описати терміносистему з компонентом «ФАРМ» у сучасній українській мові.

Матеріал та методи. Джерельною базою наукової студії слугують терміни з компонентом «ФАРМ», які зібрані методом суцільної вибірки з енциклопедичного тлумачного словника фармацевтичних термінів – 97 одиниць. Для наукового вивчення обрано *описовий* метод.

Результати. Науковий фармацевтичний дискурс має концерн «ФАРМ», навколо якого групується ціла низка ключових термінів та їхніх похідних, що витворюють специфіку науки про ліки, адже історія вживання компонента «ФАРМ» сягає античних часів, має грецьке походження, що в перекладі на українську мову означає «ліки». Ретельне вивчення терміноодиниць із досліджуванним компонентом надав підстав констатувати, що у сучасній українській мові продуктивну групу складають: 1) назви наукових напрямів, аспектів, галузей знань, їхніх частин (фармація, фармакоепідеміологія, фармація судова, фармацевтична наука, фармацевтична галузь, фармація соціальна, фармація клінічна, фармація доказова, фармація військова, фармацевтична ботаніка, фармакопсихіатрія, фармакоінформатика, фармакокінетика, фармаекономіка, фармакогенетика, фармакогеноміка, фармакодинаміка, фармакоеконіміка, фармацевтика, фармакохімія, фармакогнозія, фармакологія, фармакологічні властивості, фармакологія біохімічна, фармакологія експериментальна, фармакологія клінічна, фармація гомеопатична); 2) найменування документів, стандартів, журналів і газет (фармакопея, фармацевтичний журнал, «Фармацевтичне товарознавство», «Український біофармацевтичний журнал», «Вісник фармації», «Фармаком», «Фармаскоп», «Клінічна фармація», «Фармацевтичний часопис», «Українська фармацевтична академія», «Фармакологічний вісник», «Фарматека», «Фармацевт практик», фармакопея гомеопатична, фармаконагляд); 3) найменування процесу лікування (фармакотерапія); 4) назви установ, організацій, закладів (фармакологічний центр, фармакопейний центр, фармацевтична фірма, фармацевтична академія, фармацевтичний факультет, фармацевтичний заклад); 5) назви девіацій, хворіб (фармакоманія, фармакофобія); 6) найменування людей за сферою діяльності (фармацевт, фармацевтичний працівник, фармацевтичний чиновник); 7) назва сукупності особливостей сполук (фармакофор); 8) назви продуктів фармацевтичної діяльності (фармацевтичний препарат, фармацевтичний препарат відтворений); 9) назви діяльності (фармацевтична освіта, фармацевтичний бізнес, фармацевтична діяльність).

Висновки.....

Завдання 5. Ознайомтеся з лексичними засобами, які виражають передавання змістової інформації у науковому тексті під час реферування за допомогою його опису з включенням оцінки автора.

Смислові відношення	Лексичні засоби
------------------------	-----------------

Вираження наявності інформації в авторському тексті	Автор аналізує, характеризує, зазначає, доводить, порівнює, зіставляє, протиставляє, називає, змальовує, підкреслює, покликається на..., зупиняється на..., розкриває зміст, відзначає важливість, формулює..., виходить з..., суперечить (чому?), торкається, стверджує, критично ставиться (до чого?), ставить завдання, стверджує висновки фактами, пояснює це тим, що...; причину цього бачить в тому, що; вважає, що
Опис авторського тексту	а) у статті подано (наведено) погляд автора на ..., містяться дискусійні положення, суперечливі ствердження, цінні відомості, загальновідомі істини, важливі неопубліковані дані, експериментальні положення, спроби довести (що?), переконливі докази, окреслюються (правильні) шляхи, зазначається важливість (чого?), чітко сформульоване (що?), доведено (що?); б) ураховувати, брати до уваги (що?), зважати на (що?), звертати увагу (на що?), мати на увазі (що?), наводити на думку; в) важливо зазначити, що; суть цього зводиться ось до чого (мова йде про таке), сутність полягає ось у чому, з теоретичного погляду це..., з практичного погляду це..., необхідно підкреслити, що...
Вираження впевненості	Переконливий, впевнений, вважає (що?), думає, що; стояти на позиції, дотримуватися погляду, стверджувати; автор переконливо доводить, що; це доводить, що; доведено, що; зрозуміло, що; очевидно, що; немає сумніву в тому, що; у цьому зв'язку зрозуміло, що; автор обстоює погляд
Вираження згоди	Схвалює, хвалить, захоплюється, погоджується, поділяє погляд, стверджує, визнає переваги, дотримується подібної думки
Вираження критики (незгоди)	а) вказувати на недоліки, докоряти (в недбалості, в неточності), викривати недоліки, критикувати, заперечувати, розходитися в поглядах (з ким?), спростовувати, зневажати, ігнорувати, випускати з уваги; б) автор не розкриває змісту (чого?), суперечить, необґрунтовано стверджує, критично ставиться, ставить нездійсненне завдання, не підтверджує фактами, не зрозуміло, що; дискусійне, що; сумнівно, що; висунути, навести, мати заперечення, відмовлятися від своїх переконань
Вираження припущень	Припустимо, висловити своє припущення, висунути гіпотезу (про що?), припустити, що; умовимося, що...

Завдання 6. Ознайомтеся з лексичними засобами, які виражають передавання під час реферування тексту аналіз його структурної будови.

Структура тексту, тема, Проблема (ідея)	Лексичні засоби і конструкції
Для передавання теми	Стаття (текст) має назву, названа, назва статті –...; Стаття присвячена темі, проблемі, питанню... ; Тема статті –..., ця стаття на тему про... ; Автор статті (наукового тексту) інформує про...; Стаття є узагальненням, викладом, оглядом, аналізом тощо; У статті розглядається (що?), йдеться (про що?), подана оцінка, викладений погляд.
Для передавання композиції	Стаття поділяється на..., починається (чим?), складається з..., завершується (чим?).
Для з'ясування основної думки, проблеми	У статті автор ставить, торкається (таких проблем), висвітлює (такі проблеми), зокрема зупиняється на (чому?). Сутність проблеми зводиться до (чого?). У статті зроблено узагальнення, науково обґрунтований опис, порушено питання про (що?)

Ілюстрування автором своїх позицій	Автор наводить приклад того, як...; Автор підтверджує цю думку фактами, цифрами, прикладами, цитатою з...
Закінчення	Автор дійшов висновку, що... .
Висновки	Автор робить висновок...; Автор підбиває підсумки... ; У результаті можна дійти до висновку... ; На завершення є підстави стверджувати... ; Сутність викладеного дає підстави твердити (зводиться до...); Отже, є підстави твердити про... ; На основі цього переконаємось у тому, що...; Узагальнюючи сказане...; Ці дані свідчать про те, що...

Завдання 7. Укладіть реферат нижчеподаного тексту, використовуючи лексичні засоби, розміщені у завданнях 5, 6.

ОСОБЛИВОСТІ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Михальчук Мар'яна

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Кафедра українознавства

Завідувач кафедри – доц. Єщенко Т. А.

Науковий керівник – доц. Єщенко Т. А.

Актуальність. На сьогодні фармацевтична термінологія остаточно не усталилася. На кожному етапі розвитку суспільства вона віддзеркалювала рівень наукової та практичної діяльності людини, весь час змінювалась зі зрушеннями, що відбувалися в біології, хімії, медицині та інших напрямках, дотичних до лікознавства.

Мета. Здійснити опис особливостей сучасної фармацевтичної термінології, класифікувати фармацевтичні терміни та назви лікарських засобів.

Матеріали та методи. Джерельною базою розвідки слугують усні діалоги між фармацевтом і пацієнтом, зафіксовані у живому і безпосередньому спілкуванні (понад 150 текстів), а також матеріали з фармацевтичної енциклопедії, термінологічного словника з фармації, фахового журналу «Фармацевт Практик». Для наукового студіювання обрано *описовий* метод.

Результати. В основу нашої наукової розвідки покладено праці українських вчених І.Кубаревої, Р.Примака, І.Перцевого, О.Рубана та ін.

Кожен термін - результат системних (фахових) знань і науково-практичного розуміння, що розкривається у змістовній характеристиці - дефініції, яка стисло, але точно описує (визначає) суттєві ознаки певного поняття, позначеного терміном. Виокремимо низку ознак сучасної фармацевтичної термінології. По-перше, широке використання латинізмів та грецизмів; по-друге, терміни-синоніми (пор.: препарат *фармацевтичний, лікарський, фармакологічний, хіміко-фармацевтичний, медикаментозний, терапевтичний*; речовина *активна, лікарська, діюча, субстанція, лікарська субстанція*). Ця негативна тенденція порушує однозначність термінології та підтверджує відсутність належної уваги до питань термінології як з боку спеціалістів, так і керівного апарату різних структур галузі, а також відсутність державного нагляду за цією проблемою. Спостерігаємо часте використання термінів не за призначенням: вживають терміни «фармацевтичний сектор», «фармацевтична сфера» замість «фармацевтична галузь» або «галузь охорони здоров'я» замість «система охорони здоров'я» і под. По-третє, зайві терміни у фармації (пор.: термін «*готові лікарські препарати*»). Слово «готові» доречне у сполученні «*готова продукція*», до якої можуть бути віднесені як «активні фармацевтичні інгредієнти» (субстанції), які для деяких фармвиробників є кінцевим продуктом, так і «фармацевтичний препарат», які надходять на фармацевтичний ринок як готова продукція. Отже, термін «готовий фармацевтичний препарат» є архаїзмом і даниною минулому століттю, коли в нашій країні промисловість виробляла лише до 60 % фармацевтичних

препаратів, а залишок потрібно було готувати в умовах аптеки за рецептами лікаря. По-четверте, терміни іншомовного походження: англійського, французького, італійського та німецького. Кожен лікарський засіб має кілька назв: хімічну, міжнародну та торгову (комерційну). Міжнародні норми потребують, щоб відтворені версії лікарських засобів мали ті самі активні компоненти, що й оригінал, а їхня дія на організм виявлялася з тією самою швидкістю та силою. Виробник відтвореної версії може присвоїти такому засобу свою торгову назву, якщо вважає її більш привабливою. Вдала назва може навіть сприяти збільшенню обсягу реалізації лікарського препарату. Зазвичай на упаковці засобу вказують його торгову й міжнародну назви. Водночас це призводить до збільшення фармацевтичних назв чужоземними мовами.

Висновок. У ході дослідження встановлено: сучасна фармацевтична термінологія потребує чіткого унормування і кодифікації, уникнення термінології, витворення її на національно-мовній основі.

Завдання 8. Укладіть реферат нижчеподаного тексту, використовуючи лексичні засоби, уміщені у завданнях 5, 6.

АБРЕВІТУРИ ЯК СЛАДНИКИ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Ташак Дарія

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Кафедра українознавства

Завідувач кафедри – доц. Єщенко Т. А.

Науковий керівник – доц. Єщенко Т. А.

Актуальність проблеми. Будь-яка діяльність у сьогоdnішньому стрімко мінливому світі вимагає від людей відповідності загальному високому темпу життя. Простежується тенденція до максимальної економії часу, що є обмеженим ресурсом. В цих умовах одним із продуктивних способів словотворення фахової лексики є абрeвіація. З-поміж досліджень, присвячених питанням абрeвіації, чільне місце посідають розвідки Д.К. Ващенка, І.М. Кочан, Л.В. Муравицької та ін. Проте проблема уживання складноскорочених слів і абрeвіатур у галузі фармації в них розглянута побіжно.

Мета доповіді – описати типи абрeвіатур, уживаних у професійному мовленні фармацевта; з'ясувати їхню роль у витворенні власне української терміносистеми.

Матеріали та методи. Джерельною базою розвідки слугують фармацевтичні терміни-абрeвіатури (понад 130 одиниць), вибірку яких здійснено із лексикографічних праць: Енциклопедичний тлумачний словник фармацевтичних термінів : українсько-латинсько-російсько-англійський / [уклад.: І. М. Перцев, Є. І. Світлична, О. А. Рубан та ін.]. - Вінниця : Нова книга, 2014. – 824 с.; Російсько-український словник наукової термінології: Біологія. Хімія. Медицина / НАН України/ [уклад.: С. П. Вассер, І. О. Дудка, В. І. Єрмоленко та ін.]. - К.: Наук. думка, 1996. — 660 с. Методи наукового студювання – *описовий* метод, який є найкращим способом точної і повної інвентаризації вказаних лексичних скорочень; *компонентний аналіз*, що дозволяє розгорнути значення слова на його елементарні складники.

Результати. Абрeвіатури і різного роду скорочення роблять усну і письмову фахову мову більш ємною. Але що таке абрeвіатура? Абрeвіатурами називають складноскорочені слова, утворені шляхом видалення частин слів. У мові вони використовуються як самостійні лексеми, тому кожного разу розшифровувати їх при читанні або вимові не потрібно. Скорочення поділяють на два типи: лексичні і графічні. Нас цікавитимуть саме лексичні скорочення. Вони є самостійними словами (іменниками), що мають граматичну категорію

роду, можуть відмінюватися за відмінками, або ж бути невідмінюваними. Їхній рід визначається за головним словом: ЛЗ – чол. рід, бо головним словом є «засіб». Для прикладу наведемо кілька абревіатур: АТФ – аденозинтрифосфорна кислота; РНК – рибонуклеїнова кислота; БАД – біологічно активна добавка; АТ – артеріальний тиск, ВДШ – верхні дихальні шляхи; ВІА – вірус імунодефіциту людини; ЕКГ – електрокардіограма; ЗПСШ – захворювання, що передаються статевим шляхом; ІЧ – інфрачервоний; ЛЗ – лікарський засіб; ЛР – лікарська рослина; ЛП – лікарський препарат; ПАР – поверхнево-активна речовина; РОЕ – реакція осідання еритроцитів; ШОЕ – швидкість осідання еритроцитів; СНІД – синдром набутого імунодефіциту; СРП – С-реактивний протеїн; УЗД – ультразвукове дослідження; ШКТ – шлунково-кишковий тракт; WPW-синдром – синдром Вольфа-Паркінсона-Уайта, БАР – біологічно активна речовина, ВЕРХ – високоефективна рідинна хроматографія, ВМП – виробни медичного призначення, ВМС – високомолекулярна сполука, ВООЗ – Всесвітня організація охорони здоров'я, ГДК – граничнодопустима концентрація, ГЛБ – гідрофільно-ліпофільний баланс, ГТФ – гуанозинтрифосфорна кислота, ДМСО – диметилсульфоксид, ДНЦЛЗ – Державний науковий центр лікарських засобів, ДФУ – Державна фармакопея України, ІПКСФ – Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації, ЛРС – лікарська рослинна сировина, ЛФ – лікарська форма, НФаУ – Національний фармацевтичний університет, ФС – фармакопейна стаття.

Висновки. Українська фармацевтична термінологія є складною сферою. Абревіатури і різного роду скорочення значно полегшують комунікацію аптекаря і пацієнта. Адже багатокomпонентні фармацевтичні терміни, утворені у синтаксичний спосіб, значно утруднюють фахове спілкування. До того ж, в електронних наукових ресурсах абревіатура дає змогу швидко та якісно віднайти потрібну інформацію.

Завдання 9. Укладіть реферат нижчеподаного тексту, використовуючи лексичні засоби, уміщені у завданнях 5, 6.

ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ

Білоус Софія

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Кафедра українознавства

Завідувач кафедри – доц. Єщенко Т. А.

Науковий керівник – доц. Єщенко Т. А.

Актуальність. Фармація як одна із найрозвиненіших галузей української науки послуговується належним чином організованою національною фаховою мовою, основу якої складає спеціальна лексика. Історію походження вказаних вище одиниць вивчає етимологія.

Мета – описати походження назв лікарських препаратів (далі – НЛП) як одну із сучасних проблем фармацевтичної лінгвістики.

Матеріали та методи. Джерельною базою розвідки слугують фармацевтичні терміни (далі ФТ) (понад 100 одиниць), вибірку яких здійснено із лексикографічних праць.

Результати. Кожний ЛЗ має кілька назв: *хімічну, міжнародну та торгову*. Усі ліки описуються у державних фармакопеях. НЛП у фармакопеях різних країн світу можуть суттєво різнитися (пор.: *альфа-адреноміметик* у США має назви *норепінефрин* та *левартеренол* (їх застосовує і ВООЗ), а в Європі, Британії, Україні – *норадреналін*). Останнім часом у НЛП все частіше застосовують спільні корені та закінчення, які становлять основу класифікації:

- **олол** - для антагоністів бета-адренорецепторів; - **дипін** - для типу блокаторів Ca²⁺ - каналів, котрі за хімічною будовою є дигідропіридинами; - **тилід** - для блокаторів K⁺ -каналів. Переконаємося: продуктивними в утворенні НЛЗ є афікси грецького походження: *анальгін* («алгос» - біль (корінь «алг»+префікс

«а(ан)»), тобто «відсутність болю», а також пенталгін, седалгін, баралгін. Назви знеболювальних препаратів (новокаїн і дикаїн) містять корінь «каїн» (від ісп. «кокаїн» (болезаспокійлива і наркотична речовина, що міститься в листі коки)). У НЛП *раунатин*, *раувазан*, *рауседил*, що володіють гіпотензивною і седативною дією, є однаковий склад «рау» (від кореня назви тропічної рослини раувольфії). Препарати для діабетиків містять елемент «гли(злі)» (від гр. «глікис»; - солодкий): *глібенкламід*, *глібутид*, *гліформін*, або частину слова «діабет»: *діабінес*, *діабетон*, *мінідіаб*. Складник «формін» вказує на належність ліків до цукрознижувальних препаратів групи фенформіну: *буформін*, *діформін*. У назвах жарознижувальних і протизапальних ЛЗ простежується грецьке слово «пір» (вогонь, жар), наприклад: *антипірін*, *пірабутол*, *реопірін*. Наявність у назві словотворчого елемента «хол» (від гр. «холе» - жовч) свідчить про те, що цей препарат призначений для лікування захворювань жовчного міхура: *аллохол*, *холагол*, *холензим*. Для утворення НЛЗ використовуються також афікси з латинської мови («кор» (серце) - *валокордин*, *коразол*, *коринфар*, *корвалол*, *кордарен*, *корглікон*). Подібних прикладів впливу давньогрецької та латинської мов на назви ліків існує величезна кількість і кожен з них свідчить про те, що утворена таким чином назва характеризує певне призначення даного препарату. Хімічним найменуванням препаратів відповідають такі назви, як кальцію хлорид, калію йодид, амінокапронова кислота та багато інших. Іноді для НЛЗ застосовують лише абрєвіатури, наприклад, ГНК (*гідрозид ізонікотинової кислоти*), ПАСК (*пара-аміносаліцилова кислота*) або скорочення, такі як бійодхінол (*хініну йод вісмутат*) тощо. Спостерігаємо словоутворювальний елемент «сульфа» (від латинського слова «сульфур» - сірка), котрий є обов'язковим для назв лікарських засобів, що належать до *протиінфекційних сульфаніламідів*: *сульфадимезин*, *сульфазин*, *норсульфазол*; а елемент «ті(о)» (від гр. «тіон» - сірка) вказує на наявність у препараті елемента сірки: *тіамін* (*вітамін В1*), *тіодипін* тощо. Фіксуємо ЛЗ, в назвах яких запозичені частини ботанічних назв рослин: *папаверин*, *пілокарпін*, *конваллотоксин*, *платифілін*, *даукарин* та ін. З бджолоїної отрути (бджола лат. - «апіс») виготовляють *вірапін*, *вірапіолін*, *апізартрон*, а з отрути змії (змія лат. - «віпера») - *віпратокс*, *віпракутан*, *віпрасол* тощо. Існують НЛП (епоніми), що відповідають прізвищу винахідника: *краплі Зеленіна*, *мазь Вишневського*, *бальзам Шостаковського* тощо. Скажімо, Адольф Байер назвав винайдену ним кислоту барбітуровою (на честь Барбари, яка, за однією з версій, була його коханою дівчиною, за іншою - відомою святою).

Висновки. У ході дослідження встановлено: більшість НЛП є похідними від назв хімічних речовин, рослин та прізвищ науковців, що їх винайшли. Продуктивними в утворенні НЛЗ є також афікси латинського і давньогрецького походження.

Питання до теми

1. Що розуміють під поняттям «науковий стиль мовлення»?
2. Як співвідносяться поняття «експресивний стиль», «функціональний стиль», «індивідуальний стиль» мови фармацевта?
3. Що таке жанр мовлення? Які ви знаєте жанри наукового стилю?
4. В яких підстилях реалізується науковий стиль мови?
5. Інтегруванням яких функціональних стилів є професійна сфера фармацевта?
6. Які мовно-стилістичні ознаки наукового стилю?

Самостійна робота до теми № 11 КУЛЬТУРА ПИСЕМНОГО ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ:

Рекомендована література

Єщенко Т. А. Фахове мовлення фармацевта: [практикум] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 123 с.

Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [вправи і завдання для самостійної роботи студентів] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 78 с.

Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [збірник тестових завдань для поточного контролю] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 81 с.

Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням): [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, Л.І. Сілевич. – Івано-Франківськ: Видавництво ІФНМУ, 2023. 212 с.

Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2023. – 544 с.

Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник, за програмою МОН]. 5-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. Київ: Алерта, 2022. 696 с.

Шутак Л.Б. Культура усного спілкування медичного працівника: [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, Г.В. Навчук. Чернівці: Видавництво БДМУ, 2021. 177 с.

Завдання для самостійної роботи студентів

Завдання 1 Продовжте речення:

1. Реквізити бувають ... .
2. Постійні реквізити друкують ... .
3. Змінні реквізити фіксують ... .
4. Документ виконує такі функції ... .
5. Максимальна кількість реквізитів ... .
6. Формуляр –це ... .
7. Бланк - це ... .
8. Найважливішою кваліфікаційною ознакою документа є ... .
9. Класифікація документів – це ... .
10. Текст – це ... .
11. Рубрикація – це ... .

Завдання 2 Укладіть речення, використовуючи наведені кліше, які застосовують:

а) для висловлення мотивів, які пояснюють використання певної управлінської дії:

- у порядку обміну досвідом ... ;
- як виняток ... ;
- у зв'язку з вказівкою ...;
- відповідно до попередньої домовленості ...;
- з метою подальшого співробітництва ... ;

б) для висловлення прохання, нагадування, підтвердження:

- просимо ... ;
- нагадуємо Вам, що ... ;
- незважаючи на багаторазові нагадування ...;
- підтверджуємо ... .

Завдання 3 Знайдіть помилки в побудові словосполучень. Запишіть правильні варіанти.

Виключний випадок, у відповідності з правилами, заходи по профілактиці, слідує працівники лікарні, згідно закону, по вині керівництва, мова йдеться, пояснююча записка, вищестоящі організації, попадати у скрутне становище, згідно розпорядження, відповідно з постановою, виключення з правил, прийняти участь, повістка денна, дякую вас, вести себе, прийняти заходи, любе питання, згідно наказу.

Завдання 4 До наведених іншомовних слів доберіть українські відповідники.

Адекватний, апелювати, компенсація, інцидент, прерогатива, пріоритет, рентабельний, реалізація, компроміс, менеджер, претензія.

Завдання 5 Продовжте речення.

1. Текст складається з таких логічних елементів: ... .
2. Документи з високим рівнем стандартизації складаються з ... .
3. Готуючи текст документа, слід дотримуватись таких правил: ... .
4. Якщо текст документа займає більше, ніж один аркуш паперу, то ... .
5. Тільки перша сторінка документа друкується на бланку, а ... .
6. Ступінь складності рубрикації залежить від ... .
7. Від першої особи укладають ... .

Самостійна робота до теми №12 ВИМОГИ ДО УКЛАДАННЯ Й ОФОРМЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО- КАНЦЕЛЯРСЬКИХ ДОКУМЕНТІВ

Рекомендована література

Єщенко Т. А. Фахове мовлення фармацевта: [практикум] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 123 с.

Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [вправи і завдання для самостійної роботи студентів] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 78 с.

Єщенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [збірник тестових завдань для поточного контролю] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 81 с.

Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням): [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, А.І. Сілевич. – Івано-Франківськ: Видавництво ІФНМУ, 2023. 212 с.

Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2023. – 544 с.

Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник, за програмою МОН]. 5-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. Київ: Алерта, 2022. 696 с.

Шутак Л.Б. Культура усного спілкування медичного працівника: [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, Г.В. Навчук. Чернівці: Видавництво БДМУ, 2021. 177 с.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1 Напишіть резюме, мета якого – заміщення вакантної посади лікаря – травматолога.

Завдання 2 Напишіть заяву про прийняття на роботу. Визначте, який це документ:

- 1) за найменуванням;
- 2) за місцем виникнення;
- 3) за формою.

Обґрунтуйте власну думку.

Завдання 3 Складіть заяву, розмістивши подані реквізити відповідно до правил оформлення. Допишіть у запропонованому документі реквізити, резолюцію та візу.

Ректорові Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова акад. АПН України проф. В. П. Андрущенко студента III курсу Житомирського педагогічного інституту Ткаченка Івана Володимировича ЗАЯВА Прошу зарахувати мене студентом III курсу медичного факультету (спеціальність - педіатрія) у зв'язку з переїздом моєї родини на постійне проживання в м. Київ.

До заяви додаю витяг із залікової книжки; характеристику, видану за місцем попереднього навчання; свідоцтво про народження; довідку про місце проживання.

1 вересня 2001 року. (підпис) Ткаченко І.В.

Завдання 4 Напишіть характеристику за поданими реквізитами відповідно до правил оформлення. Знайдіть помилки в оформленні характеристики. Відредагуйте текст. Допишіть відсутні відомості.

ХАРАКТЕРИСТИКА

Сидоренко Ірина Миколаївна, яка закінчила школу з золотою медаллю, зарекомендувала себе як студентка із великим потенціалом, бажанням до навчання та засвоєння нових знань. На протязі навчального процесу зауважень та скарг щодо поведінки та виконання навчального навантаження до Сидоренка І.М. з боку викладачів не поступало. Завжди має свою власну думку, ніколи не боїться сказати, як вона рахує. Загалом студентку можна охарактеризувати як старанну з широкими перспективними можливостями.

Декан факультету Т. Рибальчук

Завдання 5 Напишіть доручення за нижчеподаною інформацією.

ДОРУЧЕННЯ

Я, Варик Ольга Федорівна, студентка II курсу історичного факультету Дрогобичського Державного Педагогічного університету імені І.Франка доручаю Морозу Андрію Миколаєвичу отримати в бібліотеці 20 «Орфографічних словників».

Доручення дійсно до кінця червня місяця цього року

Підпис Варик О. Ф.

Засвідчую: М. Я. Дика

Завдання 6 Напишіть оголошення про пошук роботи фармацевтом на основі поданого нижче тексту.

Робота › Провізор, фармацевт

Мережа аптек «а+» запрошує на роботу Провізорів, фармацевтів. Вимоги:

вища / середня фармацевтична

освіта; знання з фармакології;

націленість на результат, готовність працювати на досягнення мети; комунікабельність;

бажання і готовність підвищувати свій професійний рівень. Буде перевагою:

наявність досвіду роботи за профілем;

знання провідних торгових марок лікувальної

косметики; володіння ПК на рівні користувача, знання 1С.

Обов'язки:

якісне консультування покупців по

асортименту; продаж товарів, робота з касовим апаратом; контроль термінів придатності;

ведення касової документації;

дотримання фармацевтичного порядку.

Умови роботи:

офіційне

працевлаштування; своєчасна

гідна оплата праці;

можливість професійного та кар'єрного

зростання; систематичне навчання;

наявність премій та заохочень;

Детальна інформація за тел.: (095) 263 49 11 (Наталя)

Ми запрошуємо рости і розвиватися разом з нами! Працюй з нами, працюй із задоволенням!

Самостійна робота до теми № 13 ПРОФЕСІЙНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ФАРМАЦЕВТА (4 год.)

Рекомендована література

Єщенко Т. А. Фахове мовлення фармацевта: [практикум] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 123 с.

Ещенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [вправи і завдання для самостійної роботи студентів] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2023. 78 с.

Ещенко Т. А. Фахове мовлення лікаря: [збірник тестових завдань для поточного контролю] / Єщенко Т. А. Львів: ЛНМУ, 2022. 81 с.

Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням): [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, А.І. Сілевич. – Івано-Франківськ: Видавництво ІФНМУ, 2023. 212 с.

Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2023. – 544 с.

Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник, за програмою МОН]. 5-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. Київ: Алерта, 2022. 696 с.

Шутак Л.Б. Культура усного спілкування медичного працівника: [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, Г.В. Навчук. Чернівці: Видавництво БДМУ, 2021. 177 с.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Ознайомтеся з текстом. Який жанр висловлення? Які норми порушено у документі? .

III. Права

Фармацевт має право:

1. Доступу до інформації, необхідної для якісного виконання функціональних обов'язків середніх фармацевтичних кадрів.
2. Удосконалювати систему організації праці середніх фармацевтичних кадрів на основі передового досвіду, впровадження нових технологій.
3. Вносити пропозиції керівництву щодо підвищення доступності та якості лікарської допомоги населенню.
4. Приймати участь у роботі нарад, конференцій, секцій фармацевтичних асоціацій.
5. Підвищувати кваліфікацію, проходити атестацію на присвоєння кваліфікаційної категорії.

IV. Відповідальність

Фармацевт несе відповідальність за:

1. Неналежне виконання або невиконання своїх посадових обов'язків, помилкові дії чи бездіяльність, неприйняття рішень, що сходять у сферу його компетенції, а також за невикористання або неповне використання своїх функціональних прав, що передбачені цією посадовою інструкцією, а також правилами внутрішнього трудового розпорядку, - в межах, визначених чинним законодавством України про працю та кримінальним законодавством України.
2. Правопорушення, скоєні в процесі здійснення своєї діяльності, в межах, визначених чинним адміністративним, кримінальним та цивільним законодавством України.
3. Завдання матеріальної шкоди в межах, визначених чинним цивільним законодавством та законодавством про працю України.

УЗГОДЖЕНО

Керівник
структурного підрозділу: _____ "_____" _____ р.
(підпис) (ПІБ)

Начальник
юридичного відділу: _____ "_____" _____ р.
(підпис) (ПІБ)

З інструкцією ознайомлений: _____
(підпис) (ПІБ)

Завдання 2. Відредагуйте речення з тексту «Протокол провізора (фармацевта) при відпуску безрецептурних лікарських засобів». Які норми порушено?

1. Звернення за ліками з приводу симптомів алергії, які пацієнт розпізнав самостійно.
2. Будь-який прояв алергії потребує консультації лікаря для вибору тактики лікування.
3. Загрозливі симптоми, які вимагають негайного звернення до лікаря: 1) важка задишка, ускладнене дихання, порушення з боку нервової системи, різке падіння артеріального тиску, приступи ядухи; 2) розповсюдження набряку на верхню половину обличчя; 3) прояви вираженого неспокою, почуття страху, виражена слабкість, підвищена рухова активність.

В перші дні застосування препаратів кромогліциєвої кислоти (назального спрею) можливе подразнення слизової носа, що не потребує відміни препарату. Не можна перевищувати рекомендовану дозу, суворо дотримуватись техніки розпилювання, що наведена в інструкції по застосуванню. Масляні розчини назальних крапель не застосовують у дітей до 2 років, оскільки це може привести до потрапляння їх в легені і розвитку пневмонії.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ

19.07.2005 № 360

МОЗ

України

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції
20 липня 2005 р.
за № 782/11062

ПРАВИЛА

виписування рецептів на лікарські засоби і вироби медичного призначення

{У тексті Правил слова "та лікарського засобу трамадол (незалежно від його торговельної назви та лікарської форми (далі - трамадол)" та "та трамадол" в усіх відмінках виключено згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я № 525 від 17.09.2008}

{У тексті Правил посилання на додатки 2-5 замінено відповідно посиланнями на додатки 3-6 згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я № 494 від 07.08.2015}

{У заголовку Правил слова "та вимог-замовлень" виключено на підставі Наказу Міністерства охорони здоров'я № 99 від 17.02.2016}

1. Загальні вимоги до виписування та оформлення рецептів на лікарські засоби і вироби медичного призначення

1.1. Рецепти на лікарські засоби і вироби медичного призначення (далі - Рецепти) виписуються лікарями суб'єктів господарювання, які провадять господарську діяльність з медичної практики (далі - суб'єкт господарювання), згідно із лікарськими спеціальностями, за якими провадиться медична практика відповідно до отриманої ліцензії, та відповідно до лікарських посад (далі - медичні працівники). Рецепти на лікарські засоби, вироби медичного призначення, які відпускаються на пільгових умовах, безоплатно чи з доплатою або вартість яких підлягає державному відшкодуванню (повністю або частково), дозволяється виписувати медичним працівникам суб'єктів господарювання, які провадять медичну практику, за узгодженням зі структурними підрозділами охорони здоров'я місцевих державних адміністрацій.

{Абзац перший пункту 1.1 глави 1 в редакції Наказу Міністерства охорони здоров'я № 735 від 18.04.2018}

Фельдшери закладів охорони здоров'я незалежно від форм власності та підпорядкування мають право виписувати Рецепти хворим із затяжними і хронічними захворюваннями у разі продовження лікуючим лікарем курсу лікування із зазначенням своєї посади та завіренням цього Рецепта власним підписом та печаткою закладу охорони здоров'я.

{Пункт 1.1 глави 1 в редакції Наказів Міністерства охорони здоров'я № 440 від 04.07.2006, № 858 від 04.10.2013}

1.2. Медичні працівники, які мають право виписувати Рецепти, є відповідальними за призначення хворому ліків та додержання правил виписування Рецептів згідно із законодавством України.

У разі якщо Рецепт був виписаний з порушенням цих Правил, керівник закладу охорони здоров'я або фізична особа - підприємець (далі - ФОП), що провадить господарську діяльність з медичної практики, зобов'язані забезпечити своєчасне виписування нового Рецепта для хворого.

{Пункт 1.2 глави 1 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я № 494 від 07.08.2015; в редакції Наказу Міністерства охорони здоров'я № 735 від 18.04.2018}

1.3. Рецепти виписуються хворому за наявності відповідних показів з обов'язковим записом про призначення лікарських засобів чи виробів медичного призначення в медичній документації (історія хвороби, медична карта амбулаторного чи стаціонарного хворого).

Рецепти виписуються на лікарські засоби, зареєстровані в Україні, крім випадків, передбачених чинним законодавством.

1.4. Рецепти мають містити таку інформацію про заклад охорони здоров'я або ФОП: найменування закладу охорони здоров'я або прізвище, ім'я, по батькові ФОП, адресу, ідентифікаційний код з Єдиного державного реєстру/реєстраційний номер облікової картки платника податку або серію (за наявності) та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті), реквізити ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики або рішення органу ліцензування про видачу ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики.

Рецепти засвідчуються підписом і особистою печаткою лікаря, а у випадках призначення наркотичних (психотропних) лікарських засобів на спеціальному рецептурному бланку форми № 3 (ф-3) додатково - круглою печаткою суб'єкта господарювання, що провадить господарську діяльність з медичної практики.

Засвідчувати печаткою лікаря не заповнені та не підписані лікарем рецептурні бланки забороняється.

Рецепти на лікарські засоби, вироби медичного призначення, які відпускаються на пільгових умовах, з доплатою чи безоплатно або вартість яких підлягає державному відшкодуванню, можуть містити відповідно до вимог законодавства додаткову інформацію, необхідну для виконання державних, регіональних або місцевих програм, або номер страхового поліса (за необхідності).

{Пункт 1.4 глави 1 доповнено абзацом третім згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я № 351 від 22.05.2009; із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я № 845 від 29.10.2012; в редакції Наказу Міністерства охорони здоров'я № 735 від 18.04.2018}

{Пункт 1.5 глави 1 виключено на підставі Наказу Міністерства охорони здоров'я № 735 від 18.04.2018}

1.5. Рецепти обов'язково виписуються на:

- рецептурні лікарські засоби;
- безрецептурні лікарські засоби, вироби медичного призначення у разі відпуску їх безоплатно чи на пільгових умовах;
- лікарські засоби, які виготовляються в умовах аптеки для конкретного пацієнта.

1.6. Рецепти виписуються на рецептурному бланку форми № 1 (ф-1) (додаток 1) та спеціальному рецептурному бланку форми № 3 (ф-3) для виписування наркотичних та психотропних лікарських засобів (додаток 2).

Спеціальні рецептурні бланки форми № 3 (ф-3) виготовляються на папері рожевого кольору розміром 75 x 120 мм та мають наскрізну нумерацію. Контроль за їх обліком та використанням здійснюється відповідальною особою, яка призначається наказом керівника закладу охорони здоров'я.

Рецепти форми № 1 (ф-1) (крім випадків призначення наркотичних (психотропних) лікарських засобів на спеціальному рецептурному бланку форми № 3 (ф-3)) можуть також виписуватись у формі електронного документа

- електронного рецепта. Електронний рецепт створюється, зберігається та передається через інформаційну (інформаційно-телекомунікаційну) систему, доступ до якої надається уповноваженим особам суб'єкта господарювання, що здійснюють виписування електронного рецепта, та уповноваженим особам суб'єкта господарювання, що здійснюють відпуск лікарського засобу за електронним рецептом відповідно до вимог чинного законодавства у сфері електронного документообігу, електронного цифрового підпису та захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах.

Електронний рецепт виписується відповідно до пункту 1.1 цієї глави уповноваженою на тев інформаційній (інформаційно-телекомунікаційній) системі суб'єкта господарювання особою і підписується електронним цифровим підписом з використанням посиленого сертифіката відкритого ключа за допомогою надійного засобу електронного цифрового підпису.

Рецепт, створений комп'ютерним набором, який було роздруковано та підписано власноруч чи за допомогою факсиміле, не вважається електронним рецептом.

Суб'єкт господарювання самостійно приймає рішення про запровадження виписування електронних рецептів, крім випадків, коли вимоги щодо обов'язкового виписування електронного рецепта визначено законодавством.

Для виписування електронного рецепта суб'єкт господарювання вносить до бази даних інформаційної (інформаційно-телекомунікаційної) системи інформацію про лікаря та пацієнта, яка відповідає інформації, що зазначається на рецептурному бланку форми № 1 (ф-1).

Електронний рецепт для пацієнта може бути створений, переданий, збережений і перетворений електронними засобами у візуальну форму, яка відтворює інформацію, що зазначається на рецептурному бланку форми № 1 (ф-1).

Візуальною формою електронного рецепта є відображення даних, які він містить, електронними засобами або на папері у формі, придатній для сприйняття його змісту людиною. Така форма не є Рецептом.

За згодою пацієнта суб'єкт господарювання може надавати йому додаткові послуги (сервіси), пов'язані із виписуванням електронного рецепта (повідомлення номера рецепта через засоби мобільного зв'язку, на електронну адресу тощо). {Пункт глави 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я № 351 від 22.05.2009; в редакції Наказів Міністерства охорони здоров'я № 777 від 11.11.2011, № 494 від 07.08.2015, № 735 від 18.04.2018}

1.7. Забороняється нанесення на рецептурний бланк інформації (в тому числі рекламної), крім визначеної у пункті 1.4 цієї глави.

{Пункт глави 1 в редакції Наказів Міністерства охорони здоров'я № 440 від 04.07.2006, № 735 від 18.04.2018}

1.8. Назва лікарського засобу, а саме: міжнародна непатентована назва, торговельна назва у випадках, визначених цим пунктом, назва формоутворюючих та корегуючих речовин, склад лікарського засобу, лікарська форма, звернення лікаря до фармацевтичного працівника про виготовлення та видачу лікарських засобів пишуться латинською мовою.

Використання латинських скорочень дозволяється тільки відповідно до прийнятих у медичній і фармацевтичній практиці (додаток 3).

Забороняється скорочення близьких за найменуванням інгредієнтів, що може

призвести до плутанини стосовно того, який лікарський засіб приписано.

Торговельна назва зазначається, якщо лікарський засіб не має міжнародної непатентованої назви, належить до лікарських засобів біологічного походження, подібних біологічних лікарських засобів (біосимілярів), підлягає предметно-кількісному обліку (додаток 4), випускається на пільгових умовах чи безоплатно, крім лікарських засобів за переліком міжнародних непатентованих назв лікарських засобів, вартість яких підлягає відшкодуванню, згідно з додатком до постанови Кабінету Міністрів України від 09 листопада 2016 року

№ 863 "Про запровадження відшкодування вартості лікарських засобів".

{Пункт глави 1 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства охорони здоров'я № 440 від 04.07.2006, № 440 від 14.06.2012; в редакції Наказів Міністерства охорони здоров'я № 1034 від 29.11.2013, № 99 від 17.02.2016, № 153 від 16.02.2017}

1.9. Спосіб застосування ліків пишеться державною мовою або мовою міжнаціонального спілкування відповідно до Закону Української РСР "Про мови в Українській РСР" із зазначенням дози, частоти, часу та умов прийому. Забороняється обмежуватися загальними вказівками типу "Зовнішнє", "Відомо" тощо.

1.10. Рецепти виписуються чітко і розбірливо чорнилом, кульковою ручкою або комп'ютерним набором з обов'язковим заповненням належної інформації, передбаченої формою бланка Рецепта. Виправлення в Рецепті не дозволяється. У разі виявлення в електронному рецепті помилки такий електронний рецепт вважається недійсним та анулюється в інформаційній (інформаційно-телекомунікаційній) системі особою, що виписала електронний рецепт, або іншою уповноваженою суб'єктом господарювання особою.

{Пункт 1.10 глави 1 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я № 735 від 18.04.2018}

{Пункт із змінами, внесеними згідно з Наказом МОЗ № 440 від 04.07.2006; в редакції Наказу Міністерства охорони здоров'я № 777 від 11.11.2011}

1.11. Усі специфічні вказівки, помітки медичного працівника ("Хронічно хворому", "За спеціальним призначенням") додатково завіряються його підписом та печаткою.

{Пункт із змінами, внесеними згідно з Наказом МОЗ № 440 від 04.07.2006}

1.12. Рецепти на лікарські засоби, крім наркотичних (психотропних) лікарських засобів і виробів медичного призначення виписуються на рецептурних бланках ф-1 (додаток 1).

Рецепти на наркотичні (психотропні) лікарські засоби в чистому вигляді або в суміші з індиферентними речовинами виписуються на спеціальних рецептурних бланках ф-3.

Рецепт ф-3 додатково підписується керівником закладу охорони здоров'я або його заступником з лікувальної роботи (а в разі їх відсутності - підписом завідувача відділення цього закладу, на якого покладена відповідальність за призначення наркотичних (психотропних) лікарських засобів) і завіряється печаткою суб'єкта господарювання, що провадить діяльність, пов'язану з медичною практикою.

1.13. На рецептурних бланках ф-1 дозволяється виписувати не більше трьох найменувань лікарських засобів.

Одне найменування лікарського засобу виписується у разі:

- призначення пільговим категоріям населення на бланку ф-1;
- які підлягають предметно-кількісному обліку;
- призначення наркотичних (психотропних) лікарських засобів на бланку ф-3;
- призначення лікарських засобів, вартість яких підлягає державному відшкодуванню.

{Пункт доповнено абзацом згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я № 351 від 22.05.2009; із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони

здоров'я № 845 від 29.10.2012}

{Абзац другий пункту в редакції Наказу МОЗ № 440 від 04.07.2006}

1.14. Рецепти на лікарські засоби, які підлягають предметно-кількісному обліку (додаток 4), що відпускаються на пільгових умовах, з доплатою чи безоплатно, крім наркотичних (психотропних) лікарських засобів, виписуються у 2 примірниках на рецептурному бланку № 1 (ф-1) (крім електронних рецептів).

{Пункт 1.14 глави 1 в редакції Наказу Міністерства охорони здоров'я № 735 від 18.04.2018}

1.15. У разі виписування безоплатно чи на пільгових умовах наркотичних (психотропних) лікарських засобів поряд з виписуванням Рецепта на бланку ф- 3 виписується додатково Рецепт на бланку ф-1.

{Пункт 1.15 глави 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я № 735 від 18.04.2018}

1.16. Пільговим категоріям пацієнтів, що проводять ін'єкції поза межами лікувально-профілактичних закладів, дозволяється виписувати до 100 г етилового спирту безоплатно на місяць.

1.17. У разі необхідності (відрядження, відпустка тощо) пацієнту, в тому числі тим, хто має право на безоплатне чи пільгове забезпечення, дозволяється виписувати на одному рецептурному бланку лікарські засоби в кількості, передбаченій для тримісячного курсу лікування, урахувавши норми відпуску лікарських засобів.

При наданні паліативної допомоги пацієнту, в тому числі тим, хто має право на безоплатне чи пільгове забезпечення, дозволяється виписувати на одному рецептурному бланку лікарські засоби в кількості, передбаченій для п'ятнадцятиденного курсу лікування.

{Пункт глави 1 доповнено новим абзацом другим згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я № 203 від 15.03.2013}

При виписуванні таких Рецептів лікар повинен зробити вказівку "Хронічно хворому".

1.18. У разі необхідності, відповідно до дозового режиму, дозволяється виписувати Рецепт на лікарський засіб в кількості, необхідній для продовження чи повторення курсу лікування, шляхом зазначення кратності видачі ліків, за винятком лікарських засобів, для яких встановлені норми відпуску, зазначені в п. 1.22.

1.19. Для хворих із затяжними і хронічними захворюваннями Рецепти на лікарські засоби, що містять фенобарбітал у суміші з іншими лікарськими засобами та належать до рецептурних, можуть виписуватись на рецептурному бланку ф-1 на курс лікування до одного місяця з обов'язковою вказівкою лікаря "За спеціальним призначенням".

1.20. Забороняється виписувати Рецепти на лікарські засоби, перелічені в додатку 6 до цих Правил, та їх аналоги за дією, що використовуються для усіх видів наркозу (інгаляційного, неінгаляційного, увідного) при хірургічних та діагностичних втручаннях.

{Пункт із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я № 525 від 17.09.2008}

1.21. Забороняється виписувати в одному Рецепті наведені нижче лікарські засоби у більшій кількості, ніж та, що вказана в таблиці (крім випадків, що зазначені в абзаці другому пункту 1.18 цієї глави):

{Абзац перший пункту глави 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я № 203 від 15.03.2013}

Назва лікарського засобу	Граничнодопустима кількість засобу на один Рецепт	для	відпуску
--------------------------	---	-----	----------

Амфепрамон (фепранон)
драже 0,025 г

50 драже

Бупренорфін	
таблетки 0,2 мг	0,017 г
таблетки 0,4 мг	0,017 г
таблетки 2 мг	0,112 г
таблетки 4 мг	0,112 г
таблетки 8 мг	0,112 г
ампули 0,3 мг - 1 мл	20 амп.
ампули 0,6 мг - 2 мл	10 амп.
пластир трансдермальний	10 пластирів незалежно від дозування
таблетки 5 мг, 15 мг, 30 мг, 60 мг	12 табл.
Морфін	
таблетки 5 мг	
таблетки 10 мг	
ампули 1 % - 1 мл	0,1 г (загальної кількості морфіну у перерахунку на безводну основу)
Натрію оксидбутират та інші оксимасляної кислоти	солі
ампули 20 % - 5, 10 мл	10 амп.
флакони 66,7 % - 50 мл	1 флакон
Омнопон	
ампули по 1 мл	10 амп.
Психотропні лікарські засоби*	10 - 12 табл., 10 амп.
Тримеперидину гідрохлорид	
ампули 1,2 % - 1 мл	0,25 г (загальної кількості тримеперидину в перерахунку на безводну основу)
таблетки 25 мг	10 табл.
Триазолам (хальціон)	
таблетки 0,25 мг	30 табл.
Етилморфіну гідрохлорид**	
таблетки 10 мг, 15 мг	0,2 г (загальної кількості етилморфіну в перерахунку на безводну основу)
Просідол	
таблетки 25 мг	10 табл.
ампули 1 % - 1 мл	0,25 г (загальної кількості просідолу в перерахунку на безводну основу)
Трамадол (міжнародна непатентована назва)	
капсули, таблетки 0,05 г	30 капс., табл.
ампули 5 % - 1 мл	10 амп.
ампули 5 % - 2 мл	10 амп.
краплі 0,1 г в 1 мл	1 флакон 50 мл
свічки ректальні 0,1 г	20 свічок
Атропін та його солі порошок	0,01 г
Тетракаїн порошок	1 г
Тригексифенідил	0,12 г
Атракурій	0,05 г
Векуроній	0,004 г
Піпекуроній	0,004 г
Рокуроній	0,05 г

Суксаметоній	0,1 г
Буторфанол (морадол тощо)	0,008 г
Дифенгідрамін (димедрол) форми	тверді 2,1 г
Зопіклон	0,075 г
Клонідін (клофелін) субстанція, рідкі форми	0,015 г
Метандієнон	0,05 г
Нандролон	0,05 г
Прометазин	0,5 г
Гідроморфону гідрохлорид	21 табл.
Фентаніл у формі трансдермальних терапевтичних систем із пролонгованим ефектом	10 пластирів незалежно від дозування
Метадон	
таблетки 5 мг, 10 мг, 25 мг, 40 мг	1 г
рідкі форми, 1мг в 1 мл	0,3 г
Кодеїн (кодеїну фосфат) таблетки	2,1 г

* Віднесені до психотропних лікарських засобів згідно із Законом України "Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори".

** В очних краплях та мазях етилморфіну гідрохлорид може виписуватись у кількості до 1 г за наявності вказівки медичного працівника на рецепті "За спеціальним призначенням", завіреної підписом, власною печаткою лікаря та печаткою лікувально-профілактичного закладу.

У разі надходження зазначених у таблиці лікарських засобів в оригінальних упаковках, що містять більшу кількість таблеток від указаної норми відпуску, дозволяється виписувати в Рецепті 1 упаковку, але не більше 50 таблеток.

{Пункт 1.22 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства охорони здоров'я № 525 від 17.09.2008, № 818 від 30.12.2008, № 96 від 17.02.2009, № 351 від 22.05.2009, № 150 від 21.03.2011, № 140 від 29.02.2012, № 440 від 14.06.2012, № 203 від 15.03.2013, № 496 від 07.08.2015}

1.22.1 Наркотичні (психотропні) комбіновані лікарські засоби, які підлягають предметно-кількісному обліку, виписуються медичними працівниками на рецептурних бланках ф-1. Забороняється виписувати в одному Рецепті ф-1 наркотичні (психотропні) комбіновані лікарські засоби у більшій кількості у їх складі наркотичних засобів або психотропних речовин і прекурсорів, ніж та, що вказана у таблиці:

Назва наркотичного засобу, психотропної речовини, прекурсору	Граничнодопустима для відпуску кількість у складі наркотичного (психотропного) комбінованого лікарського засобу на 1 рецепт
Кодеїн	0,2 г
Декстропропаксифен	0,6 г
Фенобарбітал	1 г
Ефедрину гідрохлорид	0,6 г
Псевдоефедрин	0,6 г
Фенілпропаноламін	0,6 г
Ерготамін	0,02 г
Ергометрин	0,002 г

(у перерахунку на безводну основу)

У разі надходження цих препаратів в оригінальних упаковках, що містять більшу кількість речовини від указаної норми, дозволяється виписувати в 1

рецепті 1 упаковку лікарського засобу, але не більше 50 таблеток.

{Пункт 1.22.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом МОЗ № 440 від 04.07.2006}

2. Особливості виписування Рецептів на лікарські засоби, що виготовляються в умовах аптеки

2.1. Рецепти на лікарські засоби, які виготовляються в аптеці, виписуються в розгорнутому вигляді.

{Пункт 2.1 в редакції Наказу МОЗ № 440 від 04.07.2006}

2.2. Назви наркотичних (психотропних) та отруйних лікарських засобів пишуться на початку Рецепта, далі - усі інші лікарські засоби (інгредієнти).

2.3. При виписуванні наркотичних (психотропних), отруйних та сильнодіючих лікарських засобів у дозах, що перевищують вищі одноразові дози, медичний працівник зобов'язаний написати дозу цього засобу словами і поставити знак оклику.

2.4. Кількість твердих та сипучих лікарських засобів указується у грамах (0,001; 0,01; 0,5; 1,0), рідких - у мілілітрах, грамах, краплях.

2.5. При необхідності негайного відпуску хворому ліків у верхній частині Рецепта проставляється позначка "cito" (швидко) або "statim" (негайно).

3. Строк дії Рецепта

{Назва глави 3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я № 735 від 18.04.2018}

3.1. Рецепти на лікарські засоби, виписані на рецептурних бланках ф-1, дійсні протягом одного місяця з дня виписки, а на спеціальних рецептурних бланках ф-3 - протягом десяти днів з дня виписки.

Строк дії електронного рецепта відповідає строку дії рецепта, виписаного на рецептурному бланку № 1 (ф-1).

{Пункт 3.1 глави 3 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я № 735 від 18.04.2018}

{Пункт 3.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом МОЗ № 440 від 04.07.2006, із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я № 203 від 15.03.2013}

{Главу 4 виключено на підставі Наказу Міністерства охорони здоров'я № 99 від 17.02.2016}

КОРОТКИЙ СЛОВНИК ТЕРМІНІВ З КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

ВИРАЗНІСТЬ МОВЛЕННЯ – комунікативна якість писемного чи усного мовлення. Полягає в доборі мовленнєвих одиниць (слів, речень), що найточніше, оригінально, переконливо передають думку висловлювання, привертають увагу читачів або слухачів, впливають на їхні емоції та почуття. В основі В. м. лежать деяка незвичність, новизна, своєрідність.

ДИСКУСІЯ – усна (або писемна) форма організації мовлення, у процесі якої розглядаються протилежні точки зору; комунікативна взаємодія групи учнів, що організовується для обміну думками, обговорення спірного питання.

ДИСПУТ – форма організації попередньо підготовленого публічного обговорення складного суперечливого питання (про переглянутий кінофільм, виставу тощо), у ході якої наявні різні (іноді протилежні) погляди. Диспутом називають форму навчання (урок), що будується на основі заздалегідь підготовленої дискусії й передбачає обговорення складного питання. Мета диспуту – надати можливість колективно пройти шляхом пошуку істини.

ДІАЛОГ – форма мовлення; ситуаційно зумовлене спілкування двох або кількох осіб, комунікативні ролі яких інверсуються (мовець стає адресантом, а

адресат перетворюється на мовця, адресатом якого є перший мовець), за умови визнання учасниками спілкування спільної мети й напрямку комунікації.

ДОРЕЧНІСТЬ МОВИ – комунікативна якість мови; добір, організація мовних засобів, що роблять мову відповідною меті, умовам, ситуації спілкування. Розрізняють доречність *стильову, контекстуальну, ситуативну, особистісно-психологічну*.

ДОРЕЧНІСТЬ МОВЛЕННЯ – неодмінна ознака стилістично досконалого, довершеного, бездоганного за своїм змістом і структурою мовлення, яка найбільше відповідає тій конкретній ситуації, за якої і задля якої реалізується мовлення.

ДОСТАТНІСТЬ МОВИ – комунікативна якість мови, яка виражає поняття кількості мовної інформації і відповідає вимогам певного функціонального стилю літературної мови, логічній завершеності думки.

ДОСТУПНІСТЬ МОВИ – комунікативна якість мови; здатність даної форми мови бути зрозумілою комунікантам, полегшувати сприйняття вираженої інформації; відповідність повідомлення комунікативній сприйнятливості.

ДОЦІЛЬНІСТЬ МОВИ – комплекс комунікативних якостей, який виникає у процесі спілкування. Доцільність зумовлюється мовною свідомістю, функціональними стилями, соціальними ролями, ситуацією спілкування, різноманітністю комунікативних завдань та умов.

ЕКСПРЕСИВНІСТЬ – ознака інтенсифікації значення слів за шкалою зменшення чи збільшення денотативних і конотативних ознак, зокрема логічного змісту, оцінок й емотивності. Експресивність переважно пов'язується з різними видами оцінок й емоціями суб'єкта мовлення й є засобом увиразнення тексту. Експресивність у цьому значенні вважається ширшою за емоційність за рахунок експресивізації логічних компонентів.

ЕМОЦІЙНІСТЬ МОВИ – комунікативна якість мови, що виражає індивідуальний лад почуттів, переживань, настроїв, суб'єктивне ставлення особистості до висловлюваного, уникання експресивного дисонансу.

ЕСТЕТИЧНІСТЬ МОВИ – комунікативна якість мови; оптимальний відбір й організація відповідно до комунікативних умов і завдань самого змісту, оптимальне мовне оформлення змісту, гармонія та цілісність тексту, якісність його зовнішнього оформлення у писемній формі і виконання в усній.

ЕФЕКТИВНІСТЬ КОМУНІКАЦІЇ – комунікативний параметр, що визначає досягнення комунікативного співробітництва (кооперації) між адресантом й адресатом і спрямований на такий спосіб організації концептуальної структури тексту, який сприяє розумінню тексту з мінімальними зусиллями для читача.

ЗМІСТОВНІСТЬ МОВИ – комунікативна якість мови, що визначається інформаційним наповненням висловлюваного, відповідністю його темі повідомлення.

ЗМІСТОВНІСТЬ МОВЛЕННЯ – глибоке осмислення теми й головної думки висловлювання, докладне ознайомлення з наявною інформацією цієї теми; різнобічне та повне розкриття теми, уникнення зайвого.

ІНТЕНСИВНІСТЬ МОВЛЕННЯ (від лат. *intensio* – напруження, посилення) – сила вимови звуків, слів, мовних тактів, що залежить від амплітуди коливань голосових зв'язок і пов'язана з особливостями мовного дихання.

ІНТЕРАКТИВНІСТЬ – текстова-дискурсивна категорія, представлена суб'єктно-об'єктно-суб'єктною взаємодією адресанта й адресата на підставі знакового континууму тексту, інтенцій, стратегій, тактик комунікації та програми адресованості повідомлення тексту.

Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля – К., 2006. – С. 185.

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ – здатність мобілізувати різноманітні знання мови (мовну компетенцію), паравербальних засобів, ситуації, правила

норм спілкування у відповідних контекстах чи ситуаціях. Комунікативна компетенція передбачає володіння не лише знаннями, а й уміннями й навичками побудови інтенційно-стратегічної програми комунікації, дотримання її і контролю за нею у процесі спілкування; орієнтації на співрозмовника, передбачення його реакції; вибору мовних і паравербальних засобів комунікації і їхнього декодування; подолання комунікативних перешкод, усунення комунікативних шумів, виходу із комунікативного цейтноту тощо. К. к. складається з мовленнєвої компетенції (уміння застосовувати знання мови на практиці, користуватися мовними одиницями), мовної компетенції (знання одиниць мови та правил їх поєднання), предметної компетенції (уміння на основі активного володіння загальною лексику відтворювати в свідомості картину світу), прагматичної компетенції (здатність до здійснення мовленнєвої діяльності, зумовленої комунікативною метою, до вибору необхідних форм, типів мовлення, урахування функціонально-стильових різновидів мовлення).

КОМУНІКАТИВНА ПОВЕДІНКА – сукупність правил і традицій вербального і невербального спілкування, що склалися в тому або іншому соціумі і реалізуються у процесі комунікації.

КОМУНІКАТИВНІ ЯКОСТІ МОВИ – реальні властивості, характеристики її змістового наповнення і формального вираження, що складаються на основі певних типів відношень (“мова — мовлення”, “мова — мислення”, “мовлення — дійсність”, “мова — людина (адресат)”, “мова — умови спілкування” та ін.). Розрізняють такі комунікативні якості мови: *правильність, точність, логічність, чистота, образність, виразність та ін.*

КОНТАКТНЕ (ОСОБИСТІСНЕ) СПІЛКУВАННЯ – це таке спілкування, у процесі якого в людини, яка вступає в контакт, проявляється доброта як якість її особистості. Основна мета особистісного спілкування – забезпечення існування і представлення його внутрішнього світу, а тим самим і особистості. В умовах контактного спілкування виробляються специфічні межі не лише зовнішньої поведінки, а й „дозволеного” та „очікуваного” в цій групі розкриття внутрішнього світу особистості на межі її суверенності.

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ – дотримання літературних норм вимови, наголошення, слововживання, побудови словосполучень, речень, текстів; нормативність усної й писемної мови, що виражається в її правильності, точності, ясності, чистоті, логічності, доречності, виразності, а також у різноманітності граматичних конструкцій, багатстві словника, дотриманні в писемному мовленні орфографічних і пунктуаційних норм.

МІЖОСОБИСТІСНЕ СПІЛКУВАННЯ – характерне для первинних груп, в яких усі члени підтримують між собою безпосередні контакти і спілкуються один із одним.

МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНЦІЯ – складова комунікативної компетенції; діяльність людини, спрямована на розуміння або створення тексту (усного чи писемного), що здійснюється в процесі мовленнєвої діяльності.

МОВЛЕННЄВИЙ ВПЛИВ – мовленнєва дія адресанта. Керована цільовою установкою мовного спілкування. Спрямована на зміну поведінки, психологічних станів, свідомості адресата, оцінки ним певного явища і ін.

МОВЛЕННЄВИЙ ЕТИКЕТ – мікросистема національно-специфічних стереотипних стійких формул спілкування, прийнятих суспільством для встановлення контакту співрозмовників, дотримання або ж припинення спілкування.

МОВЛЕННЄВИЙ ЖАНР – одиниця мовлення як системно організованої репрезентації мови, дискурсивний інваріант, зразок ідеальної природи, що характеризується певним тематичним змістом, композиційною структурою, відбором фонетичних, лексико-фразеологічних, граматичних, стилістичних

засобів й інтенційно-прагматичними особливостями.

МОВЛЕННЄВІ ПОМИЛКИ – ненавмисні відхилення мовлення від норм мовної системи й узусу сфери спілкування, стилістичних норм, не викликані зміненими станами свідомості, патологією.

МОВЛЕННЄВІ УМІННЯ – уміння аналізувати тексти-взірці різних типів і стилів мовлення, визначати функції мовних одиниць у тексті, створювати власні висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації.

МОВЛЕННЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ – мовне спілкування в конкретних ситуаціях, у яких реалізується необмежена можливість створення нових змістів, нових текстів із обмеженої кількості одиниць мовної структури.

МОВНА ОСОБИСТІСТЬ – це такий носій мови, який добре володіє системою лінгвістичних знань (знає поняття і відповідні правила), репродукує мовленнєву діяльність, має навички активної роботи зі словом, дбає про мову і сприяє її розвитку. Мовна особистість – мовець, який забезпечує розширення функцій мови, творення україномовного середовища в усіх сферах суспільного життя, виявляє природне бажання повернутися у повсякденному спілкуванні до рідної мови, до відродження культури, традицій народу, до вироблення зразків висококультурного інтелектуального спілкування літературною мовою.

МОВНА САМОСВІДОМІСТЬ – усвідомлення людиною самої себе як мовної особистості, своєї мовної діяльності в соціумі.

МОВНА СТІЙКІСТЬ – таке суспільно-політичне явище, в основі якого перебувають національні традиції; національна свідомість та солідарність; національна культура, духовна і матеріальна; національний мир і співробітництво з іншими народами, що живуть на території відповідного народу.

МОВНЕ ЧУТТЯ – мовний смак, що забезпечує ефективну комунікативну діяльність мовця, знання ним норм сучасної літературної мови в їх зіставленні зі стильовими нормами, в зіставленні з історично мінливими літературними нормами. М. ч. ґрунтується на знанні словника національної мови, володіння граматичними законами.

МОНОЛОГ – розгорнуте висловлювання однієї особи, звернене до однієї людини або певного колективу одночасно для повідомлення інформації, впливу або спонукання до дії.

НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ – цілеспрямований процес інформаційного обміну, знаковими системами якого можуть бути біологічно доцільні поведінкові сигнали тварин, спрямовані на сумісну адаптацію до навколишнього середовища, парамови жестів і міміки, математична й комп'ютерна символіка, мистецтво, гра, телепатичний зв'язок і т. ін.

ОБРАЗНІСТЬ МОВИ – комунікативна якість мови, орієнтована на виникнення додаткових асоціативних зв'язків, тобто вживання слів і словосполучень у їх незвичному оточенні, зокрема, їх переосмислення у тропях.

ОПОСЕРЕДКОВАНЕ СПІЛКУВАННЯ – це комунікація, в яку включена проміжна ланка – третя особа, технічний засіб або матеріальна річ. Опосередкування може бути репрезентоване телефоном як засобом зв'язку, написаним текстом (листом), адресованим іншій людині або посередником.

ОФІЦІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ - (лат. *officialis* – урядовий, службовий), в якому кожний учасник намагається відповідати своїй соціальній ролі, підтримувати стриманий тон, дотримуватися всіх формальностей.

ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ КОМУНІКАЦІЇ – супровідні для вербального мовлення знакові засоби, що відіграють значну роль у процесі спілкування, зокрема реалізують протишумову програму мовлення, доповнюють й уточнюють його, надають емотивності й експресивності і т. ін.

ПАУЗА – (лат. *pausa*, від гр. *pauses* – припинення, зупинка в мовленні) – коротка перерва в мовленні, у звучанні музичного твору; один із елементів

інтонації, що бере участь у звуковій організації речення та його частин (членуванні, виділенні відокремлених членів тощо). Пауза може бути синтаксична. Попереджувальна, розділова.

ПЛЕОНАЗМ (від гр. *pleonasmus* — надмірність, перебільшення) – 1) багатослів'я, зворот, який містить у собі зайві слова з однаковими чи близькими значеннями; 2) стилістична фігура, яка будується як нагромодження синонімічних висловів, утворених з близькозначних слів.

ПОСЛІДОВНІСТЬ МОВЛЕННЯ – логічність та лаконічність думки.

ПРАВИЛЬНІСТЬ МОВЛЕННЯ – повна відповідність мовлення нормам літературної мови, одна з основ мовленнєвої культури.

РЕЦЕПЦІЯ – (лат. *receptio* - прийняття) – сприймання мовцем (читачем, слухачем) інформації, зумовлене його попереднім досвідом та мовною компетенцією.

РЕЦИПІЄНТ – (від лат. *receptiens* - той, що отримує, приймає) – той, хто сприймає мовну інформацію.

РИТОРИКА (гр. *rhetorike* — ораторське мистецтво) – філологічна дисципліна, що вивчає способи побудови художньо виразної мови; наука красномовства, ораторське мистецтво. Її місце на стику цілого ряду дисциплін — філософії, логіки, психології, лінгвістики, етики, сценічної майстерності, літературознавства. Риторика інтегрує в собі змістові компоненти цих наук.

РИТОРИЧНЕ ЗАПИТАННЯ – стилістична фігура виразності й емоційності мови, яка у формі запитання передає ствердження чи заперечення.

РИТОРИЧНЕ ЗВЕРТАННЯ – стилістична фігура, що будується як висловлювання, адресована до неживого предмета, абстрактного поняття, відсутньої особи тощо.

СПІЛКУВАННЯ (КОМУНІКАЦІЯ) – своєрідна форма зв'язку людей у процесі їхньої пізнавально-професійної діяльності, обмін інформацією, що здійснюється за допомогою різних засобів, насамперед мови, а також дорожніх знаків, світлових, колірних, звукових сигналів, предметів-символів тощо. Засоби передачі інформації, тобто засоби спілкування поділяються на вербальні (словесні) та невербальні (несловесні). Невербальні засоби спілкування – це жести, міміка, рухи, погляд, поза, а також різні несловесні символи й знаки.

СПОСОБИ СПІЛКУВАННЯ – засоби регулювання інтерактивності в комунікації. Виділяють десять способів спілкування: *домінантний*, що виражає прагнення знизити статус обличчя співрозмовника; *драматичний*, що характеризується перебільшеною емоційністю мовлення; *дискусійний*, який передає прагнення довести якусь тезу, положення; *заспокійливий*, спрямований на зниження тривожності спілкування; *вражаючий*, що має на меті вразити, здивувати, шокувати співрозмовника; *точний*, який характеризується точністю, недвозначністю висловлень; *уважний*, що виражає зацікавленість, увагу до партнера; *дружній* – як заохочення до подальшого спілкування; *відкритий* – як щире вираження власної думки, почуттів; *натхненний*, що передбачає часте використання жестикуляції, міміки тощо.

ТЕКСТ (від лат. *tekstum*— тканина, зв'язок, побудова) – повідомлення, яке складається з кількох (чи багатьох) речень і має певну змістову і структурну завершеність.

ТОЧНІСТЬ МОВЛЕННЯ – знання й використання у мовленні точних слів, словосполучень, зафіксованих у спеціальних довідниках. Треба прагнути виражати думку адекватно предмету, що є важливою передумовою якісного, ефективного мовлення, дієвої комунікації. Негативне враження може викликати та ділова людина, яка байдужа до точного вживання термінів, багатозначних слів, паронімів. Це іноді призводить до зниження її інтелектуального, професійного авторитету, професійних втрат на вході-виході інформації.

ФАТИЧНЕ СПІЛКУВАННЯ – спілкування, у процесі якого співбесідники встановлюють (тобто привертають увагу до себе як до учасника спілкування), підтримують або переривають контакт. Серед засобів фатичного спілкування, які використовуються педагогами, використовуються такі, як *будь ласка, дякую, спасибі*.

ФОРМИ МОВЛЕННЯ – усне і писемне мовлення, що співвідноситься між собою. Для форм мовлення характерні такі ознаки: змістовність, ясність, точність, логічна послідовність, переконливість, правильність і т. ін., у той самий час вони мають свої особливості. Усне мовлення первинне за своїм походженням, а писемне – вторинне, усне мовлення відтворюється за допомогою звукової сторони мови, а писемне за допомогою графічних знаків тощо.

ЦІЛІСНІСТЬ (ЦІЛІСТЬ) ТЕКСТУ – це функціонально-комунікативна співвіднесеність тексту з певним (конкретним) об'єктом. Цілісним не можна вважати висловлювання, позбавлене тематичної цілісності.

ШВИДКІСТЬ МОВЛЕННЯ – властивість **мовлення, що** полягає у кількості виголошених мовних елементів за одиницю часу.

ЯКОСТІ МОВЛЕННЯ – це його реальні змістові та формальні властивості, як-от: правильність, чистота, точність, виразність, багатство, логічність, доречність.

Навчальне видання

Тетяна Анатоліївна Єщенко,
доктор філологічних наук, доцент

УКРАЇНСЬКА МОВА ФАРМАЦЕВТА

Завдання для самостійної роботи студентів для 1 курсу денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 226 «Фармація. Промислова фармація»

Навчальний посібник містить вправи і завдання, орфографічні та стилістичні тренінги, які покликані забезпечити досконале володіння майбутніми фармацевтами нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного професійного мовлення; сформувати навички оперування фаховою термінологією у стереотипних ситуаціях спілкування; оволодіти прийомами підготовки та презентації публічного виступу, а також укладання, редагування і коригування наукових фармацевтичних текстів, офіційно-ділової документації щодо особового складу, довідково-інформаційної та господарсько-договірної груп, професійної документації фармацевтичного працівника. Практичні завдання з кожного розділу спрямовані на розвиток і вдосконалення лексично-граматичних, комунікативних умінь і навичок. Значну увагу приділено аналізу специфіки функціонування омонімів, паронімів, синонімів, іменників, прикметників, числівників, займенників, дієслів і дієслівних форм у фаховому мовленні. У завданнях проаналізовано і відображено складні випадки керування, основні синтаксичні особливості простого і складного речення у наукових і офіційно-ділових текстах. Приділено увагу питанням етикету усного і писемного мовлення фармацевта. Низка вправ і завдань формують навички послуговування лексикографічними джерелами та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовної культури фахівця. До кожної теми вміщено список рекомендованої літератури (основної і додаткової).

Адресовано студентам вищих навчальних закладів денної форми навчання зі спеціальності 226 «Фармація. Промислова фармація».